

PROCES

DINTRE

MOȘTENITORII IOAN OTETELEȘANU

ȘI

D. IOAN KALINDERU

CONSULTAȚIUNI ALE D-LOR BEUDANT, COLMET DE SANTERRE
BUFNOIR ȘI ROLIN JAEQUEMYS. — CONCLUSIUNI. —
SENTINȚĂ.

= C 104521 =

BUCURESCI

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE PROPRIETARI F. GÖBL FII

12, Pasagiul Român, 12.

1889

FUNDAȚIUNEA UNIVERSITARĂ
CAROL I.

~~4305 B.~~

BIBLIOTECA

Volumele No. 6413

Secțiunea VIII

Raștul S.

88275

PROPRIETATE ESCLUSIVĂ
A
FUNDAȚIUNEI

9953

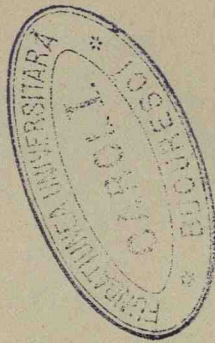
19-

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA... 88 275

RC 93/83

B.C.U. Bucuresti

C104521

PROCES

DINTRE

MOȘTENITORII OTETELEȘANU

ȘI

IOAN KALINDERU

PRECUVENTARE

În Ianuarie, anul curent, am spus într'o cărtică intitulată „Notiță juridică asupra unui testament“ cazul destul de curios privitor la înființarea unui aședământ de creștere pentru fete române.

Scopul pe care 'l urmăream prin această publicațiune era numai de a espune faptele în tótă realitatea lor, de a da o traducere fidelă a legilor privitoare la materie, a actelor, și mai cu sémă a testamentului care este obiectul procesului și de a presinta o schiță a dreptului public Român în materie de fundațiuni, pentru ca eminentii juriconsulți, la care ne am adresat pentru a obține părerea lor asupra validității testamentului răposatului I. Oteteleșanu, să aibă

la îndemână toate documentele necesare pentru a se pronunța; astfel ridicam de mai înainte, ori ce putință de a bănuși că, în acest proces, am fi arătat jurisconsulților străini faptele altminteri de cât trebuia să fie, sau că am fi dat o traducere neexactă a testamentului.

Am avut fericirea de a vedea împărțind aprecierea noastră juridică în privința validității testamentului răposatului I. Otetelesanu, de autorități ilustre, ca D. Ch. Beudant, decan onorar al Facultății de Drept din Paris și profesor de drept civil la aceeași Facultate, D. Colmet de Santerre, membru al Institutului, decan al Facultății de Drept din Paris, și profesor de Drept Civil, D. Bufnoir, profesor de Drept Civil la Facultatea de Drept din Paris, D. G. Rolin Jaequemyns, fost ministru, avocat și profesor onorariu la Universitatea din Bruxelles.

În fine, am avut satisfacerea de a vedea conformându-se toate părerile acestor eminenți jurisconsulți, prin sentința Tribunalului de primă instanță de Ilfov, care a res-

pins pretențiile reclamanților, recunoscând ca valabilă dispoziția testamentară prin care D. I. Kalinderu a fost instituit legatar universal de reposatul Oteteleșanu, cu sarcina de a întrebuința t^otă averea legată la înființarea unui aședăm^înt pentru creșcerea fetelor române.

Speța fiind importantă din punctul de vedere al numărului și al calității moștenitorilor care atacă testamentul, și din acel al chestiunii de drept în ea îns^êși, și putând interesa ț^êrile care a^u aceleași principii ca basă a legislațiunelor lor în materie de aședăm^înte de bine-facere precum și pentru a înlesni cititorilor și reclamanților controlul traducerilor n^ostre am cređut cu cale să publicăm și în limba franceză, ca urmare la notița n^ostră juridică precedentă, consultațiunile celor patru onorabili juriconsulți mai sus citați și conclusiunile puse dinaintea Tribunalului de primă instanță de Ilfov, de DD. E. Stătescu, fost ministru al justiției și avocat, Mihail Ferichidi, asemenea fost ministru al justiției și avocat, Ioan Lahovary

avocat și deputat; care aŭ bine voit să ne dea concursul talentului și al științei lor, pentru apărarea cauzei drepte a fetelor sărace.

Avocații reclamanților aŭ creșut cu cale în interesul clienților lor, se vorbescă dinaintea Tribunalului, de captațiune, operată asupra voinței răposatului I. Oteteleșanu, de răposata sa soție, care 'l ar fi depărtat astfel, de la sentimentele naturale pe care le avea pentru membrii familiei sale, făcându'l să 'și lase averea pentru înființarea unui aședămēt, și privându-i pe ei în folosul aceluī viitor aședămēt.

A fost greū moștenitorilor legitimi să insiste asupra preținsei captațiunii exersată de D. Kalinderu, legatar universal, căci acesta primind obligațiunea, dacă nu simpla rugăminte, de a face — adică de a înființa aședămētul de fete — afectând la acēsta averea lăsată de răposatul său echivalentul ei, și declarând că nu primeșce pentru dēnsul, nici direct, nici indirect, nici un folos material, că va întrebuinta tōtă averea pentru a îndeplini generōsa voință a testatorului,

a fost, ȕicem noi, greu avocaților reclamațiilor de a bănuî pe D. Kalinderu de captațiune. De altminteri, D. Kalinderu n'ar fi primit nici o-dată acest legat, privând ast-fel pe ereȕii legitimi de moștenirea așteptată, dacă n'avea adînca convingere că voința rēposatului a fost pe deplin liberă, și că înființarea așezămētului de fete a fost grija sa neîncetată.

Intr'adevăr, de la începutul anului 1850, Oteteleșanu care n'avea nici descendenți, nici ascendenți, se hotărîse să întrebuițeze tótă averea sa, în favórea creșcerei fetelor Române.

Defunctul Oteteleșanu, încă din anul 1850 a făcut un testament în acest sens; însă acest act nu s'a putut găsi până acum în hârtiele sale. Din fericire s'a găsit un alt testament din anul 1869 care confirmă spusele nóstre.

In interesul causei pe care o apărăm, cu tótă desinteresarea și căldura legitimă, publicăm ca anex acest testament anterior care — comparat cu acela din 1876 pe

care 'l publicăm asemenea îndată după cel-alt, care se află inserat în precedenta notiță juridică a noastră în limba franceză, și face obiectul litigiului pendinte — nu pôte să lase cea mai mică îndoială despre voința nestrămutată a răposatului, de a dispune de averea sa în favórea legatarului său universal, pentru ca acesta se pótă înființa instituțiunea de fete.

Adăogăm pentru a proba că Oteteleșanu a avut tot-d'a-una ferma hotărîre de a lăsa averea sa la asemenea opere, că el urma aci, unor tradițiuni de familie, căci mai multe persóne din acest neam, din care vom cita pe Ilie Oteteleșanu la finele secolului din urmă și la începutul acestuia, au înființat cu averea lor proprie, biserici, și un institut de domnișóre în orașul Craiova, întocmind chiar prin actele lor de ultimă voință, epitropii speciale pentru aceste așezăminte, epitropii care au rămas până astă-zi respectate.

Credem asemenea de trebuință, să lămurim în câte-va rânduri, un punct de

Drept Civil Român pe care l'am omis în notița noastră precedentă asupra testamentului Oteteleșanu.

Am afirmat numai că, dacă autoritatea publică Română nu autoriză înființarea așezământului de fete, cu alte cuvinte dacă condițiunile cu care e făcut legatul universal sunt imposibile de realizat, sau contrarie legilor, validitatea legatului făcut în persóna D-lui Kalinderu nu va fi câtuși de puțin atinsă; în virtutea principiului că în ori-ce dispoziție între vii sau testamentară, condițiunile imposibile și cele care sunt contrarie legilor și moravurilor sunt considerate ca nescrise. E adevărat că s'ar putea obiecta că acest principiu, înscris în articolul 900 al Codicelui Civil Francez n'a fost reprodus de Codicele Civil Român, deși acesta este aprópe o reproducere a Codicelui Francez. Nu contestăm acest fapt; însă jurisprudența este astă-đi constantă în România, și ca să nu cităm deciziuni ale Curților de Apel, vom menționa numai două, ale Curței de Casație

a României din 5 Februarie 1881 și din 24 Martie 1884.

Curtea, prin această din urmă decisiune, față cu motivul de casație invocat și astfel formulat :

„Violarea principiului constant de drept
„că legaturile făcute sub condițiune devin
„caduce dacă condițiunea nu se îndepli-
„nește ; principiu înscris în întreaga noastră
„legislațiune și necontestat chiar în mate-
„rie de testament“.

Considerând că nici un text de lege n'a prevădut nulitatea absolută a testamentelor din cauză că în conținutul lor ar exista o clausă ilicită ; că pe lângă acesta mai reese că clausile ilicite cuprinse în corpul unui testament nu pot da loc la nulitatea lor și din împrejurarea că legiuitorul când a voit să declare asemenea nulități a prevădut anume în art. 803 Cod. civil unde se vorbește despre substituțiuni.

Că dacă art. 5 din Codul civil opresce de a se deroga prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile cari interesază

ordinea publică și bunele moravuri, aceste prohibițiuni nu au sancțiune expresă la testamente, ci numai la convențiuni, art. 1008 Codul Civil; că de asemenea nu se poate deduce nulitatea testamentului din împrejurarea că legiuitorul în redactarea Codicelui Civil n'a reprodus și art. 900 al Codicelui civil frances, de óre-ce nulitățile sunt de drept strict, și de óre-ce supresiunea zisului articol din Codicele nostru se explică în destul prin inutilitatea unei dispozițiuni, care de sine se sub-înțelege, după cum pentru același cuvânt, se ved asemenea omise în legea noastră art. 109 și 903 din Codicele Civil frances; că prin urmare în fața celor expuse, testamentul defunctului C. Vernescu neputând fi afectat de nulitate din împrejurarea că s'a prevădut într'ênsul o clausă care nu este admisă de lege și care trebuie înlăturată, mijlocul este nefundat.

Pentru aceste motive,

Respinge, etc.

În notița noastră juridică anterioră, am citat asemenea unele decisiuni ale Instan-

țelor noastre judicătorești pentru a proba că jurisprudența lor e foarte largă, ca și dreptul public Român, în materie de fundațiuni. Nu putem de cât a ne referi la dênsele.

De óre-ce însă, în savanta consultație a D-lui Beudant, pe care o publicăm mai departe, se găsesce citată o speță identică cu dispozițiunea testamentară a lui I. Oteteleşanu, în favórea subsemnatului și care orice s'ar dice este aceeași cu speța procesului pendinte; voim să vorbim de testamentul D-rei Baron în favórea lui Biencourt, legatar universal al întregii sale averi mobiliare și imobiliare, însărcinat se execute voința răposatei, relativă la înființarea unei școli de băeți și întrebuintând toate bunurile legate, fără ca să opréscă ceva Biencourt. De óre-ce decisiunile judicătorești privitoare la acéstă afacere sunt împrăștiate în diferiți ani ale colecțiunilor de hotăriri pentru înlesnirea cititorului, publicăm ca apendice și aceste documente judicătorești.

In fine credem de cuviință se publicăm pe lângă consultațiunile savanților juris-

consultă și conclusiunile eminentilor avocați care au pledat cauza dinaintea Tribunalului de Bucuresci remarcabila hotărîre a acestui Tribunal, care a declarat valabilă dispozițiunea subsidiară a testamentului răposatului Oteteleşanu în persoana mea ; judecată despre care cutezăm să șicem cu Domnul Nostru :

Nu căta dacă e un sărac sau un puternic, ci judecă cu dreptate pe aprópele tēu, căci sunt judecător și martor.

Pentru a conchide să ni se mai permită să insistăm puțin și să spunem că în acest proces, care din punctul de vedere juridic, serios vorbind, nu póte prezinta jurisconsultului nici o dificultate reală, față cu textul testamentului, cu legea și cu obiceiul țerei, am pus tótă inima noastră, am dat tot timpul nostru pentru a ne apăra în contra unei acțiuni ne întemeiate, ori cum am privi-o.

Neapărat am fi fost la adăpost de ori-ce atac, mai cu sémă personal, sau cel puțin situațiunea noastră s'ar fi modificat în spre bine, dacă răposata soție ar fi voit, ținând

sémă de sfaturile desinteresate pe cari i le-am dat tot-d'auna, să îndeplinéscă voința soțului ei, înființând așezământul de fete la care s'a gândit tot-d'auna răposatul, ceea-ce n'ar fi întâmpinat nici o greutate, nici în drept, nici în fapt, în fapt mai cu sémă nu: căci trăind ea însăși în relațiuni fôrte bune cu cei mai mulți dintre moștenitorii reclamanți de ađi, ea ar fi putut cu înalta inteligență ce o caracteriza și cu însemnata avere ce a lăsat-o, să ne cruțe un proces penibil și ostentitor. Dar în fine nu avem să judecăm pe răposata căreia păstrăm cea mai prețioasă amintire și ale cărei bune intențiuni, avem certitudinea, că au fost fără voia ei, amăgite. De óre-ce lucrurile staū ast-fel, primim cu curagiū situațiunea, cu totul convinși că dreptul este în partea noastră și că Dumnezeu și judecătorii îl vor face să triumfe.

Apărăm acéstă cauză pentru că vedem primejduite principiile dreptului de a testa, ast-fel cum îl limitéază Codicile nostru Civil; apărăm acest testament al răposatului Ote-teleşanu pentru că nu numai nu lovește în

principiele legislațiunei nóstre, ci consacrá vechiele tradițiuni ale țerei, tradițiuni nobile, mărețe, cărora datorim o mulțime de stabilimente de utilitate publică care fac astă-đi mândria patriei; apărăm în fine acest testament pentru că voim să încurajăm pe cetățeni a se interesa înainte de tóte de țară, să lucreze pentru a răspândi luminele și să reverse împrejurul lor, asupra fraților lor mai puțin favorisați de sórte, bine-facerile învățătorei și ale educațiunei.

Morți nobili părăsesc viața ale cărei amărăciuni și pericole le-aú cunoscut, vai! : bogați, ei aú voit să supraviețuiască în averea lor, consacránd-o la facerea aceluí bine, care fusese pasiunea lor pe pământ și pe care vor să'l lase după dênșii pentru a continua opera lor de bine-făcători ai omenirei. Aú voit să continue să locuésca încă printre noi prin bine-facerile lor nemuritoare; da, acești bogați, acești puternici ai secolului aú voit să se perpetue mult timp, aș đice chiar etern, dacă ar fi ceva etern în lumea

acésta, semănând binele, și prin urmare recunoștința, în jurul mormintelor lor.

Și noi n'am respecta ultimele lor voințe sfinte, testamentele acestor apostoli ai binefacerei, care au lăsat și ei, ca discipulii Domnului Nostru, *Acte*, care au drept la respecte eterne.

Nu, cultul morților există încă în România, cu respectul voințelor lor supreme; nu, noi nu vom, lăsa spre îndreptățita lor uimire, să se protesteze semnătura lor, și de aceia, plin de încredere și de respect, ne înfățișăm dinaintea judecătorilor instanței a doua.

Ioan Kalinderu.

București, 29 August 1889.

CONSULTATIUNE

PENTRU

DOMNUL IOAN KALINDERU

CONTRA

MOȘTENITORILOR OTETELEȘANU

DE

CH. BEUDANT

Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Decan onorar

Paris, 26 Februarie 1889.

Subsemnatul, profesor de drept civil la Facultatea din Paris, Decan onorar, consultat asupra validităţii dispoziţiunilor luate de D. Oteteleşanu prin testamentul său de la 19 Martie 1876.

Vădënd acel testament :

Vădënd asemenea notiţa explicativă a D-lui I. Kalinderu ;

Emite părerea următoare :

In fapt, testamentul de la 19 Martie 1876 n'are trebuinţă de interpretare ; *el este de o claritate perfectă.* D. Oteteleşanu care nu a lăsat moştenitori rezervatari, care era prin urmare liber de a dispune de bunurile sale după voie, a voit ca averea sa să fie întrebuinţată la înfiinţarea unui stabiliment de învăţământ.

mânt, al cărui scop l'a și precizat; el a recurs pentru acésta la două dispozițiuni, una principală, alta subsidiară; principalmente a afectat direct bunurile sale aședământului proiectat; și apoi pentru cazul în care vre o greutate juridică s'ar opune validității unei dispozițiuni făcute sub forma acésta, el a instituit pe D. I. Kalinderu, legatarul său, cu sarcina de a executa ultimele sale voinți.

În drept se presintă două cestiuni; ce valóre are atribuțiunea bunurilor făcută direct fundațiunei? Dacă acésta atribuțiune nu póte să producă efect, legatul cu sarcină făcut Domnului I. Kalinderu este el valabil?

I

Tendența modernă este de a admite validitatea aședămintelor făcute direct de particulari. Legislațiunea germană mai cu sémă, pe lângă asociațiunile, înzestrate cu personalitate civilă (*Körperschaften*) recunósce aședămintele (*Stiftungen*) și numesce cu numele acesta din urină constituirea unui patrimoniu afectat la îndeplinirea unei idei, unui scop permanent, sciin-

țific său de binefacere, într'un cuvânt, de folos obștească. Patrimoniul însuși, său mai exact scopul de realizat, este investit cu personalitatea civilă, trăește cu o viață proprie, fără a fi legat de vre o persoană. Fiind astfel înțelesă, fundațiunea, foarte diferită de asociațiune, poate fi liber creată, fie prin act între vii, fie prin act de ultimă voință; în amândouă cazurile, ea se găsește constituită ca ființă juridică independentă prin chiar actul care o înzestră, cu rezerva numai unei autorisări ulterioare a Statului (Cons. Puchta, Pandekten, p. 27; Roth, System des deutschen Privatrechts, t. 1, p. 73. A se vedea mai cu seamă proiectul de Codice Civil pentru Imperiul German, partea generală, secția III-a, art. 58 și 59). Legislațiunea elvețiană are dispozițiuni care, fără să presinte acelaș caracter juridic, ajung în fapt la acelaș rezultat (Veđi codicele federal asupra obligațiunilor, din 1881, art. 716).

Dreptul francez care este urmat în această privință în România nu dă aceleași înlesniri donatorilor și testatorilor. Deosibesce și el, căci deosebirea reese din firea lucrurilor, așe-

dămintele care constaū în afectarea bunurilor la un scop permanent și corporațiunile, în care personalitatea civilă repauză pe o agregatiune de persóne saū asociatiune, dar și unele și altele sunt supuse aceluiași regim legal în ce privesce aptitudinea de a fi subiect de drept saū capabile; nicī o persónă civilă nu există fără ca un act al puterilor publice să 'i fi dat viața, nicī un bun nu póte să fie transmis de cât unei persóne existente — și dacā este o persónă civilă, decât unei persóne civile prealabil recunoscute ca atare.

Astfel că un aședământ nu póte să fie stabilit cu caracterul de permanență și de perpetuitate, care 'i este firesc, de cât prin intervențiunea puterilor publice înainte de afectarea bunurilor. Cel care voeșce se înființeze un aședământ într'adevăr independent, trebuie se cēră concesiunea personalității civile pentru opera sa, ast-fel în cât ea se alcătuiască o ființă juridică, putënd servi de sprijin patrimoniulū afectat și apoi s'o înzestreze; un rezultat analog se póte obține și indirect prin mijlocul și intermediarul unei

persóne civile deja existente; e de ajuns ca ctitorul să 'i dea saũ să 'i lege bunurile cu sarcina unei întrebuintări anume hotărîte. In acest din urmă cas, aședământul ales ca intermediar trebuie se fie capabil de a primi; in momentul actului, dacă e vorba de o donațiune între vii; in momentul încetării din viață a testatorului, dacă e vorba de un legat (art. 906 C. C.) Uniã autori, ce e drept, aũ cređut, in materie de legaturi, că concesiunea personalității venind după mórtea testatorului, ajunge pentru a valida legatul care ș'a luat mai înainte ființă. (V. mai cu sémã Tropolong, *Traité des donations et testaments* t. 2, p. 612), însă acéstã doctrinã n'a avut trecere s'a admis că aședămintele și corporațiunile ne recunoscute legal, ne-avênd existență legală, dispozițiunile făcute in folosul lor sunt nule și că ele nu pot se devie eficace printr'o recunóscere venind după epoca când gratificatul trebuia să existe pentru a fi capabil de a primi (V. Cas. 12 Aprilie și 17 Februarie 1864; 14 August 1886 D. P. 1864, 1, 218, 1866, 1, 83; 1867, 1.110; Conf. Aubry et Rau, *Cours*

de droit civil, t. 7 p. 24 ; Demolombe, *traité des donations et testaments*, t. 1, N. 586 și urm. ; Laurent *Princ. de droit civ.* t. 11 N. 192).

Domeniul posibilităților juridice în privința fundațiilor se reduce prin urmare la acesta : o fundațiune poate se fie înființată direct, prin crearea unei persoane civile, ea poate se fie și indirect prin mijlocul unei liberalități cu sarcină, făcută unui stabiliment public sau de folos public deja înființată. Dacă ctitorul voesce se realizeze pe cât timp e în viață proiectul pe care l'a conceput, el poate se face din două lucruri unul, sau se creeze el însăși în fapt opera proiectată, se dobândescă apoi pentru dânsa recunoscerea ca stabiliment de utilitate publică și o dată dobândită această recunoscere, să o înzestreze printr'o dispoziție între vii, sau se facă o donațiune între vii unei persoane civile deja existente, în sfera căreia intră serviciul gratificat, cu sarcină se execute idea urmărită. Dacă ctitorul voesce se aducă la îndeplinire proiectul său printr'un act de ultimă voință ; două căi 'i sunt de o potrivă

deschise ; el p^ote sa^u se lege unei pers^one civile deja existente bunurile pe care voesce sa le afecteze opereⁱ proiectate, cu sarcina de a le consacra unei ^întrebuin^țări anumite, sa^u p^ote sa le lase unui particular sa^u unei pers^one civile, d^ând instituatului, ca condi^{ți}une a legatului, sarcina de a face ceea-ce ar fi putut se fac^ă el insu^{și} ^în decursul vie^ței sale, adic^ă se organizeze ^în fapt funda^{ți}unea concepută, sa^u ob^ție apoi recun^oscerea ei și sa^u o inzestreze cu bunurile transcrise.

Acestea sunt procedurile dup^ă cari se ^înfiin^țeză funda^{ți}unile ^în Francia, și ele sunt numero^se. Dac^ă forma cea maⁱ ^întrebuin^țată este cea a liberalită^ților cu sarcină, ambele moduri de a procedea ajung la acela^{și} rezultat care este caracteristica funda^{ți}unei ; ^înfiin^țarea unui patrimoniu afectat unui scop permanent. Dup^ă practica francesă, arătarea acestui scop ^într'o dispozi^{ți}une testamentară ajunge pentru a scuti legatul de a fi privit ca făcut unei pers^one incerte ; scopul căutat nu este luat de cât ca arătarea ^întrebuin^țării impuse și jurispruden^{ța} prin interpretarea voin^ței

probabile a disponentului, consideră legatul ca făcut direct stabilimentului public său de folos public, de și ne numit, care are în sfera sa de atribuțiuni serviciul gratificat. În Belgia, o lege din 1864 Decembre 19, prevede și deslégă greutățile de acest soi, ridicate cu ocaziunea fundațiunelor care interesază învățământul public.

Aceste dise, ce a făcut d. Oteteleşanu? Străin de teoriile și discuțiunile juridice, el s'a gândit mai întâiu la ideea foarte firéscă a unei fundațiuni directe și a legat bunurile sale institutului pe care voia să-l înființeze. D. Kalinderu în notița sa (p. 23) esplică testamentul în sensul că ambi administratori desemnați erau unul și altul legatară cu sarcină, subsemnatul nu admite însă acéstă interpretare care nu este conformă cu textul foarte clar al testamentului și e de părere că atribuțiunea bunurilor e făcută direct institutului. Partea acésta, a testamentului D-lui Oteteleşanu e prin urmare nulă. Ea ar fi valabilă după practica germană, de *Stiftungen*, e nulă însă după legea română, identică în acéstă

privință cu legea franceză care supune capacitatea de a primi existenței persoanei gratificate; existenței sale la epoca donațiunei, dacă e cestiune de dispozițiunii între vii, la epoca morței testatorului, dacă e vorba de legatură.

Dacă D. Oteteleşanu nu a avut pe deplin cunoștința acestei greutăți, el a avut ca o presimțire, și de aci provine dispozițiunea subsidiară pe care i-a dictat-o prevederea sa. El ar fi putut să lase bunurile sale vre-unei persoane civile deja existente și aptă a se îndeletnici cu serviciul gratificat însărcinând-o să le afecteze unei anumite întrebuințări; el n'a făcut acésta, pentru că a voit ca fundațiunea proiectată să rămâe o operă autonomă. Și atunci a fost condus la ideea de a transmite bunurile sale d-lui I. Kalinderu, însărcinându-l cu aducerea la îndeplinire a voințelor sale.

DISPOZIȚIUNE SUBSIDIARA

Obiecțiune:
1. Persoană interpusă pentru a transmite legatul unui institut neînființat încă, unei Neființe.

Este valabilă această dispozițiune subsidiară ?

Subsemnatul crede că acesta este evident.

Adversarii obiectează că D. I. Kalinderu nu este un adevărat legatar, pentru că el nu trebuie să păstreze nici o parte a bunurilor, că el nu este prin urmare de cât o persoană interpusă pentru un stabiliment, care nefiind recunoscut, este incapabil ; de unde ei conchid că legatul este nul, prin aplicarea art 911 al Codicelui Civil, ca unul ce n'are alt scop de cât de a înlătura printr'o cotitură o regulă de ordine publică, și ei invocă în sensul acesta, autoritatea — neapărat mare — a D-luî Laurent, care în tomul 11 al principiilor sale de drept civil (p. 267 No. 194) pune cestiunea dacă o liberalitate făcută în folosul unui stabiliment ne-autorizat devine valabilă când ea e făcută sub forma de sarcină impusă unui legatar și răspunde negativ.

Dar această argumentație nu se sprijină de

cât pe o confusiune. Ipoteza pe care o prevede D. Laurent în pasagiul citat, nu este nici de cum aceea a afacerei de față. Celebrul juriconsult o prevede în altă parte, soluțiunea pe care i-o dă, este cu totul alta și el presintă cu o claritate perfectă motivele juridice ale deosebirei.

În pasagiul citat, D. Laurent presupune că e chestiune de un institut care există în fapt, care există chiar în fraudă legei. Acesta e cazul congregațiilor, despre care autorul crede că nu pot exista, fie și numai de fapt fără o autorizare prealabilă. Și atunci el dice cu multă exactitate : «deosebirea făcută între sarcina și legatul este contrariă orî-cărui principiu ; a primi sub numele de sarcină, nu este a primi ? Prin urmare este un legat indirect. Ce importă congregațiunei neautorizate, dacă i se dă sub numele de legat sau de sarcină, numai ca ea să primescă?»

Continuând dezvoltarea tezei sale, autorul cu vioiciunea pe care o aduce în toate chestiunile privitoare la congregațiuni, impută contradicțiilor săi că dau o lecțiune de

fraudă celor care ar voi să gratifice un stabiliment ne recunoscut, dîcîndu-le «nu puteți să dați 100,000 de franci ca legat, dar puteți foarte bine să însărcinați pe moștenitorul vostru se remită acei 100,000 de franci sub numele de sarcină».

Fie; soluțiunea este cu totul juridică în cazul prevădut. Să vedem însă la pagina 265 al aceluiași volum, No. 193; D. Laurent prevede acolo o altă chestiune «care diferă cu mult de cea precedentă, zice dînsul, de și are o aparentă analogie.» Acésta este tocmai aceia a afacerii actuale; el se întreabă dacă darul făcut unei persoane capabile «pentru a servi la înființarea unui aședămînt, unei bibliotecă, unei școli, unei săli de azil» este valabil, și adoptînd aci doctrina vechilor autori, pe care 'i citéză, Furgole și Ricard, el răspunde afirmativ. Eată cum justifică el soluțiunea sa: «Alt-ceva dîce dînsul, este de a crea un aședămînt făcînd liberalitatea unei persoane capabile și alt-ceva de a gratifica un aședămînt care nu există... În primul caz, liberalitatea nu se adreséză nean-

tului și are o cauză legitimă ; creațiunea unui stabiliment a cărui recunoscere legea o permite ; în cazul al 2-lea, liberalitatea se adresază unei nefințe, și prin această chiar îi lipsește cauza licită și în cele mai multe ori, ea ar favoriza fraudarea legii, gratificând congregațiunii pe care legea nu le recunoște.»
Nimic mai adevărat : darul în cazul unui aședământ de înființat nu e făcut lui ; el nu este de cât un preliminarium prealabil la existența aceluși aședământ ; el constituie sarcina unei liberalități făcute persoanei instituite. În altă parte revenind la aceeași ipoteză a unui legat făcut în vederea unui aședământ de înființat, D. Laurent caută dacă n'ar fi în combinațiune elementele unei interpunerii de persoane. Nu, dize dânsul. căci pentru ca să fie interpunere de persoane, trebuie neapărat să fie un legatar real posibil și ca acel legatar se fie incapabil. Dar în speță, unde ar fi acesta ? Și autorul adaogă foarte bine : «când se face o fundațiune, intențiunea de sigur nu e de a da unui sta-

biliment ne recunoscut, de óre-ce e tocmai cestiunea de a'l crea» (t. 11 p. 268).

Nu s'ar putea răspunde mai direct, nici în termenî mai hotărîtorî, pretenţiunei adversarilor D-luî Kalinderu. Da, este licit de a institui o persónă capabilă, cu sarcina pentru dînsa, de a transmite totul saú o parte a bunurilor unei fundaţiunii de înfiinţat, dacã şi după ce a fost recunoscută. Dispoziţia ast-fel făcută este juridică; articolul 906 nu pune nici un obstacol pentru acésta; de óre-ce stabilimentul nu ţine drepturile sale de la testator, ci le va avea numai de la legatarul instituit. Trebuie să adăogăm că este într'adevăr fericit ca ea să fie licită, căci alt-fel domeniul în care póte să se misce voinţa dispozantuluî, ar fi abuziv restrîns; s'ar sugruma în germene intenţiuni generóse care se pot transforma în opere folosítóre; s'ar ajunge la nimic mai puţin de cât a face cu neputinţă orî-ce fundaţiune; căci în definitiv ce este o fundaţiune de cât o liberalitate în folosul unei seriî nesfirşite de persóne chiermate a be-

neficia de ea ; deși n'aũ existat la epoca morței testatorului ? A se vedea în acelaș sens ca Laurent : Coin-Delisle, *Donations et Testaments*, asupra articolului 906, N. 6 ; Aubry et Rau, *op. cit.* t. 7, p. 69 și urm. ; Demolombe, *op. cit.*, t. 1 N. 590 și 620 ; Labbé, notă în Sirey, 1870. 2. 145.

Se va pretinde în speță că D. Kalinderu nu este un legatar, ci numai un fel de executor testamentar, de unde decurge că n'ar fi moștenitor desemnat în afară de Institutul care nu există legalmente ? Acésta nu se pôte, căci testamentul ȃice formal contrariul. Prevădend cazul în care dispozițiunea făcută direct în profitul fundațiunei ar fi nulă, el spune : «In asemenea caz, legatul în întregul său «va fi privit ca făcut directamente D-luï I. L. «Kalinderu, cu îndatorire și rugăciune ce'ï «fac de a împlini în întreg dispozițiunile mele «sus arătate în privința înființării stabilimen- «tului» și mai jos el adaogă : «dreptul eventual la moștenirea mea, al D-luï I. Kalinderu, ce 'i-l dau prin acest testament, va trece în patrimoniul său în momentul încetării mele

Obiecțiun
2. Legatul
este serios f
cut D-luï K
linderu, ci I
stitutul ca
nu există, I
Kalinderu n
fi dar decât
executor te
tamentar.

din viață, cu rugămintea că atît dînsul cît și orî-ce moștenitor al lui, să execute cele de mai sus în privința fundărei Institutului.* Nu este evident că bunurile sunt transmise D-lui Kalinderu, lui și moștenitorilor lui, cu pline puteri de a lucra la îndeplinirea voințelor repositului, după cum vor cere împrejurările ?

Se va dice că D. Kalinderu, admițendu-se că ar fi legatar, nu este un legatar serios, ci numai un legatar fictiv, de ore-ce la nici un moment, nici o parte a bunurilor nu 'i va rămînea, și că el nu va trage prin urmare nici un folos din pretinsul legat, nici o sporire de avere ? Acésta ar fi în zadar ; căci unde este ore scris că un legat nu este serios decît dacă imbogățesce pe legatarul ? Ceea ce constitue un legat, este dreptul care rezultă din dispozițiunea, cu sarcinele inerente ei ; dacă e necesar ca bunurile transmise să intre în patrimoniul instituatului, nu este nici de cum nevoie ca ele să rămîe într'însul. Ce importă atuncî dacă vor fi absorbate în parte, saũ chiar cu totul, de datoriile de plătit saũ de sarcinele

Obiec-
: Lega-
tiv că-
u va re-
nimic
atrimo-
isat.

de îndeplinit? Că un asemenea legat nu răspunde ideii vulgare și obicinuite, acesta e cert; el răspunde însă noțiunii juridice a legatului, și nimeni nu poate fi turburat când se servește de un drept conform cu natura sa legală.

Moștenitorul nu rămâne mai puțin moștenitor, deși succesiunea ar fi îngreunată sau chiar absorbată de datoriile sau sarcinile; de ce ar fi altfel cu legatarii, și mai cu seamă cu legatarul universal, dacă el primește legatul astfel făcut și se mulțumește cu rolul de intermediar pe care acest legat îl implică? Acesta e un punct de jurisprudență certă și constantă. A se vedea precedentele în nota asupra decisiunii de la 5 Iulie 1886 (D. P. 1886, 1. 465). Curtea din Bourges a stabilit de curând aceste idei în termeni decisivi, printr-o decisiune de la 11 Ianuarie 1887 (D. P. 1887, 2. 80 și ele nu par a fi contestate în doctrină (V. Demolombe, *op. cit.* t. 4, No. 533 și 613; Aubry et Rau, t. 7 § 714). Dar în speța noastră, bunurile au intrat în patrimoniul D-lui Kalinderu; ele

sunt destinate a rămâne și vor rămâne astfel până ce D-sa le va afecta stabilimentului pe care este însărcinat să'l creeze. Și apoi, deși bunurile sunt afectate unei anumite întrebuintări, legatarul este și rămâne reprezentantul reposatului, care singur are titlu și calitate pentru a exersa acțiunile depinzând de moștenire, care singur ar fi răspunzător de datoriile, dacă ar fi.

obiect.
Perpetuitate,
Inalienabilitate,
de ordine publică.

Se va obiecta în fine că perpetuitatea afectării bunurilor, mai cu seamă cu condițiunile particulare prescrise pentru funcționarea stabilimentului de înființat, ar fi contrarie ordinei publice?

Obiecțiunea ar merge departe, căci perpetuitatea ține de natura persoanelor civile și a o considera ca contrarie ordinei publice, ar fi a opri orî-ce fundațiune ca și orî-ce corporațiune. De alt-fel obiecțiunea acésta nu prea o pricepem din partea adversarilor D-lui Kalinderu. Intr'adevăr la ce ar conduce, dacă ar fi admisă? Testatorul póte să supue instituțiunea făcută de dînsul la orî-ce condițiuni voesce; dacă aceste condițiuni sunt

imposibile de împlinit saŭ contrarie legilor, ele sunt considerate ca nescrise și validitatea legatului nu e atinsă prin ele. Dar mai mult; obiecțiunea în sine însăși nu e fondată. Ea n'ar fi o după dreptul public francez, ea nu pôte să fie, după dreptul public Român, care după faptele raportate de D. Kalinderu, în notița sa juridică asupra testamentului, este în privința acêsta mult mai larg decât al nostru. Căci într'adevăr răspunsul este foarte simplu; nu, perpetuitatea nu lovește ordinea publică, pentru acest motiv decisiv că autoritatea care nu conferă personalitatea civilă decât dacă cere interesul public, păstrează dreptul de a o revoca în ziua chiar în care interesul public ar cere. Cât pentru condițiunile particulare prescrise pentru administrațiunea, nu vęd în ce ele ar lovi în ordinea publică, dacă ele nu pun piedică,— precum e evident că nu — controlului pe care autoritatea superiôră îl exersază și trebuie să 'l pôtă exersa asupra aședămintelor publice, după legea comunală Română. Importanța lor e de altfel secundară; și e în-

vederat că ea e dominată în cugetul testatorului, de voință ca aședământul proiectat să pótă se fie creat, ceea-ce implică pentru D. Kalinderu putința și prin urmare dreptul de a aviza, *după trebuințele care i s'ar impune pentru a isbuti.*

D. Kalinderu este prin urmare un legatar, și ce e mai mult, un legatar serios; nimic nu viciază dispozițiunile făcute în favórea sa. Și atunci distincțiunile făcute mai sus își găsesc aplicația directă; îndată ce legaturile pot se fie făcute cu sarcină; ceea-ce nu dă loc la îndoueli, arătarea unei întrebuintări folositóre și permise légă pe legatarul; cu atât mai mult, dispozițiunea e valabilă în cazul când testatorul, încredător în lealitatea legatarului, i-a adresat numai rugămintea de a se conforma voinței sale. Dacă scopul arătat este de natură a fi realizat fără amestecul puterilor publice, legatarul va procede direct; dacă acest scop nu este pe deplin realizabil decât cu o autorisare, legatarul se va sili s'o dobândéscă; într'un cas ca și în cel alt, singurul drept

care rămâne moștenitorilor este acela de a vedea ca condițiunile legatului să se împlinescă—dacă sunt condițiuni—și se facă urări pentru ca legatarul să se conformeze dorinței testatorului, dacă acesta s'a mulțumit să-i adreseze o rugăminte.

Un mare număr de decisiuni au consacrat toate această doctrină, precum și distincțiunile și nuanțele pe care ea le implică. S'a judecat că un legat poate să fie făcut valabil unei persoane capabile de a primi, cu sarcină de a transmite bunurile în total sau în parte, unui așezământ arătat, când acesta va fi regulat recunoscut ; în special, că legatarul poate să fie însărcinat de a termina o creațiune începută și de a cere apoi recunoșcerea ei legală (Cas. 8 Aprilie 1874 D. P. 876. 1. 225) S'a judecat chiar, ceea ce e mai delicat, că o dată recunoșcerea dobândită, așezământul are calitate și dreptul de a cere beneficiul dispozițiunei și prin urmare, dacă e cazul, anuitățile scăzute de la deschiderea legatului (Cas. 21 Iunie 1870 D. P. 1871. 1. 197).

Mai de curând, Curtea de Casație a con-

firmat încă odată jurisprudența sa anterioară prin două decisiuni date, una de Secția Civilă, alta de Secția Requetelor, într'o afacere care prezintă cu aceea a testamentului D-lui Oteteleşanu o analogie foarte apropiată de identitate.

O domnișoră Baron instituisese ca legatar universal pe D. de Biencourt, cu condițiunea: «de a întrebuința toate bunurile lăsate, mobile și imobile» la înființarea unei școli de băeți; legatul era făcut cu condițiunile următoare, literal reproduse: «1) Toate bunurile mele, mai sus-citate vor fi întrebuințate pentru înființarea perpetuă la *Azay-le-Rideau* a unei școli libere de băeți, dirijată de un învățător creștin catolic, congreganist sau mirean, după chibzuința legatarului; 2) în nici un cas, sub nici un pretext și în nici un timp, nu se va putea schimba afectarea bunurilor mai sus arătate; 3) legatarul va îngriji să ia toate dispozițiunile necesare pentru a asigura, după mórtea sa, continuitatea acestei opere; 4) e bine înțeles că toate cheltuelile de succesiune vor fi luate din

bunurile mele, ast-fel ca să rămâe despăgubit legatarul meü ; 5) dacă la deşchiderea succesiunei mele, averea mea o dată realizată, n'ar ajunge pentru înfiinţarea acestei şcoli, fondurile vor fi capitalisate până la dobândirea sumei necesare ; 6) asemenea, dacă în urma timpurilor şi a împrejurărilor, această fundaţiune ar fi imposibilă, la epoca morţei mele sau mai târziu, veniturile bunurilor mele vor fi întrebuinţate în opere de pietate, după chibzueala legatarului meü, până ce timpuri sau împrejurări mai bune ar permite să se îndeplinescă voinţa mea.»

Dacă lăsăm la o parte ultima clauză, nu este acesta testamentul D-lui Oteteleşanu ? Ca şi în afacerea de faţă, moştenitoriî testatôrei cereaü nulitatea testamentului, bazându-se pe aceia că legatarul arătat nu era un adevărat legatar, de ôre ce nu avea să păstreze nimic din succesiunea, şi nu era prin urmare decât o persónă interpusă, pentru a fraudă legea, şi a remite bunurile unei persóne care nu există, sau cel puţin incertă, şi prin urmare incapabilă.

La 8 Ianuarie 1885, decisiunea Curței din Orleans admitând conclusiunile moștenitorilor; dar la 5 Iulie 1886, casare de Secția Civilă (D. P. 1886, 1. 465). Curtea din Angers decidând asupra trimiterei, a judecat ca și Secția civilă, prin decisiunea de la 22 Iunie 1887 (D. P. 1889, 2, 4) și după un nou recurs, secția Requetelor, prin decisiunea de la 6 Noembrie 1888, a răspins definitiv pe moștenitori D-rei Baron (*Gazette du Palais*, No. din 21 Noembrie 1888).

Dacă se face abstracțiune de numele și calitățile părților, *s'ar crede că aceste decisiuni s'aũ dat în afacerea de față*, mai cu sémă aceia a Secțiunei Civile și a Curței de Angers; faptele sunt aceleași, obiecțiunile făcute de moștenitori sunt identice, motivele pentru a decide în contra lor sunt formulate astfel în cât ar putea fi literalmente aplicate la contestațiunea pendintă între D. I. Kalinderu și adversarii săi.

Pentru aceste motive de fapt și de drept,

sub-semnatul consideră ca cert și privesce ca demonstrat ;

1) Că atribuțiunea bunurilor, făcută direct de D. Oteteleşanu aședământului proiectat de dânsul e nulă.

2) Că legatul făcut în mod subsidiar D-lui I. Kalinderu, în vederea fundațiunei de creat, este din contră valabil și trebuie se fie executat.

Ch. Beudant.

Paris 26 Februarie 1889.

ADERAREA

D-LUI COLMET DE SANTERRE

AVOCAT, DECAN ȘI PROFESOR DE CODICE CIVIL LA
FACULTATEA DE DREPT DIN PARIS, MEMBRU AL INSTITUTULUI
FRANCIEI

LA CONSULTAȚIUNEA DOMNULUI BEUDANT

Paris, 1 Martie 1889.

Dau aderarea mea deplină și întrégă la consultațiunea atât de clară și de decizivă a confratelui meu, D. Beudant ; mă asociez la conclusiunea sa și la motivele pe care se sprijinesce. N'ași putea de cât să le slăbesc încercând de a le reproduce ; pôte însă fi de folos de a arăta că nici un interes social, politic sau economic nu este în nici un grad atins de testamentul D-lui I. Ote-teleşanu.

I

Stătul Român este ôre amenințat prin înființarea institutului pe care legatarul universal va trebui să'l facă ? Se pôte el teme că personalitatea civilă a acestui insti-

tut alcătuește în perpetuitate un Stat în Stat? Nu, de sigur; Statul Român este apărat de această primejdie prin principiul de drept public, tot atât de adevărate în România ca și în Franca. Institutul nu va putea să devie persoană civilă decât cu autorizarea puterilor publice; prin urmare nici un pericol în present, prin nașcerea persoanei civile; pe urmă aceleași autorități care vor conceda institutului personalitatea civilă vor putea tot-d'a-una să i o ridice; nu e dar pericol în decursul vremurilor; viața și mórtea institutului, persoană civilă, depinzând tot-d'a-una de Stat.

II

Póte că acest pericol teoretic nu e acel de care se tem mai mult unii; dar s'ar pare că se impute testamentului că ar crea o substituțiune fideicomisară, și substituțiunile sunt oprite de Codicele Român ca și de Codicele Francez. Ele sunt prohibite din motive economice și politice. Ele împedică

circulațiunea bunurilor și ameliorarea lor ; sunt dăunătoare creditului și afară de acesta crează o ordine de moștenire, rivală de ordinea legală, contrariă pôte vederilor politice ale legiuitorului.

Dacă testamentul conține o substituțiune prohibită, dispozițiunea sa e nulă în întregul ei.

Testamentul nu crează însă o substituțiune.

Eată ideea pe care o dă Pothier despre substituțiunea în tractatul pe care i l'a consacrat (titlu preliminar) :

«Substituțiunea fideicomisară este dispozițiunea ce o fac a unvî lucru în folosul cuiva, prin mijlocirea unei persóne interpuse, pe care am însărcinat-o să remită.»

«De exemplu, fac pe Petre legatarul universal al bunurilor mele și voesc să le restituie după mórtea sa lui Pavel.»

Atare e dispozițiunea pe care autorii vechi au analizat-o și ale cărei caractere le au descris ; pe urma lor autorii și jurisprudența modernă au enumerat în modul următor trăsăturile distinctive ale substituțiunei :

1) *Dispozițiune dublă*. Adică că sub-

stituțiunea implică două liberalități, două donatari.

2) *Trecere de timp*. Un ore-care interval între nascerea celor două drepturi ; primul donatar posedând deja de cât-va timp dreptul când se nasce dreptul donatarului al 2-lea.

3) *Eventualitate*. O nesiguranță corelativă a celor două donatari, care face că primul are șansa de a păstra definitiv bunul donat.

4) *Ordine succesivă*. Epoca restituirei trebuie să fie aceea a morței primului donatar ; ceea ce crează un fel de moștenire de la al 2-lea donatar la primul.

Acestor patru caractere, trebuie să mai adăogăm un al 5-lea, pe care singur îl arată Codicele Civil Frances în definițiunea pe care a dat-o în mod incidental, despre substituțiune: Primul donatar este *însărcinat de a conserva și remite* unuî al treilea.

Nu este greu de a demonstra că dispozițiunea testamentului D-luî Oteteleşanu nu întrunesc aceste cinci caractere.

Nu găsim în ea dubla dispozițiune, de ore-

ce nu sunt două donatari; Institutul nu există; el trebuie să fie înființat de legatarul; acesta este numai supus unei sarcine; el trebuie să îndeplinească un óre-care fapt; dacă ar fi însărcinat să construiască un mormânt, ar fi óre mormântul un legatar? Opera de îndeplinit nu e aceeași în cazul pe care 'l cercetăm; însă nu se vede mai bine persóna legatarului al douilea.

Se mai póte nega îndoita dispozițiune și invocând că sarcina este numai o rugăminte. Voiú cerceta acéstă aserțiune, când voiú vorbi de condițiunea de a păstra și de a remite.

Condițiunea de *a păstra și remite*, constă în acea că primul donatar n'are libertatea indefinită de a instrăina (V. Thévenot d'Essaules, *Traité des Substitutions*, Chap. I, § 3, N. 21). Se póte spune că legatul făcut D-lui Kalinderu nu implică acéstă imposibilitate, căci testamentul se exprimă astfel:

«Legatul în întregul său va fi privit ca făcut directamente D-lui I. Kalinderu, *cu îndatorire și rugăciune* ce 'i fac de a îndeplini

în întreg dispozițiile mele sus-arătate în privința înființării stabilimentului».

D. Kalinderu este rugat de a îndeplini sarcina, el n'are prin urmare decât o obligațiune morală, și neputința *absolută* de a înstrăina bunurile, nu există (V. *Aubry et Rau*, T. VII, p. 306, text și nota 17, autori și decisiunile citate în această notă.)

În fine legatul făcut D-lui Kalinderu nu stabilește o *ordine de moștenire*: aci e punctul capital și acesta e cu totul în afară de discuțiune.

Restituțiunea ce are s'o facă legatarul — dacă drept vorbind, este o restituțiune — *nu trebuie să se facă la mórtea legatarului*. Testamentul nu organizează o succesiune pentru a înlocui, la încetarea din viață a D-lui Kalinderu, pe moștenitori legală prin moștenitori care se sprijină pe testamentul D-lui Oteteleşanu.

D. Kalinderu trebuie să creeze Institutul în decursul vieții sale.

Dar trăsura cu deosebire caracteristică a substituțiunei, este *ordinea succesivă*; ea este

acea care măi mult de cât orî care face din substituțiunea un act periculos. Căci dispozițiunea afectată de ea, compromite interesele politice și economice, în vederea cărora e făcută orî-ce legislațiune asupra moștenirilor.

Este adevărat că acest caracter al ordinei succesive nu apare în textul atît de sumariu și de insuficient al articolului 896 al Codicelui Civil Francez; nu se îndoiesce însă nimeni că e sub-înțeles acolo. Pothier îl indică; discuțiunea Codicelui Civil arată că redactorii acestuî Codice îl consideraū ca esențial, și Codicele când permite unele substituțiuni și le reglementează, arată fórte formal că dreptul celui de al doilea gratificat trebuie să ia naștere la mórtea primuluî (V. Aubry et Rau, t. VII, p. 313, text și nota 33).

Cred că am demonstrat că dispozițiunea testamentară a D-luî Oteteleșanu nu este o substituțiune. Termin făcënd a observa că dacă ar putea rămâne o îndoială în privința acestuî punct, ea ar trebui să profite legataruluî. Căci dispozițiunile voinței omuluî trebuie să fie interpretate *potius ut valeant quam*

ut pereant, după articolul 1157 al Codicelui Civil. (V. Aubry & Rau, t. VII, p. 317 text și nota 45, și C. de Cas. 20 Aprilie 1885, Sirey 1885 I. 440.

Colmet de Santerre

Avocat

Decan și Profesor de Codice Civil la Facultatea de Drept din Paris, Membru al Institutului Francez.

Paris, 1 Martie 1889.

ADERAREA

D-lui C. BUFNOIR,

PROFESOR LA FACULTATEA DE DREPT DIN PARIS,)

LA CONSULTAȚIUNEA D-LUI BEUDANT

Paris, 4 Martie 1889.

Sub-semnatul, avocat, profesor la Facultatea de Drept din Paris,

Vedând traducerea în limba franceză, produsă de D. I. Kalinderu a testamentului lui Ioan Oteteleşanu,

Vedând consultațiunea dată de D. Beudant, la 26 Februarie 1889,

Vedând aderarea dată acestei consultațiuni de D. Colmet de Santerre,

Declară că aderă cu totul la soluțiunile propuse de cei două colegi ai săi, fiind de părere că aceste soluțiuni sunt conforme cu principiile dreptului francez, ast-fel cum sunt recunoscute și aplicate de jurisprudența franceză.

Sub-semnatul nu crede că se poate serios

susține că dispozițiunea făcută în folosul D-lui I. Kalinderu constituie o substituțiune fideicomisară prohibită de lege.

La motivele date asupra punctului acesta de D. Colmet de Santerre, el adaugă observația că sarcina de întrebuințare indicată de testatorul, presupuind că ar avea un caracter obligatoriu, și nu caracterul unei simple rugămintे sau recomandație, nu afectă nici de cum bunurile date, a căror liberă dispoziție o lasă legatarului, ea nu privesce de cât întrebuințarea de dat valórei acestor bunuri și nu póte prin urmare constitui sarcina de a *conserva* și *remite*, caracteristica substituțiunilor fideicomisare.

Acéstă observațiune făcută, legatul subsidiar adresat D-lui Kalinderu n'ar putea să fie contestat de cât prin unul din mijlócele următoare :

1) Se póte pretinde că D. I. Kalinderu este o persónă interpusă în profitul unei alte persóne care nu are ființă, și care prin urmare este incapabilă de a primi.

Jurisprudența franceză conține într'ade-

văr câte-va decisiuni care ar putea fi invocate în acest sens; însă aceste decisiuni presupun toate că e vorba de o interpunere de persoane, având de scop d'a fraudă legea în folosul unor asociațiuni nerecunoscute legal, dar având o ființă de fapt, și pe care voește cine-va să le gratifice în disprețul legii (V. decis. Curței de Casație din 3 Iunie 1861. Dalloz 1861, 1, p. 218).

Aci nu e nimic de felul acesta: întrebuințarea bunurilor, recomandată legatarului nu tinde să gratifice un aședământ pus în condițiuni extra-legale, ci se realizeze o operă de bine-facere, conformându-se prescripțiunilor legii. În aceste condițiuni nici o bănuială de interpunere de persoane nu e admisibilă.

2) Se mai poate susține că D. I. Kalinderu nu este de cât un legatar aparent, de óre-ce nu va primi nimic din bunurile succesiunei. Aci e o confusiune între titlul, calitatea de legatar și emolumentul legatului, pe care au răspins-o remarcabile și recente deciziuni ale jurisprudenței franceze, raportate în consul-

tațiunea d-lui Beudant și asupra cărora e de prisos să mă revenim aci.

Adevărul este că D. Kalinderu este regulat instituit legatar, sub sarcine, a căror aducere la îndeplinire nu se lovește de nici o imposibilitate legală și a căror neexecutare numai, ar deschide în folosul moștenitorilor *ab intestat* o acțiune în revocațiune de legat. Dar chiar pentru acésta, ar trebui să se judece în fapt că testatorul a voit să 'i impue o adevărată obligațiune. Dacă din întâmplare, esecutarea acestei sarcine s'ar lovi de o imposibilitate după legea franceză ea ar fi considerată ca nescrisă, și legatul ar rămâne pur și simplu în folosul D-lui Kalinderu.

Paris, 4 Martie 1889.

C. Bufnoir,
profesor la Facultatea de Drept din Paris.

CONSULTATIUNE

PENTRU

D. IOAN KALINDERU

CONTRA

MOȘTENITORILOR IOAN OTETELEȘANU

DE

D. G. ROLIN-JAEQUEMYS

Avocat la Curtea de Apel, fost Ministru, și profesor onorar
la Universitatea din Bruxelles

Bruxelles, 12 Martie 1889.

Sub-semnatul, avocat pe lângă Curtea de Apel și profesor onorar al Universității din Bruxelles, consultat în privința testamentului D-lui I. Oteteleșanu, din București.

Vedând memoriul tipărit, intitulat: «*Notiță juridică asupra unui testament*», de I. Kalinderu, doctor în drept al facultății din Paris, etc.

Vedând cele un-spre-zece anexe ale aceluși memoriu, și între altele, anexa lit. A, intitulată : testament olograf al lui I. Oteteleșanu ; emite părerea următoare ;

Trebue a se cerceta :

In fapt, care a fost voința testatorului ;

In drept, dacă această voință trebue să fie respectată, dacă nu în forma sa principală,

cel puțin în forma sa subsidiară, sau dacă din contra, trebuie să fie considerată, afară de dispozițiunile făcute prin N. 1 și 2 ale testamentului, ca ilegală și prin urmare nulă, fie în obiectul, fie în expresiunea ei.

I.

Resultă din întregul testamentului că, pe lângă afecțiunea pentru soția sa, D-na Elena, născută Filipescu, o îndoită cugetare a inspirat pe testatorul :

1) Dorința ca totă averea sa să pótă servi după mórtea sa și aceia a soției sale, unei opere de utilitate publică, constând în înființarea unui așezământ pentru a da învățatură și creștere fetelor Române.

2) Preocuparea de a găsi calea cea mai legală și mai eficace pentru îndeplinirea acestei dorințe, mergând la nevoie până a se încrede fără rezervă unui amic sigur, pe care-l insti-tue eventual legatarul său universal, excludând ast-fel *în toate casurile*, pe moștenitorii săi naturali.

Primul punct reese din tot testamentul. Din

nuoë numere pe care le conține acest act, sunt șapte în care e vorba de institut. Acesta nu trebuie într'adevăr, să fie înființat decât după mórtea D-nei Oteteleșanu, care primește pe lângă legatul averii mobiliare și usufructul general al întregii averi nemișcătore. Testatorul arată însă dorința ca opera să fie deja începută de însăși văduva sa :... «Acest stabiliment care va fi, dice dènsul, și o distracție pentru D-ei și o mulțumire sufletului meu.»

El dorește ca să ia de consilieră pe DD. I. Cămpineanu și I. Kalinderu, care în cugetul lui sunt viitorii administratori ai Institutului.

Punctul al 2-lea nu e mai puțin evident. Dacă urmărește cineva cu atențiune mersul testamentului, se vede óre-cum ideele testatorului născându-se și accentuându-se, într'un sens din ce în ce mai corect și mai legal.

Să observăm mai întâiu desemnarea în ordine principală ca executori ai voințelor sale, ca administratori ai așezământului de înființat, a două bărbați exersați în cunoștința și în gestiunea afacerilor, a două jurisconsulți, investiți de mai multe ori de funcțiuni publice

însemnate. E puțin admisibil *a priori* că acela care a pus încrederea sa în acei ómeni, să fi ales pe unul din ei ca instrument pentru ceea ce cererea de nulitate, formată de moștenitoriî naturali, numește un legat simulat, «sau un mijloc de a ajunge pe o cale indirectă, la îndeplinirea unei opere nelegale!»

Testatorul definesce după aceia opera pe care o are în vedere și la care ar voi să se întrebuinteze tótă averea sa nemișcătore. El vorbesce de caracterul ce ar trebui s'o aibă, de administrația sa, de programul său de studii, de împărțirea veniturilor, de dreptul de administrațiune care se va perpetua prin delegațiunî succesive.

Însă îndată după aceia, el se gândește la cestiunea de legalitate și-și dîce că legatul pe care l'a făcut în ordine principală unuî institut *de creat* și că dispozițiunile privitoare la acesta ar putea cumva să fie nule «fie pentru că este făcut unuî stabiliment care nu va avea în fapt o existență materială în momentul încetării mele din viață, fie pentru verî-ce altă nulitate s'ar putea invoca în contra acesteî

dispozițiunii a înființării așezământului mai sus arătat.» Căutând atunci să îndrepte propria sa voință, în partea care ar fi nelegală, el adaugă : «în asemenea cas, ȳic, legatul în întregul său va fi privit ca făcut directamente D-lui Ioan Kalinderu, cu îndatorire și rugăciune ce i fac, de a îndeplini în întreg dispozițiunile mele sus arătate în privința înființării stabilimentului.»

Dar nu este acesta totul. În fraza care precede, câte-va expresiuni puteau să nu fie destul de precise. Ast-fel, care era natura legatului făcut D-lui Kalinderu ? Era un legat universal, sau numai cu titlu universal ? Ba era oare un adevărat legat în sensul acesta că lucrul legat trebuia să intre într'adevăr în patrimoniul legatarului aparent ?

Dacă era legat adevărat, acest legat nu era oare supus sarcinei de a păstra și remite, constituând în profitul unui al treilea o substituțiune oprită ? Frasa finală a testamentului împrăștie aceste îndoeli. În câte-va cuvinte de o claritate perfectă, testatorul reia și resumă totă cugetarea sa : «Asemenea dreptul even-

tual la moștenirea mea al D-lui Ioan L. Kallinderu ce i-l dau prin acest testament va trece în patrimoniul său în momentul încetării mele din viață, cu rugămintele că atât dânsul, cât și oricare moștenitor al său să execute cele de mai sus în privința fundării institutului.»

Dreptul la *moștenirea mea*... prin urmare legat universal.

«Va trece în patrimoniul său, în momentul încetării mele din viață...» prin urmare legat adevărat, complet și sincer «cu rugămintele, ... prin urmare nici o sarcină imperioasă de a păstra și remite; din contra autorizare implicită de a dispune, de a înstrăina, de a gera ca un adevărat proprietar, cu *rugămintele* numai de a executa dorințele pioase, *pia vota* ale testatorului.

Neapărat un testament sau o grupă de dispozițiuni testamentare, relative la aceleași bunuri, formeză un tot care nu se poate scinda pentru trebuințele interpretării, acățându-se de o frază arbitrar aleasă și făcând abstracțiune de restul. Insa când are cineva

dinaintea sa pe un testator care se arată așa de preocupat de a da gîndului său o expresiune din ce în ce mai legală, nu este nici decum arbitrar de a considera fraza finală a testamentului (acea pe care o analiză) ca aceia la care testatorul însăși a voit să se refereze interpretatorul, în cas de îndoială asupra celor-l-alte.

Din observațiunile care preced, se poate conchide că clauza subsidiară a testamentului D-lui Oteteleșanu se poate rezuma cum urmază :

«In cazul când dispozițiunea principală ar fi considerată ca nulă, D. Kalinderu este numit legatar universal, cu rugămintea de a procede la înființarea Institutului, conform dorinței testatorului.»

În formula acésta, cuvîntul de obligațiune nu figură pe lângă acel de rugămintea, precum nu se mai găsește nici în fraza finală a testamentului. Dacă se obiectează că nu insistăm aci asupra lipsei acesteia, decât pentru că cuvîntul *obligațiune* ar face legatul nul, răspunsul va fi ușor. Într'adevăr admițînd că cuvîntul *obligațiune* atrage acésta urmare,

acésta ar fi un motiv mai mult pentru a se opri la cuvântul *rugămintele*. Intr'adevăr, cum dice D. Merlin și cum aū decis numeroase deciziuni în Franca și în Belgia, întinzând la materia testamentelor regula din articolul 1157 a Codicelui Civil «în cas de îndoiială asupra înțelesului unei clause, interpretarea, care tinde a valida actul din care face parte acésta clausă, trebuie să fie preferată interpretărei, care ar tinde s'o anuleze... *«commodissimum est id accipi, quo res de qua agitur magis valeat quam pereat* (Merlin, *Rép. de Jurispr. V. substitution fidéi-commissaire*, sect. VIII, N. 7)

II

După ce am căutat care a fost în *fact* voința testatorului, rămâne a aprecia în *drept* valoarea dispozițiunilor sale, una principală, alta subsidiară.

A.— Dispozițiune principală.

După legea civilă în vigóre în România ca și în Belgia și în Franca, (808 C. C. Român, 906 C. Napoleon) pentru a putea be-

neficia de un testament, trebuie a fi cel puțin conceput la mórtea testatorului. Dacă dar dispozițiunea principală trebuie să fie considerată ca un legat făcut unui așezământ de înființat, această dispozițiune este evident nulă, din lipsa de existență a unui legatar capabil, la momentul când s'a deschis succesiunea. Unii autori au încercat, ce e drept, se asimileze concepțiunea viitorului așezământ care se face în spiritul testatorului, cu concepțiunea fizică a copilului care se va naște. Inșă această părere care repauză numai pe o metaforă saũ pe un joc de cuvinte nu este seriósă și nu merită ostenéla de a o discuta.

Alt-fel ar fi, și dispoziția s'ar putea privi ca valabilă, dacă ar exista în România ca și în Belgia, un total de dispozițiuni legislative și administrative în virtutea căror Statul, saũ o autoritate, orĩ un așezământ reprezentând serviciul public în atribuțiunile căruia intră obiectul fundațiunei, ar putea să se prezinte pentru a primi beneficiul. In casul acesta intr'adevăr, dispozițiunea principală s'ar putea considera ca o liberalitate făcută, nu în

vederea unei fundațiuni viitoare, ci în favoarea unui serviciu public în ființă; provincie, comună, Stat, administrație de spitale, biurouri de bine-faceri, epitropii de biserici. Acest serviciu ar fi de pildă, în cazul de față în care e vorba de o fundațiune făcută în favoarea învățământului mediu al fetelor, fără arătarea de comune sau de județe, Statul, reprezentat prin ministrul instrucțiunii publice (art. 7 și 10 ale legii belgiane de la 19 Dec. 1864 asupra fundațiunilor în favoarea învățământului public). Ministrul instrucțiunii publice s'ar prezenta dar, în numele Statului, pentru a obține liberarea legatului, a cărui întrebuintare s'ar face apoi de autoritatea competentă, considerându-se ca nescrise clausele contrarie legilor (de exemplu în speță, aceia care constituie administratori speciali). Puțin ar importa de altminteri dacă Statul său un așezământ public óre-care n'ar fi nici desemnat în testament, sau dacă testatorul a greșit în desemnarea sa. Cum zice unul din comentatorii cei mai autorizați ai legislațiunii și jurisprudenței belgiene asupra materiei, «instituțiunea

legatarului nu rezultă din arătarea așezământului, ci din destinația liberalității. Dacă această destinație se raportează la vre-unul din serviciile organizate de lege, serviciul căruia s'a făcut liberalitatea, este acela care trebuie privit ca legatar. Însă organul acestui serviciu este desemnat de lege. Nu depinde de particularități de a desemna un alt...» ¹⁾.

Sub-semnatul nu se crede nici de cum competent pentru a rezolva chestiunea dacă dreptul român permite o asemenea intervenție a serviciilor publice spre a reclama bunurile consacrate de testator pentru opere de folos general. E clar că dacă această intervenție nu se produce, dispozițiunea principală a testamentului D-lui Oteteleşanu nu poate avea nici o urmărire. Nu este însă inutil de a constata aici că această lipsă de urmărire va rezulta atunci, nu din aceea că obiectul dispozițiunii ar fi contrariu legilor sau moravurilor, ci numai din lipsa unui legatar capabil de a primi liberalitatea.

¹⁾ Lentz. *Des dons et legs en faveur des établissements publics*, Bruxelles, Larcier 1882, t. 1. N. 169.

B.—Dispoziție subsidiară.

S'a probat mai sus, prin analiza testamentului D-lui Oteteleşanu că dispoziția subsidiară se poate resuma precum urmază :

«Numesc pe D. Kalinderu legatarul meu universal, cu *rugămintea* de a procede la înființarea unui institut de fete române.»

Validitatea dispozițiunei ast-fel definite, după cuvintele întrebuintate de însuși testatorul, în fraza sa finală, este evidentă. Presupunind într'adevăr, că legatul universal cu *obligațiune* sau *sarcină* de a înființa, ar fi nul (ceea ce vom cerceta mai jos), nu poate în nici un cas se fie tot așa cu legatul cu simplă *rugăminte*. În ipoteza acesta, nu mai poate se fie vorba nici de substituțiune prohibită; de orice sarcina de a păstra și remite trebuie, după jurisprudența belgiană ca și după cea franceză, se fie impusă în termenii imperativi, iar nu de rugăciune (Liège, 11 Iulie 1877, *Pasicr. belge* 1877, II, 25), nici de legat pur fictiv și ilusoriu, de orice din contra, singurul care reese că are drepturi serioase și positive, rezultând din testament, este legatarul uni-

versal, și de óre-ce forma rugătoare nu mă lasă se subsiste în sarcina sa de cât o datorie morală lipsită de orî-ce sancțiune juridică.

Singurul cas în care cuvântul *rugăminte* ar lăsa óre-care posibilitate pentru o acțiune în nulitate, ar fi acela unde ar ascunde o intențiune fraudulósă, având de obiect de a face pe legatarul universal aparent să servescă cu numele său la o operă ilegală sau imorală. Dar în cazul acela, nici n'ar trebui se fie o rugăminte sau o dorință indicată, ar fi de ajuns să se probeze intențiunea fraudulósă, de exemplu interpunerea de persoană, pentru a face să se pronunțe nulitatea dispozițiunei.

Există așa ceva în speță ? Pentru a pretinde acésta, ar trebui cel puțin să se pótă precisa machinațiunile întunecóse, opera de fraudă și de disimulațiune al cărei instrument sau complice s'ar fi făcut D. Kalinderu ? În Belgia, unde doctrina și jurisprudența au arătat adesea o severitate, — cu totul legitime, trebuie s'o spunem — totuși s'a cerut tot-d'a-una pentru a pronunța anularea unui legat făcut prin per-

sónă interpusă, să se arăte pe de o parte legatarul fictiv, iar de alta pe legatarul adevărat. Ast-fel în una din afacerile cele mai celebre și caracteristice asupra cărora au avut tribunalele belgiane să se pronunțe, un legat universal, făcut de nu fost călugăr al schitului *Averbode* altor călugări din aceeași casă, a fost anulat, pentru că s'a probat că acest legat avea de scop indirect se procure pe o cale cotită și în contra legii, beneficiile personalității civile, unui ordin religios (Belgia, Cas. 17 Maiu 1862, *Pasicr.* I. 274). Ar fi aprópe ridicol de a admite putința unei manopere de acelaș fel din partea, fie a D-lui Oteteleșanu, fie a legatarului său universal.

De alt cum ar fi în genere greu și periculos de a voi a trage din deciziunile jurisprudenței belgiene în materia acésta, conclusiuni absolut aplicabile României. Pe lângă principiile de drept civil, comune celor două țări, mai sunt faptele, moravurile, practica administrativă, legile speciale fie-căreia, mai este starea lor socială, politică și religioasă care se oglesc în contestațiunile supuse

judecătorilor lor și în decisiunile acestora. Ajunge să citescă cineva volumul XI al Drep-
tului civil de D. Laurent, pentru a se convinge
de acest fapt. Eminentul autor este convins,
cu deplină dreptate, de necesitatea de a ză-
dărnici un întreg sistem de fraude, de capta-
țiuni, de interpozițiuni de persoane, de legate
simulate, puse în practică, cu scopul de a re-
constitui din ură pentru societatea civilă,
mâna-mórtă bisericească. Un alt autor belgian
recent, D. Maurice Vauthier ¹⁾ scrie : «proce-
sele privitoare la persoane morale, adevărate
sau false, autorizate sau nepermise, la înfiin-
țarea, la capacitatea și la averea lor ; își au
mai tot-d'a-una isvorul în rivalitatea cea ve-
chie dintre biserică și lumea mirénă. . . . ».
«Părțile care în genere intervin în desbateri
sunt de o parte, un particular, mai tot-d'a-
una un moștenitor care se pretinde spoliat pe
nedrept, de alta, o congregațiune religioasă.
Aceste sunt cele două elemente în contact
imediat. Dacă însă se recunósce că legile re-

¹⁾ *Etudes sur les personnes morales, dans le droit romain
et dans le droit français.* Bruxelles, 1887, p. 351 și urm.

strictive în contra fundațiilor sunt în mare parte dictate de dorința de a apăra averea familielor în contra abuzurilor mânei-morte, se va vedea că moștenitorul care invocă nulitatea unui act făcut înainte de deschiderea drepturilor sale, sau care refuză se execute clausele unui testament, este interpretul legitim al revendicărilor societății moderne. Cât pentru congregațiunile, ele dau bisericii forma, și dacă se poate spune, haina cu care stăruitoarea ei ambițiune se îmbracă astă-dî.»

Există așa ceva în România ? Iși poate cineva ore, fără a surîde, închipui pe D-nii Kalinderu și Oteteleşanu ca niște fanatici misterioși, încercând să facă să învieze abuzurile din trecut, în dauna societății moderne, înfățișată de familia testatorului ? Se poate găsi din contră, ceva mai legitim, mai demn de laudă decât dorința lor comună de a face să servească o avere mare unei opere de instrucțiune și de binefacere ? Și dacă într'o cugetare cu totul civilisătoare, D. Kalinderu a fost lăsat stăpîn pe această avere, de preferință moștenitorilor naturali ai lui *de cujus*, unde e fra-

uda? Unde e pretextul pentru o acțiune în nulitate?

Să admitem în fine, printr'o ipotesă cu totul nefundată că în loc de o simplă rugămintă, ar fi pentru D. Kalinderu, o *obligatiune* de a înființa așezământul în chestiune. D.D. Beudant, Bufnoir și Colmet de Santerre au întâmpinat foarte bine, în savantele lor consultațiuni, diferitele obiecțiuni care se pot prevedea în contra validității dispozițiunei ast-fel înțeleasă. Sub-semnatul nu poate decât să adereze la raționamentele lor, adăogând câteva observațiuni :

Obiecțiunile posibile se pot reduce la trei ;

1) Condițiune ilegală

2) Legat simulat

3) Legat covârșit de sarcine

1) Duoă răspunsuri se pot face la pretinsa ilegalitate a condițiunei.

Prima este că dacă testatorul ar fi căutat, în viață fiind, să realizeze proiectul său de a înființa un Institut de fete, această operă ar fi nu numai legală, ci lăudabilă. Nu este dar

nicî de cum ilegal să impuiă acéastă obligațiune legatarului său universal.

Al doilea răspuns este, că nu e aci o condițiune propriu disă, ci o sarcină a legatului și că tocmai, legatarul nu este obligat să îndeplinescă acéastă sarcină decât dacă o póte face prin căi legale. Ar fi dar a ne întórce într'un cerc vicios dacă am voi să anulăm, pentru ilegalitate, ceea-ce nu póte fi esigibil decât prin aceea că e, și întru cât e legal.

2) N'ar putea să fie un legat simulat decât, dacă, pe lângă legatarul aparent, ar fi un legatar adevărat. Dar am văduț mai sus că acest legatar nu există și chiar, din cauza acestei neființe, s'a considerat ca nulă clausa principală. Nu se póte proclama în același timp neexistența când e vorba de capacitatea de a primi direct și existența când e vorba de a primi indirect. Am făcut observațiunea că în sistemul admis în Belgia lucrurile nu se petrec ast-fel: «când se face o fundațiune dice D. Laurent, nu se dă unuî stabiliment nerecunoscut, de óre-ce este tocmai chestie *de a'l crea. Se dă comunei, saũ comisiunei ospi-*

cielor (adăogați Statului, saū provincieī, saū epitropieī, etc. după casurile). Dar am mai constatat că consecința acestui sistem este că autoritatea saū așezământul public, în serviciul căruia intră obiectul legatului, trebuie să se prezinte pentru a'l primi. Dacă nimeni nu se prezintă, este că nu e legatar indirect și atunci suntem în fața unei simple sarcine, impuse unui adevărat legatar universal. «Testatorul, dice D. Rivier, în *Traité des successions* al său, § 18, N. 5, pōte să impue instituatului o obligațiune, cu titlul de sarcină, legată de instituțiune. Acēsta se numește un mod. Dreptul de succesiune prin acēsta nu este întârđiat, nici nu devine incert. Moștenitorul are o datorie, mai mult saū mai puțin imperiōsă, și a cărei îndeplinire e mai mult saū mai puțin exigibilă după voința testatorului... Dacă utilitatea publică e în joc, autoritatea va cere de oficiū îndeplinirea ei.»

3) D. Beudant a respuns în chip victorios la obiecțiunea trasă din aceia că sarcina absorbē totalul valōrei legatului. Coin-Delisle

dice foarte bine în privința acésta ¹⁾: «Nu întinderea folosului, ci întinderea dreptului, este aceia ce caracterizează legatul universal, și orî care ar fi cele-l-alte dispozițiuni ale testatorului, ele sunt tot-d'auna sarcine ale legatului universal și nu alteréză natura lui, deși pot s'î facă inutil. N'am putea să adăogăm aci că noțiunea interesului se înjosește foarte mult, când se privește ca ne oferind nicî un folos legatarului, un legat făcut acestuia cu scopul de a consacra valórea sa unei opere folositóre?»

Subsemnatul conchide din totalitatea considerațiunelor care preced, că dispozițiunea subsidiară a testamentului D-lui Oteteleşanu este valabilă și că D. Kalinderu trebuie prin urmare să fie menținut ca legatar universal în posesiunea bunurilor lăsate de *de cuius*.

G. Rolin-Jaequemyns

Bruxelles 12 Martie 1889.

¹⁾ Asupra art. 1003 N. 5.

CONCLUZIUNILE

D-lor avocați E. Stătescu, M. Ferikide și
I. N. Lahovary

CONCLUZIUNI

I

In drept :

Având în vedere că nici o lege nu poate pe particulari de a'și afecta averea lor, în viață fiind său prin act de ultimă voință, la fondarea unui așezământ de bine-facere ;

Că restricțiunile la dreptul de proprietate și la dreptul de a dispune liber de avutul său prin testament, nu pot rezulta de cât dintr'o prohibițiune expresă a legii ;

Că dreptul public al țerei nu numai nu poate și nu a poprit nici o dată crearea unor asemenea fundațiuni, prin voința par-

ticulară; dar din contră le-a văzut tot-d'auna cu favoare;

Că autorizarea guvernului, necesară pentru ca asemenea așezăminte să devie persoană civilă, nu se cere ca un preliminar indispensabil al fundațiunei, nici ca o condițiune necesară pentru validitatea testamentului său actului de fundațiune;

Considerând ca dacă admitem că art. 808 din C. Civ. se aplică prin analogie și persoanelor civile, totuși, singurul lucru ce s'ar putea deduce de aci, este că nu s'ar putea face un legat direct unui așezământ necreat sau neinvestit încă cu personalitatea civilă; dar nici de cum că nu se poate institui legatar o persoană, civilă sau fizică, capabilă de a primi legatul, cu însărcinarea de a crea acel așezământ și face tot ce trebuie pentru instituirea lui;

Considerând din contră, că asemenea dispoziții testamentare în scop de bine-facere sunt văzute cu atâta favoare de legiuitor, în cât, chiar când ele sunt făcute în mod impersonal, fără a se adresa legatul unei per-

sóne determinate, existente și capabile, chiar în acest caz doctrina și jurisprudența admit, printr'o interpretare favorabilă a voinței testatorului, validitatea legatului și 'l consideră ca făcut persónei morale în atribuțiile căria intră așezământul de creat ;

Că din acest punct de vedere, chiar dacă Oteteleşanu s'ar fi mărginit la prima parte a dispozițiunei sale testamentare (art. 4, 5 și 6) totuși s'ar putea susține că testamentul său ar fi fost valabil și legatul considerat ca făcut Ministerului instrucției publice în rezortul căruia intră crearea și administrarea scólelor, ast-fel în cât și în acest caz, moștenitoriī de sânge n'ar fi avut nici un drept de a revendica averea ;

Considerând însă că pentru a înlătura orī ce posibilitate de discuție, și orī-ce îndoială asupra validității dispozițiunei sale testamentare, Oteteleşanu nu s'a mulțumit a face legatul direct institutului de creat, ci în prevederea că sub acéstă formă, dispozițiunea sa ar putea fi atacată, el a instituit ca legatar universal al său o persónă exis-

tență și capabilă de a primi și 'l-a îndatorat să facă el institutul în chestiune;

Considerând că sub această a doua formă, dispoziția testamentară este perfectamente valabilă, căci legatul nu se mai adresază la o persoană inexistentă, ci unei persoane fizice existente, capabilă de a 'l primi ; și că astfel singurul obstacol legal ce se opunea la validitatea dispozițiunii (art. 808 C. Civil) lipsește cu totul în această a doua ipoteză ;

Considerând că din împrejurarea că Kallinderu nu ar fi adevăratul beneficiar al legatului și că ar fi obligat să întrebuințeze întreaga avere la fondarea aședământului în chestiune, nu se poate deduce că el nu este un legatar real și serios, căci caracterul esențial al legatului universal, nu constă în avantajele sau emolumentele ce el poate procura legatarului ; ci în vocațiunea lui eventuală la universalitatea bunurilor și în voința testatorului de a face din el continuatorul persoanei sale juridice.

Că sub acest raport nu face îndoială că

Oteteleşanu a voit ca întréga sa avere și dreptul eventual la moștenirea lui să trecă în patrimoniul lui Kalinderu din momentul încetărei sale din viață, (vezi art. 8 și art. 9 fine) pentru cazul când prima formă a dispoziției sale testamentare n'ar fi valabilă;

Considerând că ar fi absurd a se presupune că prin a doua a sa dispozițiune (art. 7) Oteteleşanu n'ar fi înțeles să facă din Ioan Kalinderu de cât tot un executor testamentar, cât timp scopul acestei a două dispozițiune în spiritul testatorului erea tocmai de a împiedica anularea posibilă a testamentului său din cauza lipsei unui legatar capabil de a primi legatul și de a îndeplini sarcina ;

Considerând că nu s'ar putea asemenea zice că Kalinderu nu ar fi în intenția testatorului de cât un *legatar aparinte*, un *prête-nom* sau o *persónă interpusă*, căci asemenea subterfugiuri sau fraude la lege, nu se întrebuintează și nu se presupun de cât atunci când există o lege prohibitivă, care poprește crearea sau recunoșterea sta-

bilimentului și când testatorul are ast-fel un interes să-și ascundă cugetul și să recurgă la persoane interpuse spre a face să parvie indirect legatul unei ființe inexistente și nepermise de lege; pe când în speță Kalinderu este însărcinat să facă să existe un institut permis de lege, așa în cât atât legatul cât și sarcina impusă legatarului *aũ o cauză licită: crearea unui stabiliment pe care legea permite a' l recunósce*;

Considerând că asemenea legatură cu îndatorirea de a înființa un așezământ având existența sa proprie, se pot indubitabil (după cum *aũ* recunoscut'o însuși reclamantii) face persoanelor morale deja existente, și recunoscute ca atari de legiuitor, și ar fi absurd să se pretindă că același lucru nu se poate face instituind o persoană fizică ca legatar, cu sarcina de a creia același așezământ, când este știut că persoana fizică are plinitudinea drepturilor și o capacitate legală mult mai mare de cât persoanele morale, cari n'aũ de cât o capacitate răstrânsă și limitată;

Având în vedere că tótă doctrina și jurisprudența franceză ce s'a invocat de reclamantți a fost rău aplicată la specia nóstră, căci acea doctrină și jurisprudență este relativă la validitatea darurilor și legaturilor făcute unor congregații religioase, nepermise de lege și a căror existență chiar de fapt e propriă prin legi speciale pe când în cazul nostru nu este vorba de a gratifica asemenea corporațiunii religioase sau asociațiunii de persoane prohibite, ci de a funda un aședământ de bine-facere pe care legiuitorul nostru le-a vėdut tot-d'a-una cu favóre.

Considerând că chiar în Franța și în Belgia aceiași autori și aceleași tribunale cari anuléză ca contrariii legei legaturile făcute direct sau indirect acelor congregațiunii, sunt unanime spre a recunósce că acéstă doctrină nu se mă aplică, când este vorba de un legat. făcut pentru o operă de bine-facere sau pentru crearea unui aședământ de bine-facere, căci aci legatul are o causă licită, crearea unui stabiliment pe care legea permite de a 'l recunósce.

Veđi în acest sens, ca doctrină :

Laurent t. XI N. 193. Aubry et Rau tom V, p. 25 și 26. Demolombe t. XVIII, p. 590. Arntz t. II, p. 348—350 și toate autoritățile acolo citate.

Ca jurisprudență :

Cassation du 8 Avril 1874. Aff. Lantral-Azil d'Anduze (Daloz, 1886, p. 225).

Cassation du 5 Juillet 1886. Aff. de Bien-court. (Daloz, 1886, p. 466).

Cour d'Angers, du 22 Juin 1887 (Daloz, 1889, II, p. 5), și notele care însoțesc aceste hotăriri în Daloz.

II.

In ce se atinge de interpretarea testamentului, și de interogatorul propus spre a se stabili presupusa intenție a testatorului.

Având în vedere că voința manifestă a testatorului a fost să excludă de la moștenirea sa pe rudele de sânge, (reclamanții de ađi) și să afecte întreaga sa avere, după încetarea uzufructului soției sale, la crearea unui institut

de fete române sărace pentru crescerea, educarea și înzestrarea lor la măritiși.

Că în acest scop, și pentru a asigura mai bine executarea voinței sale, după ce a legat averea sa direct aceluși institut, necreat încă; testatorul, prevădând că sub această formă dispozițiunea testamentară ar putea fi atacată și invalidată, a dispus ca «*In acest caz legatul să se considere ca făcut directamente d-lui Kalinderu și că dreptul eventual ce-i conferă această la moștenirea sa, să treacă în patrimoniul său în momentul chiar al încetării sale din viață, cu îndatorire și rugăciune ca atât dânsul (Ion Kalinderu), cât și orî ce moștenitor al său, să îndeplinescă voința testatorului în privința fondării institutului*».

Că deci devoluția dreptului succesoral conferit lui Kalinderu prin acest testament s'a efectuat chiar din momentul morții testatorului și dacă luarea în posesie efectivă a averii ast-fel legate nu a avut loc de cât la mórtea soției testatorului, acesta nu a provenit de cât din cauza uzufructului ce afecta acea a-

vere în profitul soției, iar la stingerea uzufructului, Ioan Kalinderu în calitatea sa de legatar a fost trimis de acest onor. tribunal în posesiunea întregii averi legate, fără ca rudele reclamante, care ceruseră și ele punerea în posesie să fi făcut apel contra acestei sentințe ;

Că ast-fel fiind, reclamanții sunt rău veniți să susțină azi că nici o devoluțiune a averii legate nu a avut loc în profitul lui Kalinderu, căci devoluțiunea dreptului se face în puterea testamentului, care este un mijloc legal de achizițiune al proprietății și că uzufructul soției stingându-se, acesta n'a putut profita de cât legatarului instituit, devenit în temeiul testamentului nud proprietar, chiar din momentul morții testatorului.

Având în vedere că din întrebuințarea termenului «rugăciune» alături cu acela de «îndatorire» se vede lămurit că testatorul ținea atât de mult la validitatea legatului făcut în persoana lui Kalinderu în cât în intenția lui sarcina ce i se impunea acestuia, putea fi considerată la trebuință ca o simplă îndatorire

morală și de conștiință, iar nu ca o obligațiune civilă, cea ce chiar în caz de veră o lege prohibitivă, relativ la asemenea funcțiunii, ar fi ridicat orî ce posibilitate de discuție în privința validității legatului ;

Considerând de alt-mintrelea, că prin testamentul lui Oteteleşanu nu se prescrie inalienabilitatea imobilelor ; nu se esclude dreptul de supraveghere și de control legitim al Statului, nu se subordonază validitatea dispoziției testamentare la obținerea prealabilă a autorizărei guvernului, și în fine nu se impune nici una din modalitățile organizărei și administrațiunei aceluî institut ca condițiune *sine qua non* și sub pedepsă de nulitate testamentului.

Având în vedere că, prin interogatoriul propus tindându-se a se stabili în fapt că după intenția testatorului, Kalinderu n'ar trebui să poprască nimic pentru dînsul din averea legată, ci este dator să o întrebuițeze tótă la crearea și întreținerea institutului în chestiune, acest interogator este *nepertinent* și *neconchidător*, căci, chiar așa de ar fi, consecin-

țele juridice ce reclamantii voesc să tragă din acest fapt, sunt cu totul nefundate, precum s'a arătat mai sus ;

Considerând în adevăr că faptul ce reclamantii voesc să stabiléscă prin interogatoriū nu este de natură, chiar de ar fi constant, a imprima dispozițiunei testamentare caracterul unei fraude la lege, nici a face ca acéstă dispozițiune în sine să fie un ce ilicit, nici a ridica legatului *ad creandum* făcut în persoana lui Kalinderu caracterul unui legat efectiv, valabil și permis ;

Că din tot ce precede se vede din contra că noi, pentru a stabili validitatea acestei dispozițiuni testamentare, am raționat tot timpul în ipotesa ce vor să stabiléscă reclamantii, adică aceea a unui legat *ad creandum institutum* și am arătat că nu este nici un text în legislația noastră care să poprésacă asemenea fundațiunii și asemenea dispozițiunii testamentare și că prin urmare ele nu constituie și nu pot constitui în nici un cas o fraudă la lege, și decī ceea ce Oteteleșanu putea face fiind în viață, a putut-nefiind oprit de verī o

dispozițiune a legei-să însărcineze prin testament să facă același lucru pe o persoană capabilă, fie morală, fie fizică ;

Considerând că, dacă prin interogatoriū s'a voit să se stabiléscă că în cazul când legatarul n'ar parveni să creeze institutul și să'l facă a fi recunoscut de Stat, atunci el va fi dator să restitué averea moștenitorilor de sânge, atunci acest interogatoriu este nu numai nepertinent și neconchiđător, dar și intempestiv, căci nu acesta este obiectul instanței de azi și tribunalul n'ar putea decide de pe acum ce are să se întâmple cu averea în caz de a nu se fi putut crea institutul, și cui are să revie acea avere în prevederea realizării acestei eventualități. La timp, vom arăta că nici în acest caz rudele n'ar avea nici un drept a revendica moștenirea lui Oteteleşanu ;

Considerând că până acum reclamantiī ar fi rău veniți să impute legatarului întârzierea adusă în executarea voinței testatorului, cât timp ei singuri sunt cauza acestei întârzieri și cât timp în instanță pentru se-

chestru judiciar aŭ mers până a cere o declarație formală din partea legatarului că nu va începe crearea institutului până ce nu se va termina procesul intentat de ei contra validității testamentului.

In ce se atinge de captațiune.

Având în vedere că în această privință reclamantii n'aŭ făcut de cât să se ție în domeniul insinuărilor fără a articula nici un fapt pozitiv ; că ar fi straniu să se acuze soția răposatului Oteteleşanu saŭ Ioan Kalinderu de a fi uzat de captațiune pentru a fi determinat pe acesta să destineze averea sa pentru crearea unui aședământ de bine-facere, când tot după reclamantii acest aședământ nu trebuia să le raporte lor nimic, când testamentul s'a executat sub ochii rudelor tot timpul cât a supraviețuit soția lui Oteteleşanu în privința uzufructului, lăsat ei fără vre-o obiecție din partea acelor rude, și când din testamentul anterior al lui Oteteleşanu cu data de 6 Iunie 1869 se vede că crearea aceluï institut a fost voința lui

constantă și dorința permanentă a sufletului său.

Pentru aceste motive și pentru toate cuvintele de drept cuprinse în consultațiunile eminentilor profesori de Drept Civil ai scólei de drept din Paris și din Bruxella, ce avem onóre de a alătura de o dată cu acésta, cerem să se respingă cererea reclamanților, să se declare testamentul valabil în cât să atinge de dispozițiunea făcută în persóna lui Kalinderu, și să se condamne reclamanții la toate cheltuelile procesului și spese de judecată.

(ss) **Eugeniu Stătescu, Mihail Ferichide, Ion N. Lahovari.**

TESTAMENTUL

DIN

ANUL 1869

AL LUI

IOAN OTETELEȘANU

TESTAMENT

Ne având rude de sus nici de jos, dispun de averea mea pentru timpul când nu voi mai fi în viață precum mai jos se arată.

1) Las pe prea iubita mea soție Elena usufructuară universală asupra averei mele întregi, cu îndatorire însă de a nu intra în folosința veniturilor moșiei mele Otetelișiu și a dreptului de locuință a caselor ce sunt în curtea Otelului decât după mórtea D-nei Saftica Cămpinenu, fosta mea soție, căci până la acea epocă D-ei singură se va putea bucura de dênsele și nu va fi supărată întru nimic.

2) Către acésta însărcinez pe legatara mea, prea iubita soție să mă serve êncă D-nei Saf-

tica Câmpinénu o rentă viageră de 19.900 lei vechi, plătind-o câte jumătate la fie care început de examinie.

3) Am tótă încrederea în buna administrație a prea iubitei mele soție, de aceia o însărcinez a lua cele mai nemerite măsuri pentru plata datoriilor mele; spre acest sfârșit va putea vinde D-nei orî ce mișcători precum și din nemișcători moșia Măgurelele său numai casa cu grădina după acea moșie, ast-fel ca împreună cu bonurile rurale ce se vor găsi la încetarea mea din viață și cari astă-zî sunt în deposit la D-l M. Vlăsto după sineturile ce se vor găsi în case, să plătescă tótă datoria, cu modul acesta va scăpa și D-ei de sarcina dobânzilor ce trebuesc plătite din venit și să se bucure de venitul curat al averei ce va rămănea după plata datoriilor.

4) Rog pe D-na legatară ca din acest venit să determine o parte, pe care o las la a D-ei facultate și apreciere, cu care să întreție un număr de fete sărace în pansion, unde vor primi o educație modestă, basată pe economia casei, ér dacă va mai prisosi ceva din venit

va mărita dintre cele fete, dându-le zestre câte două sute galbeni de fie-care (200 #).

5) Rog pe D-niș Scarlat Fălcoianu și Iorgu Costaforu a fi povățuitori la toate câte privesc administrarea averei mele pe lângă prea iubita mea soție, care va putea orândui și din parte-ei, de va voi, un al treilea povățuitor, aceștia vor subpraveghea la toate cele espuse prin acest testament ca să se îndeplinescă în tocmai.

6) După mórtea prea iubitei mele soție încetând uzufructul său, totă averea mea o dispui pentru fondarea unui pansion de fete și pentru măritișul și dotare de fete sărace după modul următor :

Indată după încetarea D-ei din viață, a prea iubitei mele soție, cei mai sus doi povățuitori orânduiți de mine se vor constitui în Comitet administrativ, vor lua în mână totă Ad-ția averei mele, vor vinde prin licitație atât casa de locuință din București cu jumătate grădina pentru că cea altă jumătate va rămânea pentru Hotel, cât și tot ce va fi mișcător și împreună cu baniș ce se vor găsi în casă, vor fonda un stabiliment de educație pentru fete

sărace Române sau naturalisate Române de rit creștinesc.

Acest stabiliment se va întreține cu veniturile averii mele, din care se va determina o țifără anuală pentru educațiunea unui număr de fete, proporțional cu mijlócele ce va fi după vreme, iar o parte se va determina pentru a se înzestra iarăși un număr proporțional după mijlócele dintre fetele ce vor eși cu bune învățături din acest pansionat, măritându-le după bărbați modești, meseriași și comercianți sau alte profesii onorabile, dându-le câte două sute galbeni zestre fie-căreia.

În acest pansion se va preda o învățatură practică și se va da o adevărată educațiune pentru a forma femeii virtuóse și bune mame de familie.

Când va urma ne-înțelegerere între acei două membrii de Administrație, Rectorul Universității din Bucuresci va fi chemat a lua parte pentru a putea face (ne descifrabil). Tot Rectorul Universității din Bucuresci, împreună cu Corpul Universității va avea dreptul de privilegiu și de a chema chiar prin Tribunal pe

membrii Comitetului la exacta îndeplinire a acestui testament.

Comitetul de administrațiune va da pe fiecare an câte un compt-randu în jurnalele publice despre a D-lor administrație.

Rog pe D-niî mai sus numiți orându-iți de mine ca și D-lor să lase din parte-le câte un însărcinat în care vor avea încredere, ast-fel ca la întâmplare de mórte să continue cei numiți de D-lor cu administrația averei și cu destinațiune perpetuă a venitului acestei averi pentru servitul fundațiunei pensionatului de fete sărace precum mai sus arăt, avënd îngrijire acestia ca să orânduiască alți îngrijitori din parte-le, ast-fel ca prin succesiunea ómenilor celor mai vrednicî de încredere, cunoscuți pentru iubirea lor de progresul veacului, pentru a lor moralitate și esperiențe și prin devotamentul D-lor la binele public să se pótă continua acéstă fundațiune folositóre ce am întocmit prin testamentul de față în perpetuitate.

Scris și sub-scris de propria mea mână.
astă-dî 1869 Iunie 6 în Bucurescî.

(ss). Ioan Oteteleşanu.

TESTAMENT OLOGRAF

AL REPOSATULUI

IOAN OTETELESANU

din anul 1876

CARE FACE OBIECTUL LITIGIULUI

D I A T A

Voesc ca după incetarea mea din viață să se urmeze cu averea mea precum jos urmédă :

1) Las soției mele Elena născută Filipescu tótă averea mea mișcătore, bani, efecte, valori, scule, mobile, creanțe și orî-ce s'ar găsi.

2) Las pe soția mea uzufructuară generală pe tótă averea mea nemișcătore cu dispensă formală de garanție.

Va putea prin urmare D-ei să arendeze fără licitație, să transigeze chiar ; va putea asemenea să vindă de bună-voe și chiar fără licitație casa mea din Bucurescî cu tot locul și grădina ei, asemenî și casa cu grădina și locul de la Măgurele ; cu baniî prinși după aceste

vînderi se va stinge datoria către creditul funciar.

Soția mea va respecta dreptul de uzufruct pe moșia Otetelișu și dreptul de abitațiune pre Casa din curtea fostului meu otel, condate fostei mele soții Safta Câmpineanu și fiind-că otelul este vîndut, soția mea Elena va servi acei 300 galb. pe an chiriă D-ei Balș, cumpărătoarea otelului, până la încetarea din viață a fostei mele soții Safta Câmpineanu.

3) Doresc și rog pe soția mea să ia ca povățuitoari pe DD. Ioan I. Câmpineanu și Ioan L. Calinderu; iar acești D-ni mai târziu vor deveni administratorii fondului pentru care jos se va dispune.

4) După încetarea din viață a soției mele, întreaga mea avere, va servi la facerea unui institut de fete Române, cărora li se va da o creștere și educație de bune mume de familie, fără pretenție saă lux; prisosul ce va rămănea după budgetul anului, se va capitalisa spre a se da zestre acelor fete, care nu va fi nici măi mult nici măi puțin de cât două sute galbeni uneia, No. 200 #.

5) Programul de studiu pe bazele arătate de mine, și repartiția veniturilor în cheltueli anuale și în fond pentru zestre se vor face de administratorii numiți de mine.

6) Administratorii numiți de mine vor fi în drept să numescă la rândul lor pre alții, ca ast-fel să se perpetueze acest drept de administrațiune prin delegațiile succesive.

7) In cazul în care s'ar susține și admite de verice persoane interesate, că legul averii mele mobile, pe care 'l fac acestuî institut, care se va crea, este nul, fie pentru că este făcut unuî stabiliment care nu va avea în fapt o existență materială în momentul încetării mele din viață, fie pentru verice altă nulitate s'ar putea invoca în contra acestei dispozițiunii a înființării aședământuluî mai sus arătat, în asemenea cas, dic, legatul în întregul său va fi privit ca făcut directamente D-luî Ioan L. Calinderu, cu îndatorire și rugăciune ce-î fac de a îndeplini în întreg dispozițiile mele sus arătate în privința înființării stabilimentuluî.

8) In cazul în care s'ar întembla, ferescă D-deu ca soția mea să înceteze din viață ina-

intea mea, atunci averea mea mobiliară ce'î lăsasem în plină proprietate, va reveni tot aședemântului, de care sus s'a vorbit saū D-luī Ioan L. Kalinderu, cu aceleași îndatoriri de maī sus.

9) Și cel după urmă ; rog pe prea iubita mea socie să mă ierte de tot ce'î voiū fi greșit în acest lung interval de viețuire între noi; tot-de-odată, o rogū, dacă veniturile se vor maī mări și cheltuelile se vor imputina, precum sunt încredințat, saū dacă nu va maī avea trebuințe de scule și parte din argintărie să le vîndă și să începă singură, cu ajutorul celor maī sus-numiți acest stabiliment, care va fi și o distracție pentru D-ei, și o mulțumire sufletuluī meū. Acēsta însă nu este o îndatorire ci numaī o rugăciune.

Este bine înțeleș că dreptul de delegațiune 'l vor avea D-lor Ioan I. Cămpineanu și Ioan Lazăr Calinderu, imediat din momentul încetărei mele din viață, ca ast-fel D-lor vor avea facultatea, pentru a se putea cu modul acesta perpetua dreptul de administrație, maī sus arătat, de a transmite după încetarea mea din

viață dreptul de administrare la persoanele, în care vor avea încredere ; acest drept se înțelege că va fi exercitat de fie-care în ceea ce privesce persoana sa. Asemenea dreptul eventual la moștenirea mea al D-lui Ioan Lazăr Kalinderu ; ce i'l dau prin acest testament va trece în patrimoniul său în momentul încetării mele din viață, cu rugămintea, că atât dânsul, cât și orî-ce moștenitor al său, să eșecute cele de mai sus în privința fundărei Institutului. Verî-ce alt testament anterior este nul în întregul său.

Făcut în Bucuresci astă-dî nouă-spre-șapte Martie No. 19, — 1876.

(Semnat) **Ioan Oteteleșanu.**

GREFA TRIBUNALULUI ILFOV SECȚIA I CIVILA

Acastă copie fiind conformă cu originalul testament olograf al defunctului Ioan Oteteleșanu, depus de D-na Elena Oteteleșanu, prin D. G. C. Filipescu, pe lîngă petiția înregistrată la No. din 15 Maiu 1876, și a

căruï citire și constatare a stărei materiale s'a făcut prin procesul verbal registrat la No. 4663, din 15 Maiï 1876, se legalizează.

(Semnat) Grefier **Niculescu.**

SENTINȚA TRIBUNALULUI

DE

ILFOV

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA I

Sentință civilă, audiența din 3 Mai 1889

Sub președinția D-lui *M. Iulian*, Prim-Președinte

Prezinte D-l *P. St. Christopol*, Membru

„ „ *Oscar Niculescu*, „

Fotoliul Ministerului Public ocupat de Domnul procuror
Marinescu

—
No. 297

D-lor Al. Oteteleşanu, I. Oteteleşanu, Elena Grădiștenu, cu autorizația soțului D-sale Petre Grădiștenu, Ana Caragea, Ion Polizu, Elena Ștefănescu Savigny, cu autorizația soțului său N. Ștefănescu Savigny, Al. Polizu, Zmăranda Făca personal și ca tutore a minorei sale fiice Ana Polizu, prin petițiunea registrată la No. 213/89, au cerut a se chema în judecată D-nu Ioan Kalinderu pen-

tru a fi condamnat să le delase în plină proprietate cu ale lor venituri, întréga avere a defunctului Ión Oteteleşanu, în posesiunea căreia a fost trimis în virtutea testamentului lăsat de defunctul, cu data de 19 Martie 1876.

În consecință s'aũ citat părțile pentru ziua de 4 Martie, când la apelul nominal s'aũ prezentat reclamantii Elena Grădiștenu, Ana Caragea, Ion Polizu, Alexandru Oteteleşanu și I. Oteteleşanu prin D-nu avocat Petre Grădiștenu, autorizat cu procurile legalizate de comisariatele secțiilor 4, 5, 6, 7 și 8 la No. 704, 705, 559/88, 20 și 21/89, Elena Ștefănescu Savigny prin soțul său N. Ștefănescu Savigny, autorizat cu procură legalizată de primăria comunei Crevedia la No. 355/86, Zmaranda Faca personal și ca tutore a minorei Ana Polișu prin D-nu avocat Disescu, autorizat cu procura legalizată de comisia secția 16 la No. 260/88, A. D. Polizu Micșunescu, tot prin D-nu avocat Disescu, cu procură legalizată de legațiunea română din Petersburg la No. 60/88 și că-

pitanul I. D. Polizu Micșunescu tot prin D-nu Disescu cu procură legalizată de comisia secția 20 la No. 298/88, iar defendorul Ioan Kalinderu personal, asistat de D-niș avocați Ferikide și Stătescu.

S'a dat citire acțiuneî.

D. Cornea M. din partea d-nei Paulina Ștefănescu, în virtutea procurei legalizată de Trib. Gorj la No. 266/89, a D-luî Grigore Sâmbotin cu procura legalizată de primăria comunei Ciovârnași la No. 47/89 și a D-nei Helena Baitler, cu consimțimântul soțului său căpitan Baitler, cu procura legalizată de primăria comunei Niculesci la No. 76/89, prezentă o cerere de intervențiune în acest proces.

D. V. Brătianu, din partea D-nei Elena Economu, cu procura legalizată de Trib. Gorj la No. 244 din 88 a Mariei Oteteleșanu ca tutore legală, Maria Istrati, cu consimțimântul soțului său D-nu D. Istrati, sub-locot. Gr. C. Otetelișanu cu procurile legalizate de comisiunea culórei albastru, Craiova la No. 57, 58 și 66/89, N. Cămărășescu Oteteleșanu cu procura legalisată de legațiunea din Paris cu

data de 27 Februarie 89, Zoe Fratoștițeanu cu autorizația soțului său, cu procura legalizată de comisia sect. 10 la No. 56 din 89, prezentă asemenea o cerere de intervenție.

D. Tache Ionescu din partea D-lui D. Culcer, loct. C. Culcer, Eug. Culcer și Gr. Culcer, cu procurile legalizate de Trib. Gorj la No. 249 și de poliția orașului Turnu-Severin la No. 113/89, prezentă iarăși o cerere de intervențiune.

S'a dat citire tuturor acestor cereri de intervenție.

D. Grădișteanu declară că renunță a i se comunica și nu se opune la admiterea lor.

D. Ferikide fără a pune concluziuni asupra admiterei în principiu a cererilor de intervențiune, ceru a se chema în cauză și D-na Irina Câmpineanu, căci prima parte a testamentului o interesază și pe D-sa.

D. Grădișteanu opuse că D-sa este stăpân pe acțiunea ce a făcut și defendorul nu se poate ocupa de interesul său și să'i arate cum trebuia să'i intente acțiunea ; că se poate ca defendorul să aibă interes d'a se chema și

D-na Câmpineanu, dar n'are și dreptul d'a-î impune să o cheme în judecată.

D. Stătescu susținu că D. Kalinderu are interes d'a se cita și D-na Câmpineanu, de ôre-ce este pusă în discuțiune validitatea testamentului și în ce privesce institutul, și prin testament se prevede douî administratori ai acestui institut, ast-fel că el nu ar fi azi valabil reprezentat, prin urmare, are interes a se cita; ceru dar admiterea cererei; în ce privesce intervențiunea, ceru a se verifica titlurile lor succesoriale.

D. Missir, susținu că a chemat numai pe D. Kalinderu, căci singur a fost pus în posesiunea avereî; că D. Kalinderu ca defendor n'are de cât dreptul de a se apăra, căci l'a chemat ca legatar universal, pus în posesiune, nu ca administrator al institutului; că Kalinderu póte să aibă interes și drept sub o altă calitate, nu sub aceia sub care l'a chemat; că defendoriî nu se pot creia de alți defendori de cât chemându'î în garanție.

D. Disescu susținu că D. Kalinderu este citat în calitate de legatar universal, iar nu

ca administrator al institutului ; că în speță nu este vorba de o acțiune în nulitate ci de o acțiune în revendicare și D. Kalinderu nu poate schimba natura acțiunii, că nu cere nimic de la D-na Câmpineanu și nici posedă ceva.

Reprezentantul ministerului public D. procuror Marinescu în concluziuni fu pentru respingerea cererei defendorului.

Tribunalul

Având în vedere cererea făcută de defendor d'a se chema în cauză și D-na Irina Câmpineanu ca administratoarea fundațiunii viitoare, prevăzută prin testamentul deced. I. Oteteleşanu ;

Având în vedere că trib. pentru a vedea azi dacă instanța este bine angajată, trebuie a avea în vedere acțiunea supusă judecăței sale ;

Având în vedere că din acțiunea reclamantilor, rezultă că este chemat în judecată personal I. L. Kalinderu, ca trimes în posesiunea averii defunctului I. Oteteleşanu prin jurnalul Nr. în calitate de legatar universal, cerând a se condamna să le delase în plină

proprietate acésta avere, fără a rezulta că este chemat și în calitate de administrator al preținseii fundațiunii viitoare.

Că acésta fiind obiectul cererei, orî-care ar fi motivele pentru a ș'o stabili și orî-care incidente care se vor ridica în cursul desbaterilor de părți, ađi nu le póte avea în vedere Tribunalul care este chemat a statua numai asupra angajărei instanței, după acțiunea introductivă ;

Pentru aceste motive, de acord cu D-nu procuror ;

Respinge cererea D-luî Kalinderu d'a se chema în instantă și D-na Irina Cămpinénu. D. Ferikide în ce privesce intervențiunile, ceru a se comunica la grefă aceste cereri, pentru a verifica titlurile lor succesoriale.

D. Grădiștenu nu se opuse la acésta cerere.

Tribunalul

Vedënd cererea defendoruluî d'a se comunica la grefă copii după intervențiunile făcute pentru a lua cunoștință de ele și să póta verifica titlurile succesorialor.

Vedënd că reclamanțiî nu se opun a comu-

nica copii după intervențiunii la grefă, a dispus a se comunica la grefă copii după cererile de intervențiune și a amânat cauza la 27 Martie, dând termenul în cunoștință. (*Jurnalul No. 1531/89*).

La această zi s'aŭ prezentat reclamantiŭ, defendorul și interveniențiŭ ca și la precedentă infățișare.

D. Daniileanu presintă o cerere de intervențiune în acest proces din partea D-lui Gr. Argintoianu personal și ca procurator al suro-rilor sale Zmaranda N. Măldărescu și Sofia P. Măinescu.

S'a acordat cuvântul D-lui Daniileanu pentru a 'și desvolta în principiu cererea de intervenție.

D. Daniileanu susținu că cliențiŭ sêi sunt descendenți din Anița C. Argintoianu, născută Șerban Oteteleșanu, soră a decedatului Iancu Șerban Oteteleșanu, pentru a căruŭ moștenire se judecă cei-l'alți moștenitori, ceru dar admiterea intervențiuneŭ în principiu.

D. Grădișteanu susținu că D. Daniileanu nu a precizat destul de bine calitatea clienților

săi, contestă că Anița Argintoianu a fost soră bună cu decedatul Ión Oteteleşanu, ceru a se întreba D. Gr. Argintoianu, ce fel de soră a fost Anița cu Ión Oteteleşanu.

D. Argintoianu, prezintă în instanță, întrebat de D. prim-președinte, a răspuns că știe că Șerban Oteteleşanu, a fost tatăl Aniței și a lui Ión Oteteleşanu, alt nu știe nimic.

D. Daniileanu mai adaugă că azi nu este vorba de dreptul său partea ce fie-care are în succesiune, destul că i-e moștenitor.

D. Stătescu din partea defendorului, ceru ca tribunalul să verifice titlurile moștenitorilor cari au făcut intervențiune pentru a vedea dacă au dreptul să intervie și acesta o cere cu atât mai mult azi când vede că chiar moștenitorii între dânsii își contestă calitatea.

D. Cornea în numele clienților săi, declară că recunoște reclamanților de azi calitatea de rudă sub rezerva de a se vedea în urmă dreptul ce are în succesiune. Ceru a se admite cererea în principiu.

D. Disescu, din partea clienților săi puse aceleași conclusiuni.

D. Ferikide, din partea defendorului, pe lângă cele susținute de D. Stătescu, mai adaogă că are interes să vadă cu cine se judecă și dacă aŭ dreptul să interviev. Că ađi nu este în pozițiune a se pronunța asupra calității intervenientului Argintoianu ; ceru a i se comunica titlurile și actele ce posedă pentru a 'și stabili calitatea.

D. Daniileanu declară că nu se opune la cererea de comunicarea de acte.

D. procuror Marinescu în conclusiuni a fost pentru comunicarea de acte.

Tribunalul,

Avënd în vedere cererea defendorului d'a fi obligați intervenienții de ađi să-ı comunice actele de cari voiesce a se servi, pentru a'și stabili calitatea de rudă a defunctului Ión Oteteleşanu și în urmă să se pótă pronunța în cunoscința de causă asupra admiterei în principiū a intervenției ;

Avënd în vedere art. 250 pr. civilă care dă dreptul fie-cărei părți d'a lua cunoscința despre actele și mijlócele intervenientului ;

Vedând că în baza acestui text de lege, cererea defendorilor este admisibilă ;

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile D-lui procuror, a obligat pe intervenienți să depue la grefă actele pe cari 'și bazează admiterea în principiu a cererii lor, remânând ca Tribunalul să se pronunțe în urmă asupra admisibilității în principiu a intervențiilor ; iar cauza s'a amânat la 3 Maiu (*jurnalul No. 2062*).

La acéstă zi s'aũ prezentat aceleași părți ca și la precedentele înfățișări.

S'a dat citire acțiuneĩ principale, cererilor de intervențiune și celor-l-alte acte din dosar.

D. Grădișteanu pentru D. Cornea, din partea intervenienților Sâmboteanu, având cuvântul asupra admisibilității în principiu a cererilor de intervențiune, a susținut că recunoste cum că Maria Sâmboteanu este soră de tată cu Cost. și Ioan Oteteleșanu, consângeană ; că Ioan Sâmboteanu era fiul Mariei Sâmboteanu și părintele intervenienților ; că defendorul n'are interes să le conteste cali-

tatea acestora; în ce privește însă pe D. Argintoianu, ceru să'și dovedéscă calitatea.

D. Daniileanu din partea intervenienților Argintoianu susținu că Anița Argintoianu, muma clienților săi era soră cu Ioan Oteteleşanu, fiu ai deced. Șerban Oteteleşanu; că acésta resultă din actele ce a prezentat, și mai ales din certificatul primarului Comunei Bumbești cu No. 153/89; că dacă actele prezentate nu sunt suficiente, cere proba testimonială, care era admisă sub legea veche; că nu vrea să prejudece chestiunea d'a se ști dacă este rudă despre tată sau despre mamă.

D. Grădișteanu, adaogă că actele ce înfățișează nu sunt de natură a face dovadă filiațiunei; că D-sa personal nu știe dacă D. Argintoianu este rudă și dacă ar fi, în ce grad; de aceea cere să'și dovedéscă calitatea, că proba cu martori este admisă, dar trebuie să articoleze ce anume fapte voiește să dovedéscă cu martori.

D. Daniileanu dice că voește a dovedi că Anița Argintoianu era soră cu Ioan și Const. Oteteleşanu, fiu ai lui Șerban Oteteleşanu.

D. Argintoianu personal ȃise cȃ Aniȃa Argintoianu, este flica legitimȃ a lui Œerban OteteleŒanu Œi mamȃ Zamfira, acȃsta rezultȃ Œi din certificatul primarului.

D. GrȃdiŒteanu, ceru a se lua act de declaraȃiunea fȃcutȃ de D-nu Argintoianu cȃ Aniȃa Argintoianu este flica lui Œerban OteteleŒanu Œi mamȃ Zamfira Œi nu mai insistȃ asupra probei testimoniale.

D. Porumbaru din partea D-lui Gr. Sȃmboteanu, ceru a se admite proba testimonialȃ, pentru a dovedi ȃn ce grad de rudenie se gȃseŒce clientul sȃu cu I. OteteleŒanu ; cȃ D-sa are un mandat din partea lui Sȃmboteanu Œi ȃn virtutea lui ceru admiterea probei.

D. GrȃdiŒteanu, ȃise cȃ Sȃmboteanu, prin cererea de intervenȃie Œi-a recunoscut gradul sȃu de rudenie cu defunctul I. OteteleŒanu ; cȃ faȃ cu acȃstȃ recunoŒtere, a cerut admiterea intervenȃiunei ; cȃ dacȃ aȃi ȃŒi modificȃ acȃstȃ declaraȃiune Œi cerere, apoi atunci nu-ȃ mai recunoŒte nici o calitate Œi ȃn acest cas trebuie sȃ 'Œi-o dovedȃscȃ ; cȃ mȃrturisirea

făcută de D-sa la precedenta înfățișare, trebuie luată în întregul ei ; neputându-se scinda.

D. Cornea zise că și D-sa are mandat din partea D-lui Sâmboteanu și până azi nu i s'a revocat, nici cel puțin nu 'i-a comunicat ceva.

D. I. Lahovari din partea defendorului, susținu că e destul ca să se constate că intervenienții au un grad óre-care de rudenie și că are interes ca intervențiunile să fie admise în principiū ; că azi nu se judică în partagiū saū chestiunea de statut civil. Conchise cerënd a se admite în principiū cere-rile de intervențiune și a se acorda cuvîntul în fond.

D. Kalinderu personal, declară că știe că decedatul Ioan Oteteleșanu, trata pe frații Argintioianu ca nepoți ai săi ; in ce privește pe Sâmboteanu, dice că nu știe dacă este rudă.

D. procuror Marinescu puse aceleași con-clusiuni ca și D. Lahovary.

D. Cornea, adaogă că in cazul când s'ar acorda cuvîntul în fond, se referă la cele ce se vor dice de confrății D-sale.

Tribunalul

Vedënd că intervenienții au interes în acest proces ;

Vedënd art. . . pr. civ. ; a admis în principiu toate cererile de intervențiune, făcute în acest proces și a acordat cuvântul în fond.

D. Disescu, din partea clienților D-sale, susținu că dispozițiunile testamentului sunt contrarii dreptului civil și dreptului public ; că nici într'un timp n'a fost permis particularilor să creeze instituțiuni fără autorizarea guvernului. După ce în fine 'și desvoltă pe larg cererea, conchise cerënd anularea testamentului și execuția provisorie.

D. Grădișteanu, declară că se referă la cele duse de D. Disescu.

Orele fiind înaintate, ședința s'a suspendat și s'a amânat continuarea procesului la 5 Maiu ; termenul s'a dat în cunoștința părților.

La acéstă zi s'au prezentat toate părțile ca și în precedentele înfățișări. S'a dat citire jurnalului din ședința de la 4 Maiu și s'a acordat cuvântul părților, după ce s'a luat interogatorul D-lui Kalinderu.

D. Brătianu, din partea clienților d-sale, susține că un particular nu poate în virtutea autonomiei lui private să dea naștere la o persoană juridică; că numai printr'o lege se poate crea asemenea persoane, prin urmare, prima parte a testamentului este cu totul nulă; că testatorele a voit a crea o instituțiune neatârnată, căci a numit administratori fără amestecul veri unei autorități și așa fiind întru cât în dreptul public nu este permis crearea de instituțiuni fără autorizația guvernului; că din contextul testamentului nu rezultă că decedatul a voit să gratifice întreaga sa avere D-lui I. Kalinderu, din contră rezultă că el, indirect a voit să facă ceia-ce n'a făcut dânsul în viață, temându-se că nu va fi legal; că voința lui n'a fost de cât să creeze o instituțiune de bine-făcere, iar nu a lăsa D-lui Kalinderu; că acesta nu este de cât un executor testamentar; faptul că a refuzat să răspundă la interogatoriū, constituie o probă, că nici D. Kalinderu nu voește a beneficia de nimic din succesiune (art. 234 pr. civ.); că dacă ar fi răspuns la

întrebarea ce 'i-ar fi pus, procesul lua sfârșit și sub acel refuz, se ascunde proba onestității. Conchise la anularea testamentului.

D. Grădișteanu după ce arată modul cum s'a tranșat procesul cu anularea testamentului defunctului Iosif Niculescu, adaogă că intențiunea deced. Oteteleşanu n'a fost un moment să îmbogățească pe D. Kalinderu, acesta este persóna pusă de Oteteleşanu să facă indirect ceea ce el n'a putut să facă direct, căci știa că nu 'i permite legea, căci nici în conștiința D-lui Kalinderu nu este și n'a fost să se îmbogățească din averea lui Oteteleşanu, acésta 'l a făcut să nu răspundă la interogatoriū. Conchise la anularea testamentului.

D. Lahovary din partea D-lui Kalinderu, susține că speciile de procese din jurisprudența străină invocate de adversari nu sunt cu totul identice cu procesul de azi; că Oteteleşanu în tot-d'auna nu s'a gândit de cât la bine-faceri, dovadă de acésta este că el înainte de a face testamentul de la 1876, făcuse un altul la 1869, și prin acesta con-

sacra iarăși averea lui unei instituțiuni de bine-faceri; că legea nu prohibă particularilor dreptul de a testa și de a face asemenea instituțiuni care sunt de interes public și licite; că ceea ce a făcut Oteteleşanu nu este nici ilicit, nici imoral sau contrariu legii; că Oteteleşanu a voit să facă prin D. Kallinderu acel institut, căci nu se putea face prin efectul testamentului; că e destul să fie legatar universal și să i se pue óre-cari sarcine cari să nu fie ilicite și contrarii legii ca testamentul să fie valabil, că nu este fraudă la lege. Conchise la respingerea acțiunei și a cererilor de intervențiune.

Orele fiind înaintate, ședința s'a amânat iarăși pentru ziua de opt Maiu, pentru când părțile au luat cunoștință de termen.

La acéstă zi s'au prezentat părțile ca la precedentă înfățișare și s'a dat citire jurnalelor din trecutele ședințe, acordându-se cuvântul părții defendóre.

D. Ferekide, având cuvântul — după ce a combătut toate argumentele adversarilor — a susținut că decedatul Oteteleşanu prin testa-

mentul său deslușește îndestul de bine dreptul D-lui Kalinderu ca legatar universal ; că D. Kalinderu ar fi avut și dreptul eventual asupra averii mobile dacă n'ar fi supra-vețuit decedata Elena Oteteleşanu ; că atât prima parte, cât și a doua a testamentului sunt valabile ; că adversarii au căutat să denatureze cu totul înțelesul testamentului ; că decedatul crezând că prima parte a testamentului poate să fie nulă, a instituit pe D. Kalinderu ca legatar universal, cu rugăciunea d'a înființa acel institut, așa cum va crede dânsul numai în privința înființării lui ; că în ce privește modul cum are să funcționeze, rămâne la D. Kalinderu. Conchise la respingere.

D. Daniileanu declară că față cu pledoaria D-lui Ferikide nu mai are nimic de zis, dacă însă se va mai adăoga ceva, va lua cuvântul.

D. Stătescu din partea defendorului susținu că în rațiune și în drept nu este imposibilitate de a se crea persoane morale de o persoană în viață ; că tot ce nu este prohibit de lege este permis ; că nu există nici o lege care să interzică unui particular să afecteze

patrimoniul lui pentru scopuri de bine-faceri, când el în viață poate să o risipescă; că s'a arătat numai că trebuie crisov și decret, dar nu s'a arătat și textele; că nici în legile vechi, nici în legile noi nu era prohibit dreptul de a testa pentru bine-faceri; acesta este tradițional; că într'adevăr au fost înființate câteva fundațiuni cu crisov, dar nu toate; că de aci nu poate deduce, că cele înființate fără crisov sunt nule; că prima parte din testament nu este valabilă; că dacă se pretinde că este ilicită, Curtea de Casație a stabilit că asemenea dispozițiunii se consideră ca nescrise, prin urmare a doua parte este valabilă, căci este o persoană fizică în viață, capabilă de a primi; că obiectul sarcinei pentru legatarul universal nu este ilicit, din contra este un scop de bine-facere; că dacă decedatul putea în viață să înființeze un institut de bine-facere și să'l înzestreze cu averea lui, putea dar să însărcineze pe o persoană fizică să'l înființeze după mórtea lui; că el a voit ca Kalinderu pe a cărui onestitate compta, să'l înființeze; nu este dar oprit de art. 808

Codul Civil, că D. Kalinderu nu este însărcinat să dea unei persoane existența, ci să facă să existe o persoană juridică

D. Daniileanu în replică combătu toate argumentele D-lor Ferikide și Stătescu, și susținu că stabilimentul nu există, nici cel puțin în concepțiune, prin urmare răposatul nu putea testa, că legatul este nul, căci nu este o persoană juridică; că stabilimentul nu există. Declară că va depune și conclusiuni scrise. Ceru dar anularea testamentului.

Tribunalul în vedere că orele sunt înaintate, a amânat continuarea desbaterilor pentru ziua de 9 Maiu, termen pe care părțile 'l au luat în cunoștință.

La această zi s'au prezentat părțile ca și la precedentă infățișare, și s'a acordat cuvântul reclamantilor.

D. T. Ionescu susținu că succesiunea decedatului I. Oteteleşanu s'a deschis sub imperiul actualului cod. civil, puțin dar importă legile vechi în specie; că în legea nouă urmază a se vedea dacă este permis particularilor să creeze persoane juridice; că în drept pentru

ca cineva să se pótă bucura de un bun lăsat în favórea sa, trebuie să aibă existență în momentul morței testatorului, or institutul ce voia să înființeze decedatul n'avea și n'are chiar astă-dí existență, prin urmare un asemenea legat este nul ; că din tot coprinsul testamentului, nu resultă că intențiunea testatorului a fost să gratifice pe D-nul I. Kalinderu ; că decedatul dice că în cazul când prima dispozițiune va fi nulă, atunci legatul să fie privit ca făcut D-lui Kalinderu cu obligațiune și rugăciune d'a face institutul, etc., iar nu că lasă D-lui Kalinderu ; că acesta personal n'are nici o vocațiune la succesiunea lui Oteteleşanu ; că în doctrină este constant că o persónă nu póte primi indirect aceia ce nu póte primi direct ; că refusul d'a răspunde la interogatoriú, constituă faptul că nu înțelege să se foloséscă de avere, și se consideră ca mărturisit.

A citat mai multí autori și a conchis cerënd anularea testamentului.

D. Grădișteanu, urmând D-lui Ionescu, în replică a susținut că decedatul atât la 1869,

când a făcut primul testament cât și la 1876, când a făcut cel din urmă testament, n'a înțeles să lase averea lui de cât unui institut de bine-faceri, iar nici de cum lui Kalinderu; că acesta s'a înțeles chiar de D-nu Kalinderu, căci a cerut punerea în posesiune ca administrator al institutului și numai subsidiar ca legatar universal și tribunalul a recunoscut că nu există institut și l'a trimis în posesiune ca legatar universal, căci institutul încă nu era creat. Că faptul că n'au consimțit să se introducă în cauză și D-na Câmpineanu nu le dă dreptul a susține că nu este legatar universal; că în timpii cei mai vechi nu se putea crea persoane morale fără autorizația arhierelui său guvernului. A citat mai mulți autori și a cerut anularea testamentului.

Orele fiind înaintate, ședința se suspendă și se amână pentru ziua de 11 Maiu, când părțile s'aū prezentat ca în precedentele ședințe.

S'a acordat cuvântul defendorului.

D. Stătescu în replică, referindu-se la cele

discu și citând mai mulți autori, a conchis pentru respingerea acțiunilor și a cererilor de intervenție.

S'a ascultat asemenea D. Kalinderu asupra consultațiunelor ce a prezentat.

D. procuror Marinescu în concluziuni a fost pentru respingerea acțiunii.

Tribunalul, pentru a delibera a amânat pronunțarea sentinței la 20 Mai și a obligat părțile să depună concluziuni scrise cum și actele de care s'a servit.

La această zi, în vedere că parte din concluziuni s'a depus de unele părți abia atunci, prin jurnalul cu No. 3065/89 s'a amânat pronunțarea la 24 Mai, când și atunci în vedere că D. prim-președinte, care luase parte la judecarea procesului, era dus în concediu, pronunțarea s'a amânat pentru ziua de 27 Mai 1889, când tribunalul a și pronunțat următoarea sentință.

Tribunalul

Având în vedere acțiunea intentată de D-nii Al. Oteteleşanu, I. Oteteleşanu, Elena Grădișteanu, Ana Caragea, Ioan Polizu, Elena

Ștefănescu-Savigny, Alexandru Polizu, Zmāranda Faça personal și în numele fiicei sale Ana Polizu; și cererile de intervențiune ale D-lor Grigore Sâmboteanu, Paulina Ștefănescu, Elena Baitler, Elena Iconomu, Maria Oteteleşanu ca tutore legală a minorilor săi fii, Maria Istrati, sub-locotenent Gr. C. Oteteleşanu, N. Cămărășescu-Oteteleşanu, Zoe Fratoșțițeanu, D. Culcer, Lt. C. Culcer, Eug. Culcer, G. Culger, Gr. C. Argintoianu personal și ca procurator al surorilor sale Zmāranda Măldărescu și Sofica Măinescu, admise în principiū de Tribunal, contra D-lui Ioan L. Kalinderu, spre a fi condamnat să le delase în plină proprietate cu al ei venit, întréga avere a defunctului Ioan Oteteleşanu, în posesia căreia a fost trimes de Tribunal în virtutea testamentului defunctului, din 19 Martie 1876 și pe care D-lor îl consideră cu desăvêșire nul;

Ascultând pe părți și pe D. prim-procuror în conclusiunile lor orale; vedând și conclusiunile scrise ale părților;

Având în vedere că defunctul Ioan Otete-

leşanu, prin testamentul său olograf din 19 Martie 1876, după ce a lăsat soţiei sale întréga sa avere mişcătoare şi uzufructul întregii sale averi imobiliare, dispune următoarele, literalmente reproduse: «4) După încetarea «din viaţă a soţiei mele, întréga mea avere «va servi la facerea unui institut de fete «românce, cărora li se va da o creştere şi «educaţie de bune mume de familie, fără «pretenţie saŭ lux; prisosul ce va rămânea «după bugetul anului, se va capitaliza spre «a se da zestre acelor fete, care nu va fi «nici mai mult nici mai puţin, de cât câte «două sute galbeni uneia», arată apoi, că programa studiilor se va face de administratorii ce va numi, care şi ei la rândul lor vor fi în drept a numi pe alţii şi «7) In casul, în «care s'ar susţine şi admite de verii ce persónă interesată că legul averii mele imobile, pe care 'l fac acestui institut care «se va crea, este nul, fie pentru că este «făcut unui stabiliment, care nu va avea «în fapt o existenţă materială în momentul încetării mele din viaţă, fie pentru

«verî-ce altă nulitate s'ar putea învoca
«în contra acestei dispozițiuni a înființării
«așezământului, mai sus arătat ; în ase-
«menea caz, zic, legatul în întregul său va
«fi privit ca făcut directamente D-lui Ioan
«L. Kalinderu, cu îndatorire și rugăciu-
«nea ce'i fac, de a îndeplini în întreg
«dispozițiunile mele sus arătate în privința
«înființării stabilimentului» și în fine,
după ce arată că lasă ca administratori ai
așezământului pe D-nii Ioan Câmpineanu și
Ioan L. Kalinderu cu dreptul de delegațiune,
mai prevede în ultimul paragraf de la art. 9
al testamentului. «Asemenea dreptul even-
«tual la moștenirea mea, al D-lui Ioan L.
«Kalinderu, ce i-l'am dat prin acest testa-
«ment, va trece în patrimoniul său în mo-
«mentul încetării mele din viață, cu ru-
«găminte, ca atât dânsul, cât și ori-ce moș-
«tenitor al său, să esecute cele de mai sus,
«în privința fundării institutului.»

Având în vedere că reclamantii cer nuli-
tatea acestui testament pe motivele urmă-
tore : 1-iu legatul este făcut în favoarea unei

persóne civile inexistente, al 2-lea că D. Ioan Kalinderu, nu este un legatar universal serios, ci o persónă interpusă, spre a transmite averea unei persóne incapabile, 3-lea că acest legat făcut D-luí Ioan Kalinderu, n'are obiect și are o cauză ilicită ;

Considerând că din expusul testament rezultă în mod precis că defunctul Ioan Oteteleşanu, animat de sentimente generóse și patriotice, nelăsând erezi rezervatari și prin urmare liber de a dispune cum va voi de avutul său, a voit prin excluderea de la succesiune a tuturilor rudelor sale de sânge, ca averea sa să fie întrebuințată, după încetarea uzufructului soției sale, la înființarea unui institut de fete românce sărace, pentru creșterea, educarea și înzestrarea lor la măritiş ; că pentru acest scop, a recurs la două dispozițiuni testamentare : una principală, prin care afectă direct bunurile sale acestei proiectate fundațiuni, și alta subsidiară, prin care, în cazul când verí-o dificultate juridică s'ar opune la validitatea dispozițiunei, făcută în această formă—institue pe D. Ioan L. Kalin-

deru legatarul său universal, cu sarcina de a creea această fundațiune ;

Asupra primei dispozițiunii testamentare ;

Considerând că după principiile esențiale ale dreptului public modern, fără o lege expresă nu se poate contesta persónelor, modul întrebuințării vieței lor și dreptul de a se asocia între ei, pe basa unei idei și aspirațiunii comune, fără a lovi în libertatea individuală ; nici a se contesta cetățenilor întrebuințarea ce fac de bunurile lor, afectându-le la serviciul unei opere sau întreprindere ce voiesc, fără a lovi în libertatea proprietăței ; că dreptul public al țerei noastre, nu numai nu poprește și nici n'a poprit vre-odată creerea unor asemenea fundațiunii ; prin voința particulară, dar din contră, le-a vădut tot-d'a-una cu favóre.

Considerând însă că după legislațiunea noastră, atât fundațiunile cari consistă în o afectațiune de bunuri pentru un scop perpetuū, cât și corporațiunile, în cari personalitatea civilă constă în o agregațiune de persóne sau asociațiunii, nu pot exista ca persóne civile capabile de drepturi și obligațiunii, de cât nu-

mai când autoritatea publică le-a recunoscut legalmente existența ; existența de fapt neputându-le atribui nici o dată personalitatea juridică ;

Considerând că după dispozițiunile art. 808 C. Civil, principala condițiune ca o persoană să pótă primi o donațiune sau legat este să fie concepută în momentul facerei donațiunii sau morței testatorului ; că acest articol fiind general și neexistând nici o rațiune de a distinge, se aplică atât persónelor fizice cât și celor civile, și că acéstă incapacitate a persónelor civile nu póte fi ridicată nici prin o recunóștere legală, posterióră epocei când gratificatul trebuie a exista pentru a fi capabil să primească, căci ele ca și persónele fizice, numai personalitatea le face apte de a primi o liberalitate ;

Considerând în speță că din prima dispozițiune a testamentului defunctului Ioan Oteteleşanu, rezultă că legatul este lăsat unei instituțiuni care ar urma să se înființeze, unei persóne morale, care n'a avut și n'are nici de fapt o existență—necum o recunóștere legală, care să o investéscă cu o personalitate

juridică în momentul morței lui *de cuius*.

Că ast-fel fiind, această primă dispozițiune testamentară, făcută în favoarea institutului proiectat, este nulă.

Asupra secunde dispozițiunii testamentare;

Considerând că dispozițiunile de ultima voință, care aș necesitatea de interpretare, trebuie a fi interpretate după intenția prezumată a testatorului, intențiune care trebuie a fi căutată în totalitatea clauzelor testamentului, avându-se în vedere obiceiurile, limbajul, poziția personală și raporturile testatorului cu rudele și legatarul (art. 977 și 982 C. Civ.) iar cele concepute în termenii clari și preciși și care n'ar presenta în combinarea lor cu cele-l-alte clauze din testament, contradicțiuni de natură a face incertă sau îndoelnică voința testatorului, trebuie a fi luate astfel cum sunt specificate;

Considerând că defunctul Oteteleşanu, prevădând cazul în care dispozițiunea, făcută direct fundațiunei, ar fi nulă, zice «*în asemenea caz, legatul în întregul lui va fi*

«privit ca făcut directamente D-lui Ioan
«L. Kalinderu, cu îndatorire și rugăciune
«ce 'i fac de a îndeplini în întreg dispo-
«sițiunile mele, arătate în privința înfiin-
«țării stabilimentului», și apoi mai jos
adaogă: «dreptul eventual la moștenirea
«mea al D-lui Ioan L. Kalinderu, ce 'i-l
«daŭ prin acest testament, va trece în pa-
«trimoniul său în momentul încetării mele
«din viață, cu rugămintele, ca atât densusul,
«cât și ori-ce moștenitor al său, să execute
cele de mai sus în privința fondării in-
«stitutului; ori din aceste dispozițiuni re-
ese într'un mod evident că bunurile succe-
siuneii sunt transmise D-lui Ion. L. Kalin-
deru și succesorilor săi cu deplină putere de
a avisa la execuțiunea voințelor defunctului,
după cum timpul și împrejurările vor cere ;

Considerând că ar fi puțin logic a se pre-
supune că prin prima din aceste dispoziți-
uni (art. 7 din testament), defunctul ar fi
înțeles să facă din D-nu Ioan L. Kalinderu
numai un executor testamentar, pe cât timp
scopul acestei dispozițiuni în spiritul testa-

torului, a fost tocmai de a împiedica anularea posibilă a testamentului său, din cauza lipsei unui legatar capabil de a primi și de a îndeplini sarcina ;

Că ast-fel fiind, din aceste dispozițiuni testamentare, reese cu certitudine că legatul este făcut D-lui Ioan L. Kalinderu, iar nu institutului, care nu există ; că dânsul nu este un executor testamentar sau o persoană interpusă, și că ast-fel, această dispozițiune testamentară nu contravine dispozițiunilor art. 812 C. Civil.

Considerând că din dispozițiunile art. 888 C. Civ. rezultă că legatul universal este acela care are de obiect universalitatea bunurilor ce testatorul va lăsa la mórtea sa și că acest legat să determină, nu după întinderea emolumentului efectiv, ci după vocațiunea eventuală la totalitatea patrimoniului ; că ast-fel fiind, chiar când legatarul n'ar primi nimic din succesiune, totuși el póte fi considerat ca legatar universal, când vocațiunea sa i-ar da drept, ca în caz de nulitate sau caducitate a celor-l-alte legate, această nulitate sau caducitate să-î profite lui ;

Considerând în speță, că din arătatele dispozițiuni testamentare rezultă că bunurile defunctului Ioan Oteteleşanu încă din momentul încetării lui din viață, au intrat în patrimoniul legatarului D. Ioan L. Kalinderu, unde sunt destinate a rămâne și vor rămâne, până când le va afecta stabilimentului ce este însărcinat de a crea; că cu toate că bunurile sunt afectate la o întrebuințare determinată, totuși legatarul este și rămâne reprezentantul defunctului, și el singur are titlul și calitatea de a exercita toate acțiunile dependente de succesiune;

Că prin urmare, din acestea rezultă că legatul nu este lipsit de obiect și că din împrejurarea că D-nu I. L. Kalinderu nu ar fi adevăratul beneficiar al legatului, fiind obligat a-l întrebuința în întreg la fundarea institutului în cestiune, nu se poate deduce că el nu este un legatar real și serios;

Considerând că precum legaturile făcute cu îndatorire de a înființa un așezământ, având existența sa proprie, se pot fără îndoială face persoanelor morale, deja existente

și recunoscute de legiuitor, tot asemenea dispozițiunea testamentară, prin care se institue o persoană fizică capabilă, cu îndatorire de a transmite tot saă parte din bunuri unei fundațiuni ce va crea, și când va fi recunoscută, este juridică și licită, căci liberalitatea nu se adresază neantului și are ca cauză legitimă, creațiunea unui stabiliment, ce legea permite de a fi recunoscut; legatul, în acest caz, nu este făcut stabilimentului, ci este numai sarcina unei liberalități, făcute persoanei instituite;

Considerând că din o asemenea dispozițiune testamentară, nu poate reeși nici o interpunere de persoane, căci pentru a fi interpozițiune de persoane, trebuie evidentamente să fie un legatar real, posibil, și că acest legatar să fie incapabil; or în cazul nostru, liberalitatea nu este adresată fundațiunei, căci ea nu există, ci urmăzează a se crea;

Considerând cele expuse, rezultă că în speță, dispozițiunea testamentară, făcută de defunctul Ioan Oteteleșanu în persoană D-lui Ioan L. Kalinderu, persoană capabilă de a

primi, cu îndatorire, ca toate bunurile să le transmită institutului de fete, când se va crea și când va fi recunoscut, nu contravine dispozițiilor art. 808 C. Civil, căci stabilimentul nu ține drepturile sale de la testator, ci de la legatarul instituit;

Considerând că perpetuitatea și inalienabilitatea sunt în natura persoanelor civile și că dacă acesta ar fi contrariu ordinei publice, ar fi a se împedica orî-ce fundațiune, ca și orî-ce corporațiune; apoi chiar dacă ar fi exact acesta, dînsa n'ar putea întru nimic folosi reclamanților, căci condițiunile contrarii legilor, sunt presupuse ca nescrise, fără a atinge validitatea legatului. Cu toate acestea după dreptul public al nostru, perpetuitatea institutului în speță, nu pôte atinge ordinea publică, căci autoritatea care nu conferă personalitatea civilă, de cât când interesul public o cere, conservă dreptul de a o revoca, când interesul public ar cere-o; asemenea, nici condițiunile particulare, prescrise pentru administrațiunea acestei instituțiuni, nu pot atinge ordinea publică, căci ele nu pun obstacol controlului

ce autoritatea competentă, exercită asupra stabilimentelor publice ;

Din cele expuse rezultă, că prin dispozițiunea subsidiară a testamentului, D. Ioan L. Kalinderu, este instituit în mod real și serios legatar universal cu sarcina de a fonda institutul de fete prevădut de testator ; că această dispozițiune este valabilă și că prin urmare, urmază a fi executată.

Pentru aceste motive

În numele legii

Respinge ca nefondată acțiunea și intervențiunile făcute de moștenitoriî decedatului Ioan Oteteleșanu, anume : Al. Oteteleșanu, I. Oteteleșanu, Elena Grădișteanu, Ana Caragea, Ion Polizu, Elena Ștefănescu-Savigny, Alexandru Polizu, Zmaranda Faca, personal și în numele fiicei sale Ana Polizu, Grigore Sâmboteanu, Paulina Ștefănescu, Elena Baitler, Elena Iconomu, Maria Oteteleșanu ca tutore legală a minorilor săi fiî, Maria Istrati, Sub-lt. Gr. C. Oteteleșanu, N. Cămărășescu-Oteteleșanu, Zoe Fratostișeanu, D. Culcer, Lt. C. Culcer, Eug. Culcer, G. Cul-

cer, Gr. C. Argintoianu personal și ca procurator al surorilor sale Zmaranda Măldărescu și Sofia Măinescu contra D-lui Ión L. Kalinderu și îi obligă la una sută lei spese.

Sentința se pronunță cu dreptul de apel conform art. 318 pr. civ.

Data și citită în ședință publică ađi 27 Maiú 1889.

(ss)

M. Iulian, P. St. Cristopol, Oscar N. Niculescu.

Grefier, *C. Bilciurescu.*

AFACEREA
SOTILOR CLÉMENCEAU SI ALTI
CONTRA
DE BIENCOURT

LEGAT UNIVERSAL

făcut de D-ra Baron d-lui de Biencourt pentru înființarea unei școle libere de băeți, întrebuițând spre acésta tótă averea lăsată.

Decisiune a Curței din Orléans, de la 8 Ianuarie 1885, dată între D-l Biencourt și soții Clémenceau și alți moștenitori de sânge, ai D-rei Baron.

Decisiune de Casație, secția civilă, de la 5 Iulie 1886, care casează decisiunea precedentă a Curței de Orléans și trimete din nou afacerea dinaintea Curței din Angers (D. P. 1886 1.465 și 466).

LEGAT UNIVERSAL, VOCAȚIUNE, EMOLUMENT, DATORII, VALIDITATE.

Este legat universal valabil de îndată ce legatarul are vocațiune la universalitatea bunurilor care compun succesiunea și pôte

fi făcut răspundător de datoriile; puțin importă că esecutiunea sarcinilor impuse legatarului ar covârși moștenirea întregă (C. C. 1003).

Prin urmare este valabilă dispozițiunea prin care un testator lasă universalitatea bunurilor sale unui legatar cu mandat de a le vinde pe toate și de a întrebuința prețul lor la înființarea unei școli.

Prin testament de la 1 August 1882, D-ra Baron a instituit de legatar universal al ei, pe D. Armand de Biencourt, cu condițiunea se întrebuințeze toate bunurile mobile și imobile lăsate pentru înființarea de veci, la Azay-le-Rideau a unei școli libere de băeți, dirijată de un învățător creștin, congreganist catolic, după chibzuința legatarului. În nici un cas, sub nici un pretext și în nici un timp, întrebuințarea bunurilor nu va putea fi schimbată, iar dacă această înființare este imposibilă la epoca încetării din viață a testatorei, veniturile bunurilor vor fi întrebuințate la opere pioase după chibzuința legatarului, până ce timpuri mai bune

vor permite de a se îndeplini voințele sale. «D-rele Clémenceau și Considérant, rude depărtate ale D-rei Baron, aū cerut anularea testamentului acesta, basându-se pe aceea că testatōrea nu atribue pretinsului ei legatar de cât rolul unui executor testamentar, însărcinat de a remite imediat bunurile mobile și imobile ale D-rei Baron, congregațiuneii care ar ține scōla liberă; că prin urmare Biencourt nu era un legatar serios, ci o persōnă interpusă pentru a frauda legea și a remite bunurile testatōrei unor persōne necunoscute, în folosul cărora testamentul era în realitate făcut și a căror capacitate de primit nu se putea verifica. Acéstă cerere a fost primită de o sentință a tribunalului din Chinon, datată de la 27 Ianuarie 1884.

Asupra apelului făcut de Biencourt care susține că el este un adevărat legatar universal al D-rei Baron și nu un simplu fidei-comisar; că tōte clausele testamentului sunt licite, că legatul făcut în folosul său trebuie prin urmare și în tōte casurile să'și primescă

execuțiunea, Curtea de Orléans a dat la 8 Ianuarie 1885, decisiunea următoare :

Considerând că primii judecători au făcut o dreaptă și sănătoasă aplicațiune a dispozițiunelor testamentare ale D-rei Baron, decidând că de Biencourt nu era investit în realitate cu calitatea de legatar universal ; — că e probat într'adevăr că termenii însăși ai testamentului îi denegă în modul cel mai absolut dispoziția asupra bunurilor pretins legate. — Că în nici unul din casurile prevădute, la nici o epocă, nici o parte din aceste bunuri, cât de mică s'ar presupune, nu e susceptibilă de a se alipi în chip legitim bunurilor instituatului, nici de a mări patrimoniul său. Că de altă parte, el nu este și nu poate fi răspundător de datoriile și de sarcinele moștenirii ; — Că mandatul cu totul particular care i s'a dat, de a întrebuința bunurile la o fundațiune, nu poate se fie considerat ca o sarcină a succesiunii ; Că nu este prin urmare un legatar serios ; Că nu este nici un executor testamentar ; — Că funcțiunea de executor testamentar constă într'adevăr în a supraveghia

întrebuințarea fondurilor moștenirei în ceea ce privește pe legatarii ; Că ea presupune prin urmare instituirea lor ;—Că nici n'a avut de gând testatorea se dea lui de Biencourt o asemenea funcțiune ; — Considerând că aceste puncte stabilite, nu mai e interes să se cerceteze, din punctul de vedere al soluțiunei litigiului, dacă de Biencourt ar fi un fidei-comisar care a primit misiunea ascunsă de a transmite bunurile unor incapabili, în fraudă legei ; — Că din momentul într'adevăr în care testatorul nu desemneză în afară de chiebatul nici o altă persoană având capacitate de a primi, nulitatea instituirei legatarului universal atrage prin cale de consecință, față de moștenitori naturală, nulitatea testamentului însăși ; — Că nu se poate pretinde că condițiunea impusă de a înființa o scólă liberă de băeți, dirijată de un învățător, congreganist sau mirean, constituie instituirea unui legat în folosul unei persoane morale óre-care având vocațiune pentru a primi acest dar ; că nu se vede cine ar putea fi această persoană ; că ea nu

póte să fie nicī o societate saū congrega-
țiune, nicī comună, nicī o grupă de indiviđi
susceptibilă de a fi numită. Că expresiunile
nehotărâte ale testamentului, lipsa absolută
de specificări nu permit să se admită o ase-
menea interpretare ; Că urmăză de aci că
testamentul atacat neconținând nicī o insti-
tuire de moștenitori în afară de moștenitori
de sânge, tóte aceste dispozițiuni cad de la
sine, ca legate între ele și neavând ființa de
cât într'un punct de plecare vicios și contra-
riu principiilor de drept ;— Că mandatul dat
lui de Biencourt de a înființa o școlă liberă
nu i-a fost într'adevăr atribuit de cât în mod
condițional și ca consecința a calității sale de
legatar universal ;— Că acest mandat nu este
de cât accesoriu ; că dispăre prin urmare și
se nimicește de o dată cu acéstă calitate.

Pentru aceste motive, și acele din motivele
sentinței în contra căreia s'a făcut apel, care
nu sunt contrarie decisiunei de față, confirmă.

Recurs în casație al D-lui de Biencourt.
Violarea art. 997, 1002 și 1003 C. Civil ; pre-
cum și a art. 7 al legēi de la 20 Aprilie 1810

prin aceia că decisiunea atacată a declarat pe moștenitorii Baron bine îndreptățiți în cere-rea lor de nulitate a testamentului D-șorei Baron, sub cuvânt că reclamantul n'ar fi investit cu calitatea de legatar universal, pen-tru că testamentul i-ar refuza libera disposi-țiune a bunurilor lăsate, și nu l'ar supune da-toriilor și sarcinilor moștenirei.

DECISIUNE (după deliberarea în Camera de consiliu)

Curtea,— Asupra mijlocului unic,— Vă-dënd art. 1003 C. Civil;— Considerând că prin testamentul său olograf cu data de 1 August 1882, D-ra Baron a lăsat toate bunu-rile sale, mobile și imobile, și în genere tot ce ar poseda la mórtea sa, D-lui Armand de Biencourt; — Considerând că reese evident din dispozițiunea acésta, o vocațiune în folosul lui de Biencourt, la totalitatea bunurilor care compun moștenirea testatórei;— Că puțin im-portă prin urmare că executarea sarcinilor care aũ fost impuse ȃisului de Biencourt și indepli-nirea mandatului ce 'l are prin urmare de exe-cutat, trebuie să absorbe în totalitate folosul

dispozițiunei făcută în favórea sa;— Că nu rămâne mai puțin continuatorul juridic al persoanei testatórei, în calitatea sa de legatar universal al acestia ;— Considerând că dacă testamentul prevede că toate cheltuelile moștenirei trebuie să fie luate asupra bunurilor moștenirei D-rei Baron, nu urméză de aci că legatarul universal nu ar fi răspundător de datoriile ;— Considerând totuși că deciziunea atacată decide că de Biencourt nu este în realitate investit cu calitatea de legatar universal pentru că din sănătósa și drépta aplicare a însăși termenilor testamentului ar resulta că nici o parte din bunurile care compun moștenirea nu este susceptibilă de a se alipi legitim la bunurile instituatului, care n'ar fi răspundător de datoriile ;— Că statuând ast-fel, deciziunea atacată nu a recunoscut valórea juridică a clauselor testamentului D-rei Baron, și violat sus-đisul articol. — Pentru aceste motive, caséză.

La 5 Iulie 1886 sect. civ: D-niș Barbier prim-președinte, Monod rap.-Desjardins avocat general, Sabatier și Bouché de Belle avocați.

B

Decisiunea Curței din Angers, de la 22 Iunie 1887, sezisată ca Curte de trimitere, în urma decisiunii de Casație de la 5 Iulie 1886, în afacerea de Biencourt contra soților Clémenceau și alți moștenitori legitimi ai D-rei Baron (D. P. 1889, II, 4 și 5).

LEGAT UNIVERSAL, VOCATIUNE, EMOLUMENT, VALIDITATE

Este legat universal valabil, îndată ce legatarul are o vocațiune chiar eventuală la universalitatea bunurilor care compun moștenirea; puțin importă că executarea sarcinilor și condițiunilor impuse legatarului se absorbe totalitatea moștenirii (c. civ. 1003).

Prin urmare, este valabilă dispozițiunea prin care un testator lasă universalitatea bunurilor sale unui legatar, cu sarcine de a le vinde pe toate și de a întrebuița prețul lor, la înființarea unei școli sau în cas de neputință, la opere pióse după chibzuința disului legatar.

În urma decisiunii secțiunii civile de la 5 Iulie 1886 (D. P. 86, 1, 465) care a casat

pe aceea a Curței de Orléans, de la 8 Ianuarie 1885 (ibid), Curtea din Angers, sesizată ca Curte de trimetere, a pronunțat precum urmază :

DECISIUNE

Curtea;—Considerând că prin testamentul său olograf de la 1 August 1882, depus între minutele D-lui Bérot, notar la Azay-le-Rideau, conform cu actul din 23 Martie 1883 înregistrat, D-ra Baron a legat toate bunurile sale, mobile și imobile, și în genere tot ce putea poseda la mórtea sa, comitelui Armand de Biencourt, cu condițiunile următóre, literalmente reproduse după disul testament : «1) Tóte bunurile susmenționate vor fi întrebuintate la înființarea de veci, la Azay-le-Rideau, a unei școlii libere de băeți, dirijată de un învățator creștin, catolic, congreganist saú mirén, după chibzuința legatarului ; 2) În nici un cas, sub nici un pretext, în nici un timp, nu se va putea schimba afectarea bu-

nurilor mele măi sus arătate ; 3) Legatarul va îngriji să ia tóte dispozițiunile necesare pentru a asigura după mórtea sa, continuitatea acestei opere ; 4) Neapărat tóte cheltuelile de moștenire se vor lua din bunurile mele, astfel ca legatarul meü să rămăe pe deplin despăgubit ; 5) Dacă la deschiderea moștenirei mele, averea mea odată realizată n'ar ajunge pentru a se înființa acea școlă, fondurile se vor capitalisa până ce se va obține suma necesară ; 6) Asemenea dacă din cauza vremurilor și a împrejurărilor, acéstă fundațiune ar fi imposibilă la epoca morței mele, saü măi târziu, veniturile bunurilor mele se vor întrebuința în opere pióse, după chibzuința legatarului meü, până ce vremuri și împrejurări măi bune vor permite să se îndeplinescă voința mea».

Considerând că fără dreptate, tribunalul de primă instanță din Chinon a declarat acest testament nul și a privit pe de Bien-court ca un fidei-comisar saü o persónă interpusă, însărcinată să asigure *transmiterea*

bunurilor unor terți, în folosul cărora acest testament ar fi în realitate făcut, și acesta pentru motivele că disul testament ar refuza lui de Biencourt libera dispunere a bunurilor lăsate și că D-ra Baron n'ar fi voit să'l gratifice cu nici o parte a moștenirei sale; că acesta n'ar putea în nici un moment și sub nici o împrejurare să cadă în patrimoniul său, și că adevăratul legatar universal fiind necunoscut, ar fi imposibil moștenitorilor de sânge se verifice dacă este capabil să primescă, că este un principiu că o dispozițiune făcută unei persoane incerte și lăsată la voința unui terțiu este nulă și nu poate să aibă nici un efect.—Considerând ca D-ra Baron a donat și lăsat lui de Biencourt toate bunurile pe care le ar avea la morțea sa, și că după termenii articolului 1003 C. C., legatul universal este dispozițiunea testamentară prin care testatorul dă unei sau mai multor persoane universalitatea bunurilor pe care le va lăsa la morțea sa;—Considerând că nu este necesar pentru validitatea unui legat universal ca legatarul instituit să aibă libera

dispozițiune a bunurilor legate, nici că se tragă personal folos dintr'o parte óre-care a bunurilor acestora; că ajunge ca instituirea să conție o vocațiune, chiar eventuală, a legatarului la universalitatea bunurilor care compun moștenirea, chiar dacă execuțiunea sarcinelor și condițiunilor ar covârși totalitatea moștenirii; că el nu rămâne mai puțin continuatorul juridic al persoanei răposatului; — Considerând că în cauză, cu toate condițiunile puse legatului său, de Biencourt este acel care e chemat să primescă moștenirea D-rei Baron; el este investit cu proprietatea tuturor bunurilor care compun această moștenire, el are dreptul să realizeze valórea lor și este continuatorul juridic al persoanei testatórei, având singur titlu și calitate pentru a exersa acțiunile care depind de moștenire; el în fine e răspundător de datoriile, dacă sunt, căci testamentul nu'l dispensază și nu'l indemnisează de cât de cheluelile de succesiune; — Considerând că nu este exact de a susține că moștenirea D-rei Baron n'a intrat în patrimoniul lui Bien-

court, că ceea-ce nu pôte să între într'insul (afară de cazul când condițiunile s'ar privi ca nescrise) este numai folosul ce'l vor trage băeții din Azay-le-Rideau din întrebuințarea prescrisă a valôrei bunurilor acestei moșteniri; — Considerând că un testament pôte să subordoneze instituțiunea universală făcută printr'ensul condițiunilor care convin; că dacă aceste condițiuni sunt, fie imposibile, fie contrarie legilor sau moravurilor, ele sunt privite ca rescrise, dar că validitatea legatului universal nu e atinsă prin acêsta;— Considerând că D-ra Baron a putut prin urmare să impue în mod valabil legatarului său universal condițiunile exprimate în testamentul său, aceste condițiuni fiind licite și execuțiunea lor nefiind imposibilă;— Considerând că pentru ca să fie fideicomis, sau interpunere de persóne trebuie să se găsească pe lângă legatarul aparent, un legatar ocult și obligațiunea pentru legatarul aparent să păstreze și să remită bunurile celui care trebuie să le primască în realitate;— Considerând că în speță, nu resultă din testa-

mentul D-rei Baron (și nu s'a făcut proba în afară de acest testament) că un alt decât Biencourt trebuie ca legatar ocult să primescă și să păstreze de la dânsul bunurile dusei domnișore, nici că Biencourt trebuie să păstreze aceste bunuri pentru a le remite altei persoane;— Considerând că nu se poate găsi această altă persoană, nici în băteii de la Azay-le-Rideau, care nu vor profita de cât de înființarea școlii, nici în școla de înființat, nici în învățatorul care o va dirigia, că nu se poate objecta că această școală ar fi încă incertă sau neexistentă sau că învățatorul ar fi încă necunoscut, de orice nici școla nici învățatorul nu sunt chieamați a lua moștenirea D-rei Baron și că valoarea bunurilor provenind din această moștenire va servi numai la înființarea unei școli și la plata învățatorului; că în ceea ce privește cazul eventual în care «veniturile» ar trebui se fie întrebuințate în opere pioase, testatorea avea fără îndoială dreptul de a lăsa acesta la chibzuința legatarului; ea ar fi putut chiar în ipotesa neputinței de a se înființa școla, se nu prescrie lui de Biencourt

nică o întrebuintare a veniturilor bunurilor lăsate. — Considerând că adevăratul legatar universal al D-rei Baron nu este altul de cât de Biencourt și că el este capabil de a primi ; — Considerând că prin urmare obligațiunea pentru Biencourt de a păstra și remite bunurile D-rei Baron lipsește de asemenea în cauză ; — Considerând că sarcina de a întrebuința averea «o dată realizată» a dîsei D-re, la înființarea unei școlii saū la nevoie, veniturile acestei averi la opere pioșe, nu pôte fi considerată ca o obligațiune de a păstra și remite bunurile, constituând acéstă avere în momentul deschiderii succesiunei ; că acéstă sarcină din contra esclude obligațiunea de a păstra și remite dîsele bunuri ; — Considerând că nu se pôte de altă parte confunda legatarul, acel care este chiebat a lua legatul, chiar dacă nu ar profita personal, cu beneficiarul sarcinei saū condițiunei impuse legatului ; Considerând că în speță persóna chemată a primi legatul este de Biencourt, și că beneficiarii condițiunei saū sarcinei impuse legatului sunt (nu scóla de înființat saū in-

stitutorul care o va dirija), ci băeții din Azay-le-Rideau care vor cerceta această școlă; — Considerând că dispozițiunea privitoare la înființarea acestei școli și aceea, curat eventuală, a operilor pioase n'au prin urmare nimic incert și sunt din contra destul de determinate în obiectul lor și în aplicațiunea lor; că ce e mai mult, ele nu constituiesc nici legatul universal, nici adevărate liberalități, ci sunt nisce simple condițiuni ale legatului universal sau sarcine ale moștenirei; — Considerând în fine, că obligațiunea impusă legatarului universal de a lua toate dispozițiunile de trebuință pentru a asigura după mórtea sa continuarea operei indicate, este și ea o dispoziție permisă, pentru că nu este decât consecința caracterului de perpetuitate pe care testatórea a putut și a voit s'o imprime fundațiunei sale; — Considerând că opozițiunea făcută de Considérant soții Bernard și soții Clémenceau la vîndarea bunurilor moștenirei D-rei Baron a fost făcută fără drept; dar că Biencourt nu justifică o

pagubă destul de serioasă pentru a i se da daune-interese;

Pentru aceste motive, infirmă.

La 22 Iunie 1887. Curtea din Angers. DD. Forquet de Dorne, Prim-Pres., Bissaud avocat-general Desplanches (din baroul de Orleans) și Rivière (din baroul de Tours) avocați.

C

Decisiune de respingere a Curței de Casație de la 6 Noembrie 1888; afacerea moștenitorii Baron contra de Biencourt (*Gaz. du Palais* 21 Nov. 1888).

CURTEA DE CASAȚIE (SECȚIA REQUETELOR)

6 Nov. 1888

Președința D-lui Bédarrides

LEGAT UNIVERSAL. — INTERPUNERE DE PERSOANE. —
APRECIARE SUVERANA.

Judecătorii fondului apreciază suveran, după termenii testamentului și împrejurările cauzei, că un legatar universal, cărui testatorul a impus óre-care sarcini n'a fost în intențiunea acestuia, numai o persoană interpusă cu scopul de a

*asigura transmiterea bunurilor succesiunii la terțiã persóne, ci cã el este acela care se-
zisat de proprietatea acelor bunuri fãrã a
avea sã le remiță altora este într'adevãr
gratificat cu moștenirea.*

Moștenitoriã legitimã ai D-rei Baron au fã-
cut recurs în Casație în contra decisiunii Cur-
ței de Apel din Angers de la 22 Iunie 1887,
raportatã în *Gaz. d. Palais* 87, 2, 411.

Un singur mijloc a fost invocat de dênșii
pentru a sprijini recursul.

«Violarea articolului 911 C. Civil în aceia
cã decisiunea atacatã n'a anulat ca fãcut unei
persóne interpuse, un legat universal a cãrei
valóre legatarul aparent trebuia sã o primescã
ca sã o remiță integral adevãratului proprie-
tar, care era obștea locuitorilor din Azay-le-
Rideau, și care n'a fost autorisatã de guvern
sã primescã disul legat».

Secțiunea requetelor a respins acest recurs
în termeniã urmãtori :

Asupra mijlocului tras din violarea arti-
colului 911 C. C.;

Considerând cã deciziunea atacatã declarã

că de Biencourt, instituit legatar universal de D-ra Baron, a fost fără drept considerat de primii judecători ca o persoană interpusă cu scopul de a asigura transmiterea bunurilor succesiunii unor terți; că el însuși este sezisat de proprietatea sus-țiselor bunuri, fără a avea să le remiță altuia și astfel într'adevăr gratificat cu moștenirea ;

Considerând ca această apreciere a intențiunilor D-rei Baron, dedusă din termenii testamentului ei și din împrejurările cauzei este suverană și nu violează nici o lege.

Respinge.

DD. Cotelle raportor ; **Chevrier** av. gen. —
Bouchié de Belle avocat.

TABELA DE MATERII

	<u>PAGINA</u>
Precuvântare	5
Consultațiunea D-lui Beudant	21
Aderarea D-lui Colmet de Santerre	49
Idem D-lui Bufnoir	59
Consultațiunea D-lui Rolin-Jaequemyns	65
Conclusiunile D-lor avocați E. Stătescu, M. Ferikide și I. N. Lahovary	87
Testament din anul 1869 al răposatului I. Oteteleşanu	105
Testament olograf al răposatului I. Oteteleşanu din 1876 care face obiectul litigiului.	113
Sentința Tribunalului de Ilfov	121
Afacerea soților Clémenceau și alții	161

CONSULTAȚIUNI

DATE DE

D-^{NII} GUILLOUARD, CAREL ȘI JOUEN,

IN AFACEREA

MOȘTENITORILOR I. OTETELEȘANU

CONTRA

IOAN KALINDERU,

PRECEDATE DE CATE-VA OBSERVAȚIUNI DE ACESTA ASUPRA
CONCLUZIUNELOR RECLAMANȚILOR

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CURȚEI REGALE, F. GÖBL FII

12, Pasagiul Român, 12.

1889

CONSULTAȚIUNILE

D-LOR GUILLOUARD, CAREL ȘI JOUEN.

PRECUVENTARE

Xenofonte a ȃis că nu trebuie nici o dată să nesocoteşti pe adversarul t eu; inspirându-ne de acest sfat înţelept, am supus testamentul r eposatului Ioan Oteteleşanu, precum Ńi hotărîrea Tribunalului de prima instanţă din Ilfov, de la 27 Maiu 1889, dată în urma cererei de nulitate, ridicată de moştenitorii de sânge ai r eposatului, am supus ȃicem, aceste acte, cu t ote cele-l'alte privitoare la ele, unei noii discuţiunii din partea a trei jurisconsulţi eminenti, profesori de drept civil la Facultatea din Ca en, f orte renumită pentru predarea acestei ra-

mure a dreptului. Acești trei profesori sunt D-nii L. Guillaouard, demnul continuator al marelui opere a lui Demolombe, Carel și L. Jouen. Câteși trei au fost unanimi, ca și colegii lor cei-l-alți din Paris și din Bruxelles, să se pronunțe fără a sta la îndoială, și în modul cel mai categoric, în sensul validității clauzei subsidiare din testamentul răposatului Oteteleşanu, prin care subsemnatul a fost instituit legatar universal, cu sarcina sa rugămintează se înființeze un institut pentru învățătura și creșterea tinerelor fete Române sărace.

Ne facem dar o datorie de a publica aceste trei consultații noi, precum am făcut pentru cele precedente, și așteptăm se vedem alți jurisconsulți tot atât de autorizați răsturnând argumentarea, atât de echitabilă și de juridică, a eminentilor jurisconsulți străini, care au bine-voit să ne dea concursul lor pentru îndeplinirea dorințelor testatorului, mai cu sémă dacă li s'a pus în

vedere tradițiunile României, jurisprudența noastră, dreptul public, diferitele legi, precum și textul testamentului, toate traduse exact.

Ori cum o eși, conștiința noastră nu va putea să ne mustre că am neglijat ceva pentru a asigura triumful drepturilor noastre testamentare, triumf care nu ne aduce, cutezăm se repetăm acésta, de cât sarcine, și în care nu vom găsi altă răsplată de cât aceia care se trage din lucrarea cu un devotament desăvârșit la buna-stare a claselor desmoștenite de avere și la lățirea unei bune creșteri și a credințelor sănătóse.

Sperăm, dacă ne permite timpul, să publicăm un studiu asupra cestiunei atât de interesantă a înființării stabilimentelor de utilitate publică, mai cu sémă în virtutea actelor de ultimă voință : ne vom sili să dăm ast-fel sciințe folositóre tuturilor celor pe care 'i preocupă acésta cestiune din punctul de vedere sciințific, și acelor din-

tre concetățeniî noștri care ar fi dispuși a crea, în folosul patriei, vre-un aședământ de acest fel; am fi fericiți dacă putem să le arătăm așa, prin ce mijlóce și pênă în ce punct pot ei realiza dorințele care le sunt scumpe.

Pentru moment, de óre-ce termenul înfățișarei dinaintea Curței de Apel este peste câte-va zile, suntem siliți să renunțăm a mai discuta tóte mijlócele desfășurate în concluziunile onoraților avocați ai reclamantilor: Domniî P. Grădișteanu, D. Ionescu, C. Disescu, B. Brătianu, și Em. Porumbar. Și apoi li s'a răspuns bine la toți și prin consultațiunile învățaților jurisconsulți străini și prin concluziunile apărătorilor noștri. Șimțim însă noi însine trebuința de a insista asupra câtorva puncte din concluziunile reclamantilor. S'a demonstrat în modul cel mai clar că *nu suntem o persónă interpusă pentru a transmite unuî incapabil*, și că dispozițiunea tes-

tamentară subsidiară în favórea nóstră are tóte caracterele unui legat universal ; puțin importă că subsemnatul n'a fost nici gratificat cu tradiționala tabacheră și nu ne temem să afirmăm cu D. Carel că : „nu este legislațiune civilizată, adică creștină care să interdică generozitatea testatorului și dezinteresarea legatarului“.

S'a răspuns asemenea obiecțiunelor trase din pretinsa inalienabilitate care nu există în speța nóstră. Vom adăoga că în cazul când am fi obligați prin testament, creând institutul de domnișóre, să'l facem a fi recunoscut ca persónă morală, și a'l înzestra cu aceleași bunurî carî ne-aũ fost legate de răposatul, vom adăoga șicem că chiar în acest caz, nu este nici un pericol, căci este un principiũ în dreptul public modern — precum susțin și autorii cei mai nooi — că autoritatea saũ legiuitorul, care a consimțit, la recunóșterea unei persóne morale, are și dreptul s'o supprime, când se constată că

póte să fie pericol. Și apoi chiar Merlin se exprimă în termenii următorii: „tóte felurile de mână-mórtă aũ nota comună că nu pot să existe de cât prin autorizarea legei, și că legea póte când îi place să le nimicéscă, retrăgându-le autorizarea pe care le o dase la început.“

Autoritatea are asemenea dreptul, precum declară spirite eminente, să ia averea persónei morale disolvată, atribuind'o fie Statului, fie unor stabilimente publice care se apropiã mai mult de scopul pe care'l urmărea ființa fictivă. Acest principiũ îl punem în mod general, căci adesea natura asociațiunei disolvate, ca de exemplu în cazul când ar fi o societate de învățați, se opune la o asemenea atribuțiune a averei. Mai adăogãm că în multe cazuri, legiuitorul francez a prevézut, ca în legea de la 24 Mai 1825 (art. 7) și de la 12 Iulie 1875 (art. 12) cum se va opera transmiterea bunurilor, după disolvarea persónelor civile. Adăogãm

împreună cu d. Vauthier că aceste dispozițiuni legislative, inspirate de o cugetare echitabilă, confirmă indirect dreptul absolut al Statului.

Ast-fel, presupunând chiar că legislațiunea noastră ar fi întipărită de o asprime mare, — ceea-ce nu e nici de cum cazul, precum am arătat în a noastră „*Notiță Juridică asupra unui testament*“, — nu este în opera pe care o urmărim nici un pericol care să pôtă amenința ordinea socială, mai cu seamă cu dreptul de desființare saü de retragere a autorizărei pe care 'l recunôștem administrațiunei publice saü legiuitorului, și care este o garanție în contra pericolelor mânei-môrte. Țicem dar că trebuie să se lase o ôre-care latitudine testatorilor în afacerile de acest gen și să se interpreteze într'un sens liberal și să se declare valabile dispozițiunile testamentare prin cari, lăsând cineva averea sa unei persóne morale saü unei persóne fizice, ea

este legată într'un scop de utilitate publică, sau chiar când se lega o avere cu acelaș scop fără a arăta însă persóna însărcinată de a procede la înființarea unui aședământ de utilitate publică. Jurisprudența este unanimă și foarte liberală în privința acésta, atât în România cât și în Francia, afară de cazul când se fraudéză legea precum vom arăta mai jos.

Cât pentru loviturile de topor date de marii reformatori ai Revoluțiunei franceze, de care se vorbește în concluziunile adversarilor noștri, ele erau foarte justificate, pentru că ele înapoiaă poporul francez, despoiat de pământul udat de sudórea sa în folosul congregațiunelor religióse, acest pământ sterilizat de o aristocrație eclesias-tică care nici nu plătea bir Statului, și care înghițea o mare parte a veniturilor țarei.

Tendința modernă, mai cu sémă în țările democratice, este din contră, de a pune cât

mai puține greutate la creațiunea acelor ființe fictive numite persoane juridice, morale sau civile, și care nu au suflet, precum dice Sir Coke, în comentariile sale asupra lui Blackstone, care face această straniu întrebare dacă o persoană juridică poate să fie excomunicată? Fără a ne pune o întrebare așa de curiosă ca aceea a jurisconsultului englez, afirmă că ideile moderne, mai cu seamă în Statele unde biserica nu e bănuțită de a căuta stăpânirea universală, înlesnesc înființarea persoanelor morale, dând *cărți* de incorporațiune tuturilor asociațiunilor libere sau fundațiuni care cer această favóre.

Adăogăm că chiar unele țeri catolice, în loc de a recunóște că aceste persoane fictive nu au alte drepturi de cât cele pe cari li le dă legea, merg, cum face de exemplu Italia, până a atribui acestor ființe morale calificarea de persoane și a le recunóște o sferă de acțiune nemărginită. Ilustrul Min-

ghetti era de părerea acésta, și art. 2 al Codicelui Civil italian glăsuește așa : „Comunele, provinciile, stabilimentele publice, civile sau bisericești, și în genere tóte corporațiunile morale, legal recunoscute, sunt privite ca persóne și se bucură de drepturile civile, după legile și uzurile cari constituiesc dreptul public.“

Fără a face o concesiune așa de mare, preferim sistemul lui Laurent, Kent și alții, sistem care pare a fi și acel al legislațiunilor română, franceză, belgiană, și care nu recunóște acestor persóne civile de cât drepturi limitate, strict necesare pentru îndeplinirea scopului lor. Aci procedeul american ne pare mai bun : într'adevăr recunóșterea unei asociațiuni ca corporațiune sau înființarea unui stabiliment de utilitate publică e ușóră, dar aceste asociațiuni sau așezăminte nu au de cât exercițiul drepturilor enumerate în *cărțile* de recunóștere date de puterea legislativă. S'a format așa

dar, în timpurile moderne, o altă speță de ființe fictive cari nu are nimic comun cu vechia mână-mórtă religiósă și care are de scop desvoltarea intelectuală și morală a națiunei. Se adăogăm încă că mai cu sémă în țerile de libertate, ca Anglia și Statele-Unite, fundațiunile recunoscute ca persóne morale, mai cu sémă în favórea învățămêntului public, sunt numeróse. Tótă lumea se bucură, nimeni nu strigă că e pericol.

Ce inconvenient serios póte dar să prezinte înființarea acestor persóne morale într'o țară ca România, unde sunt, relativ vorbind, așa puține stabilimente de acest fel și unde este atâta de făcut pentru respândirea, lățirea învățămêntului; într'o țară ca a nóstră unde mâna-mórtă este exclusiv civilă și mirénă și de altminteri, de mică întindere? Cum dar Camerile Române s'ar opune ele la înființarea unui Institut de tinere sárace, ca aședămênt de utilitate publică, dacă recunóscerea sa ca persónă

civilă ne este impusă de testamentul răposatului Oteteleşanu, după dreptul ce 'l am recunoscut Statului de a desființa asemenea persoane morale când pericolul se ivește și după restricțiunea conținută în art. 811 și 817 ale Codicelui Civil român, care corespund articolelor 910 și 937 din acelaș Codice francez. Este neîndoios prin urmare că acest stabiliment de educațiune, fie ca persoană morală, fie ca simplu stabiliment de învățatură, va putea să funcționeze fără cea mai mică greutate, precum sunt mai multe școli de acest fel, înființate de corporațiuni de diferite rituri și care funcționează cu o simplă autorizare ministerială. De unde urmază că D. Kallinderu va putea să îndeplinească fără nici o greutate dorința testatorului, în calitatea sa de legatar universal. Să nu ni se țină că această calitate nu rezultă din testament, căci nici în acel al lui Oteteleşanu din 1869, prin care institue pe D-nii Costaforu și

Fălcoianu ca administratori ai aședămêntului de creat, nici în acel al D-rei Baron în favórea lui de Biencourt, nu este o clauză atât de tare și de explicită ca acésta: „Asemenea dreptul eventual la moștenirea mea al D-lui Ioan L. Kalinderu, ce i-'l dau prin acest testament, va trece în patrimoniul său în momentul încetării mele din viață, cu rugăminte că atât dên-sul, cât și ori-ce moștenitor al său, să esecute cele de mai sus în privința fundărei institutului.“

Reclamanții se miră că ne atribuim calitate de legatar universal, când cei două administratori desemnați în testamentul lui Oteteleșanu de la 1869 și anume D-nii Costaforu și Fălcoianu nu erau de cât simplii executori testamentari. Mirarea lor ne surprinde, căci ajunge a compara cele două testamente ale răposatului, acel din 1869 și acel din 1876, pentru a constata că este o diferență complectă între aceste

două acte și că acei două administratori într'adevăr nu erau de cât simplii executori testamentari.

Se mai obiectează că un legat ce fusese făcut de Verhoegen direct Universității libere din Bruxelles, care este un stabiliment de utilitate generală, n'a fost declarat valabil, dar se uită asemenea că după legea din 24 Decembre 1864, relativă la fundațiunile în favórea învățământului public, al acestei țări, Statul, provincia sa și comuna constituă persóna juridică însărcinată cu învățământul. Afară de aceste corpuri, nu pot se mai fie altele, precum ne dice Laurent, care adaogă : „e adevărat că după Constituțiunea noastră, învățământul e liber, și avem universități create în virtutea acestei libertăți, dar aceste universități n'aú calitatea de persóne juridice; legal vorbind, ele nu există, de aceea legea nouă stăbilește principiul că scólele libere *nu pot se primescă nici o liberalitate*, ele sunt

mai mult de cât incapabile, ele nu există, e neantul.“

Nimic nu se opune dar la creațiunea stabilimentului de tinere fete Române, care nu are nimic ilicit, și temerile adversarilor noștri, că acéastă avere se revie D-lui Kalinderu, care refușă să profite de ea, nu sunt de cât imagine. Inșă mai ȃic reclamanții, pentru ce să se anuleze legatul făcut în folosul unei corporațiuni religióse prin o persónă interpusă și se nu se anuleze legatul făcut pentru înființarea unui stabiliment de educațiune, prin mijlocul unui legatar universal? Rațiunea e simplă și ne mirăm că niște advocați atât de distinși ca acei adversarilor noștri să pótă pune cestiunea: cauza e că legatul în primul cas e o fraudă la decretul din 17 August 1790 care a pronunțat desființarea în masă a congregațiunelor religióse, și la decretul din 3 Messidor, anul XII, care dispune că: „Nici o agregatiune de bărbați nu va putea să se

formeze pe viitor dacă nu a fost formal autorizată de un decret imperial, după cercetarea statutelor“. Nu mai sunt prin urmare astăzi de cât unele congregațiuni ca acele ale Fraților Doctrinei Creștine, și cele recunoscute prin legile de la 2 Maiu 1817, de la 24 Maiu 1825, și prin decretul de la 3 Maiu 1852, etc. care sunt autorizate și au capacitatea de a dobândi.

Esistă însă în Franca multe alte corporațiuni religioase care neavând un caracter legal, nu pot dobândi, nici direct nici indirect prin calea persoanelor interpuse; și jurisprudența anulează toate legaturile sau darurile făcute ast-fel, mai tot-d'a-una membrilor acestor diferite corporațiuni care se pretind direct gratificați, și nu sunt în realitate decât persoane interpuse, însărcinate de a transmite, în mod secret, bunurile date sau legate, unor congregațiuni care n'au nici o existență legală și care în fapt

sunt considerate de autorii și de deciziunile ca ilicite. Ceea-ce este dar isbit, *este fraudă la legea asupra desființării congregațiunelor.*

Judecătorul are în materia acésta o mare latitudine, nu numai pentru a căuta elementele convingerei sale, dacă crede la existența unei interpunerii de persóne, în favórea unei congregațiuni; ci încă póte pronunța nulitatea dispozițiunei, chiar dacă fraudă nu rezultă din actul însăși, căci este vorba de a constata existența fraudei la o lege precisă și de ordine publică.

În cazul nostru nu este interpunere, căci Oteteleşanu dă fățiș, prin legatarul său universal, o anum edestinațiune averei sale, și nici o lege nu oprește pe acesta se procedă la înființarea institutului de învățământ, care va ține drepturile sale de la subsemnatul și nici de cum de la răposatul, ast-fel precum au espus fórte bine eminentii jurisconsulti din Paris și din Caën. Adăogăm că în testamentul Oteteleşanu, legatarul există

și stabilimentul de înființat, beneficiar al sarcinei, nu este un legatar, precum se pretinde în concluziunile reclamanților; sarcina nu constă în *a da* unei ființe neexistente, ci *a face*, adică a înființa întâi persoana, și apoi a o înzestra, — ceea-ce este foarte valabil.

Putem cita încă afară de deciziunea în cazul de Biencourt, alte cazuri remarcabile, unde s'a impus legatarului universal o sarcină cu o întrebuințare determinată. Ast-fel o dómna Delivet a instituit prin testamentul său ca legatară universală pe D-ra Jeanne. Iată dispozițiunile principale ale acestui testament :

„Dorind să înființez de veci, săli de azil pentru băeți și fete din comuna Ducey, ținute de surori saū profesóre care să caute tot-de-o-dată și pe copii din comună și mai cu sémă pe săracii, *voiū să dau* prin prezentul, *acestui aședămênt* o porțiune de teren pe care am cumpărat-o de la D. Gabriel Sauvet și soția sa, prin contract făcut

astăzi de notarul subsemnat. Doresc ca acest stabiliment să pórte numele de *Saints-Pères*..... Intențiunea mea este că aședământul pe care voiü să 'l fac, precum și tóte bunurile care depind de dên-sul, să fië dirijat și administrat de o comisiune, compusă din primarul comunei Ducey, primul vicar și din cei trei locuitori care plătesc birul cel mai mare și care locuesc de obiceiü în comună. — Acéstă comisie va gera și administra bunurile aședământului, va veghia ca copiii să fie bine instruiți și bolnavii regulat vizitați și îngrijiți... Ea va fixa budgetul de venituri și cheltueli... Comuna Ducey și biuroul său de binefacere privéü acest testament ca conținënd un legat adresat lor, D-ra Jeanne se opuse la acéstă cerere, în urmă comuna și biuroul o acționară d'inaintea tribunalului din Avranches.

Legatara universală se apăară, ȃicënd că comuna nu este legatară pentru că legatul

ar fi făcut săracilor din acea comună, de
óre-ce testatórea Delivet a dat unui *stabi-
liment privat*, iar nu comunei pentru a
funda un azil comunal. Tribunalul de mai
sus a respins acest mod de a vedea a le-
gatarei, și a admis din contra cererea comu-
nei. D-ra Jeanne formă apel contra acestei
sentințe pe care Curtea din Caën o infirmă,
prin deciziunea ei de la 22 Iunie 1858.

Pentru a răspunde obiecțiunelor pe
care le fac moștenitorii de sânge ai répo-
satului Oteteleşanu, care susțin că nu se póte
impune unui legatar sarcina de a face un
aședămînt óre-care, de a proceda la recu-
nóșterea sa ca persónă morală și de a 'l
dota apoi — căci ȳic dênșii, sarcina în cazul
acesta e o liberalitate în folosul unei terții
persóne care n'are nici o ființă, ca Insti-
tutul dé fete — credem că este bine a
reproduce considerantele deciziunei Curței
din Caën, care vede lucrurile alt-fel :

„Considerând că testatórea nu se măr-

ginește să afecteze o rentă de 3,000 de lei la întreținerea sălilor de azil care vor fi construite cu cheltuiala și cu îngrijirea legatarii universale și nu lega această rentă în mod general copiilor și bolnavilor din comună, ci exprimă clar dorința ei de a înființa, sub numele de *Saints-Pères*, un stabiliment de caritate cu o existență specială și independentă. Iar dacă ar fi voit ca acest stabiliment să se pôtă confunda cu domeniul comunei, ea ar fi spus acésta, pe când a luat din contra tóte precauțiunile necesare pentru a împedica acest rezultat. — Că ea nu dă numai stabilimentului ei o menire caritabilă, ci reguléază ea însăși modul lui de administrațiune, și modul acesta pare c'o preocupă cel puțin tot atât cât și liberalitatea însăși — Considerând că dacă este așa, nu se pot divisa termenii testamentului, căci s'ar scinda intențiunea testatóreii, care a voit mai cu sémă să creeze un aședământ deosebit de acele ale Comu-

nei, un aședămēt posedând bunuri și putând să dobândescă, să primescă daruri, să stea în judecată și să îndeplinescă cu un cuvēt toate actele vieței civile ; și pentru a asigura mai bine independența aședămētului ei, d-na Delivet vrea să fie dirijat de o comisiune specială, ai căror membrii le arată, comisiune care va avea, ȳice dēnsa — aceleași drepturi ca cele atribuite ospicielor de legile și regulamentele Statului — Considerând că reese din aceste dispozițiuni că voința bine arătată a testatōrei a fost ca comuna și biuroul de bine-facere să remāe străini de stabilimentul pe care voia sē-l creeze, ei nu pot prin urmare în numele copiilor și săracilor să reclame beneficiul fundațiunei. — *Considerând că acēstă fundațiune este o sarcină a legatului universal făcut D-rei Jeanne și că acesteia 'i aparține mai cu sēmă să urmārescă executarea dispozițiunilor testamentului de la 22 Februarie ; că aceste dispozițiuni interesēză într'adevēr*

până la un punct óre-care pe intimații. pentru-că fundațiunea D-nei Delivet va avea neapărat rezultatul de a ușura sarcinile comunei și ale biuroului de bine-facere, și din punctul acesta de privire, ei ar avea calitate pentru a interveni pe lângă guvern pentru a obține autorisarea care trebuie să asigure existența legală a acestui nou stabiliment; nu trebuie însă să se conchiță de aci că comuna și biuroul de bine-facere au fost instituiți legatarii D-nei Delivet, și că în calitatea acésta ei au dreptul de a cere încredințarea valorilor care fac obiectul liberalității sale, etc....“

„Pentru aceste motive reforméază sentința în contra căreia s'a făcut apel; declară că D-na Delivet n'a lăsat nici un legat comunei și biuroului de bine-facere din Ducey și că acest legat trebuie să revie exclusiv în folosul aședămîntului special, care se va înființa cu autorizarea guvernului sub numele de *Saints-Pères*. Prin urmare de-

clară pe primarul și pe membrii biuroului de bine-facere ne-întemeiați în acțiunea lor“.

Asemenea deciziunea C. de Casație din 21 Iunie 1870, dată cu ocaziunea cercetării recursului făcut de orașul Alençon contra Societății de *Patronage des jeunes garçons*, a hotărît că, în cazul unui legat făcut sub condiție de a executa óre-care sarcine în folosul unui stabiliment care nu era încă recunoscut ca persoană morală în momentul încetării din viață a testatorului, acest stabiliment dobândind mai târziu recunoșterea, are dreptul se cêră legatarului executarea sarcinei impuse.

O altă deciziune a C. de Casație de la 8 Aprilie 1874 a admis că dacă un stabiliment de bine-facere care nu era încă autorizat la mórtea testatorului n'are capacitatea legală de a primi un legat făcut în folosul său, nici o lege nu se opune ca un legatar universal, avênd capacitatea juri-

dică, se fie însărcinat de a desăvîrși fundațiunea unui asemenea stabiliment, începută pe timpul vieții testatorului însăși, și de a stării a fi recunoscut ca persoană morală.

Rezultă dar din toate aceste că nu numai se poate crea prin testament o fundațiune óre-care de folos obștesc, dar că această fundațiune poate avea o administrațiune particulară, autonomă pentru a spune mai bine. Ce devine prin urmare pretenția reclamantilor că poate cine-va proceda prin testament la fundarea unui așezământ de interes public numai dacă se instituă legatar universal Statul, județul saú comuna, și i se impune sarcina acestei creațiuni, sarcină care n'ar putea fi impusă unei persoane fizice, cum e cazul Oteteleșanu.

Dar ceea ce dovedește și mai mult că proceduri ca acela al D-nei Delivet, adică creațiunea prin testament a unei fundațiuni sub formă de sarcină sunt valabile, este că

camera de *requêtes* a Curței de Casație a respins recursul comunei Ducey prin decisiunea de la 7 Noembrie 1859, care susținea că legatul făcut — ca cel din speță acéstă, — pentru crearea unui stabiliment viitor și în folosul săracilor dintr'o comună nu putea fi presupus și primit, de cât ca făcut acestei comuni; în virtutea articolului 910 C. C. (811 C. Român).

Curtea de Casație răsponse la acest recurs prin considerantele următóre :

„Considerând că primarul și membrii biuroului de bine-facere ai comunei Ducey cereaū eliberarea legatului făcut de vėduva Delivet, spre înființarea de săli de azil pentru copiii săraci și bolnavi din Ducey; — Considerând ca chestiea principală și dominantă era de a se ști dacă testamentul vėduvei Delivet conținea un legat făcut direct, fie comunei, fie biuroului de bine-facere, în favórea săracilor și dacă aveaū calitate pentru a cere liberarea lui; — Consi-

derând că din combinația diferitelor clauze ale testamentului, Curtea din Caën a tras această concluziune că testatorea nu făcuse nici un legat în favórea comunei saú a săracilor; că intențiunea ei a fost de a înființa sub numele de *Saints-Pères*, un aședământ de caritate cu o existență specială și independentă, și că ea manifestase voința ca comuna și biuroul de bine-facere să rămâe străini de stabilimentul pe care voia să'l creeze; — Considerând că această interpretare este *dreaptă și exactă* și afară de acesta suverană; că ast-fel hotărîrea atacată a decis cu drept cuvânt că fundațiunea în chestiune era o sarcină a legatului universal făcut D-rei Jeanne; și că primarul și biuroul de bine-facere erau lipsiți de calitatea necesară pentru a cere executarea testamentului; respinge, etc.“

Ceea-ce este de observat, este că Curtea de Casație nu se mărginește a spune că Curtea din Caën ca instanță de fond, era

suverană în interpretarea clauzelor testamentului D-rei Delivet și a respinge prin urmare recursul, dânsa merge mai departe și ȳice cã acãstã interpretare a Curȳei din Caën este *justã și exactã*, atãt este adevãrat cã dacã cine-va institue un legatar capabil, fie persoanã moralã, fie persoanã fizicã, cu sarcina de a *face* ceva, adicã un Institut, etc., sarcina nu este adresatã — precum am spus deja mai sus — unei persoane neexistente, ci constã în a face se existe o persoanã civilã.

Onorabilii noștri contradicȳtori nemulȳmindu-se sã transforme testamentul, — care ori ce ar ȳice ei, este fõrte clar — se silesc prin citaȳiuni numerõse de autori, cari nu se potrivesc de loc cu cazul de faȳã, ci din contra sunt în favõrea nõstrã — precum vom avea ocasiunea sã arãtãm mai departe — se producã confuziunea în spiritul judecãtorului ; și merg în concluziunile lor scrise, pãnã a cita hotãrãri ale jurisprudenȳei române și

franceze ca fiindu-le favorabile, ceea ce nu sunt de loc.

Se începem prin decisiunile franceze pentru a ne conforma ordinei urmate în concluziunile scrise.

1° Se invocă deciziunea de casație de la 16 Martie 1857 (Daloz, II, 137, 1857) care decide că prezumpțiunea legală a interpunerei de persoane, stabilită de art. 911 C. Napoleon nu este aplicabilă de cât în privința incapacităților absolute și de ordine publică, pe cari le prevăd articolele 907, 908 și 910 din acelaș C., și nu pôte să fie întinsă incapacităților curat relative, rezultând din stipulațiuni particulare, etc. Ce corelațiune pôte să fie între această speță și obiectul litigiului actual? Chiar nimic în considerantele decisiunei nu privește cazul nostru.

2° Decisiunea de la 8 Martie 1858, a Curței de Paris (Daloz, II, p. 49, 1858) care a decis, că dacă comunitățile religioase

neautorizate nu constituiesc persoane civile, ele compun cel puțin societăți de fapt, contestabile însă după uniți autori, răspunzătoare față de terții de îndatorirele ce le iaă, fie că acestea se trag din contracte, sau quasi-contracte, fie că aă de cauze delictive sau quasi-delictive, etc. Ce argument se mai pöte trage și din acest precedent, care este relativ la capacitatea unei comunități religioase neautorizate ?

3° Decisiunea din 17 Noembre 1863, a Curței de Casație (Daloz, I, 1864, p. 445). Acastă decisiune s'a pronunțat cu ocaziunea procesului angajat între legatariți particulari ai lui Baudain și moștenitoriți lui legitimți. Nu putem mai bine infirma autoritatea acestei înalte decisiuni pe care adversariți vor absolut să ne o opue, decât reproducând partea testamentului lui Baudain care a dat loc litigiului între legatariți și moștenitoriți: „Instituesc, ție „testamentul, de girante al moștenirei

„mele, pe D. Nicaise, notar la Champ-
„toceaux, și în caz de mörte, sau de refuz,
„pe succesorul său înlocuitorul lui după
„voința majorității legatarilor, și 'l rog
„să supravegheze îndeplinirea ultimelor
„mele voințe. Leg celor mai jos arătați,
„pe viață (*intocmai*) ; dar la mörtea fie-
„căruia dintr'înșii legatul va fi împărțit
„în părți egale și dat fie-cărui legatar
„particular. Declar asemenea prin pre-
„senta ca clausă esențială că, rudele mele
„n'aū și nu vor avea nimic de pretins în
„moștenirea mea sau din obiectele mobi-
„lierului meu. La mörtea mea, domiciliul
„meu le va fi interzis, girantele va fi
„singur însărcinat să achite legaturile
„mele particulare precum urmază (vine
„arătarea acestui legat, de plătit, pe fie-
„care an la diferite spitale, biurouri de bi-
„nefaceri și la particulari....) Girantele nu
„va putea să vîndă bunul, nici să remită
„numerarul plasat, el va putea să cum-

„pere cu consimțimântul tuturilor legata-
„rilor, în numele moștenirei. Arendile și
„plasarea lor se vor face asemenea în
„numele succesiunii. Girantele va fi singur
„în posesiunea tuturilor titluri și acte di-
„verse, va da cunoștință de ele legata-
„rilor și nu va putea să se lipsescă de
„nici un titlu. Mobilierul meu va fi vên-
„dut prin îngrijirea girantelui, banii pla-
„sați și împărțiți în părți egale printre
„toți legatarii. Dacă va fi un excedent
„din venituri, ele vor fi asemenea împăr-
„țite în acelaș mod, esceptându-se giran-
„tele moștenirei care nu va avea nici un
„drept sarcină, perdere de suportat“.

Rugăm pe cititorul se compare acest testament cu acel al răposatului Oteteleşanu și suntem convinși că nu va găsi nici o asemănare între litigiul ridicat de legatarii particulari ai lui Baudain contra moștenitorilor săi legitimi și acel pendinte între rudele lui Oteteleşanu și subsemnatul.

4° Decisiunea de la 26 Februarie 1849, a Curței de Casație (Daloz I. p. 44, 1849), care a hotărît că decretul din 3 Messidor, anul XII, după care nici o congregațiune religioasă nu se pôte stabili în Francia fără autorizarea guvernului n'a fost abrogat, nici de articolul 291 al C. P., nici de art. 5 al Constituțiunei, că prin urmare lipsa de autorizare a guvernului atrage nulitatea acestei societăți și a liberalităților tănuite în favórea ei, în actul care a constituit'o. Aprobăm și noi acéstă decisiune, căci aci este o fraudă la legea din 1790 care desființéză congregațiunile în Francia, și la decretul din 3 Messidor, anul XII, citat mai sus.

5° Decisiunea de la 25 Martie 1881 a Curței din Paris (Sirey, II, p. 249, 1881). Speța judecată nu este nici de cum contrarie afirmațiunelor nóstre, căci în ea s'a decis, că legea din 1850, prin care s'a permis societăților de ajutore mutuale să

se administreze liber, nu le a dat prin acésta calitatea de persóne civile și că ele nu pot prin urmare să priméscă pînă ce nu li s'a recunoscut acésta calitate. Iar o societate comercială, fiind din contra o persónă morală, este capabilă să priméscă daruri. Aprobăm pe deplin și acésta decisiune, căci personalitatea juridică nu póte se existe fără o recunóștere formală din partea autorității publice saü a legiuitorului.

6° Se mai invócă în contra nóstră decisiunea Curței de Casație (Sirey, I, p. 212, 1886) care a decis că un legat universal, făcut unei persóne capabile, dar dovedită ca interpusă, pentru a transmite în secret, moștenirea unor persóne incerte ca Fraților, Surorilor, Bisericei, este nul. Aprobăm asemenea și acésta înaltă decisiune, căci este constatat prin desbaterile afacerii că legatarul universal, Iosef Delbès susținea că el era legatarul real, pe când s'a dovedit că nu era de cât un simplu mijlocitor. Și aci

este o fraudă la lege, căci Frații și Suro-
rile care nu fac parte dintr'o congregațiune
recunoscută, nu pot primi prin testament în
interesul comunității lor.

Pentru a face plăcere însă adversarilor
noștri, le cităm noi înșine și alte cazuri,
unde instanțele judecătorești au anulat tes-
tamente din cauza interpoziției de persoane
în folosul unor incapabili, cazuri care sunt
póte mai însemnate de cât cele enume-
rate în concluziunile reclamanților, și de
care am vorbit mai sus; ast-fel Curtea din
Colmar, prin decisiunea de la 14 Aprilie
1829 a anulat testamentul canonicului
Beck, făcut prin persoană interpusă în pro-
fitul jesuiților, și Curtea prin considerantele
sale constată fraudă, arătând că legatarul
real e Compania Jesuiților care nu se arată
în testament, iar nu persoană menționată în
acest act.

Curtea din Poitiers asemenea, printr'o
decisiune de la 25 Februarie, 1852 in-

firmă legatul făcut de D-na Anger de St. André, în folosul unor aședăminte religiose incapabile, tot prin interpunere de persoane, și Curtea constată această atingere la o dispozițiune de ordine publică.

Decisiunea Curței din Tuluza de la 3 Noembrie 1852, care desființază testamentul D-nei de Villeneuve, de óre-ce conținea dispozițiuni făcute la niște comunități religiose sub numele unor persoane interpuse.

Curtea din Angers prin decisiunea dată în 1859 (*V. Gaz. des Tribunaux* de la 2 Martie 1859) a declarat nul testamentul D-rei Périer Dubignon în folosul abatelui Moreau, care era o persoană interpusă cu scopul de a ocoli dispozițiunile legii, pentru a transmite în secret bunurile testatórei comunităților pe care le dirija dânsul și care erau incapabile de a primi: Curtea după ce analizază în decisiunea sa tóte faptele acestei scandalóse afaceri, trage următórea concluziune :

„Din toate aceste fapte rezultă presup-
țiuni grave, precise și concordante, stabilind
proba că testamentul D-rei Dubignon con-
ține un fideicomis tacit, și că abatele Mo-
reau ca persoană interpusă s'a însărcinat se
transmită legatul făcut sub numele său,
stabilimentelor religioase al căror cap este.“

„Considerând că după dreptul nostru
public, astfel cum e stabilit de ordonanțele
vechi ale regilor Franciei și de legile noi,
nici un aședământ de acest fel nu poate să
existe fără autorizarea guvernului, și că
fără acea autorizare, aceste aședăminte nu
pot primi donațiuni sau legate; că în tot
cazul ori-ce dispozițiune, făcută în folosul
lor cu titlu universal, este interzisă“.

„Considerând că comunitățile religioase
ale căror cap este abatele Moreau nu sunt
recunoscute; că aședământul din Sainte-
Croix, autorizat printr'o ordonanță din
1823, ca asociatiune caritabilă, în favoarea
învățământului primar nu este autorizat ca

congregațiune religiósă de bărbați ; că după art. 3 al acestei ordonanțe, Universitatea singurá ar putea primi un legat particular, conformându-se legilor care o privesc ; că astfel legatul universal trecut în testamentul D-rei Dubignon e făcut în folosul unor așezáminte religióse încapabile de a primi, etc. etc.“

„Pentru aceste cuvinte, legatul universal făcut abatelui Moreau este nul și trebuie să fie considerat ca neexistând.“

Recursul făcut în contra decisiunei de mai sus, a fost respins de Curtea de Casație la 3 Iunie 1861. Pentru a face și mai bine să reiasă sensul legii nóstre, când dispune prin articolul 812 (la Francesi 911) din C. C. că „dispoșițiunile în favórea unui incapabil sunt nule, fie ele degizate sub forma unui contract oneros, fie făcute în numele unor persóne interpuse“, n'avem de cât se reproducem cuvintele pronunțate de marele procuror general

Dupin la acea înaltă Curte, cu ocasiunea desbaterei acestui recurs :

„Numeróse sunt dispozițiunile ast-fel încercate în dauna familielor și în fraudarea legilor.“

„Puține sunt cazurile când părțile dăunate pot prinde și semnala împrejurări destul de precise pentru a împrăștia umbrele cu care s'a căutat să se acopere, pentru a lumina justiția și pentru a o pune în pozițiune să repare rēul de care se plâng familiile.“

„Și când se găsește o fericită concordantă a faptului și a dreptului pentru a zădărnici asemenea machinațiuni, nu se póte decât aproba decisiunea care le-a demascat cu atâta dibăcie.“

Unde sunt în procesul Oteteleșanu, machinațiunile întrebuintate ? Totul este limpede și cinstit în speța nóstră, nimic nu este ascuns. Oteteleșanu lasă lui Ión Kalinderu averea sa cu obligațiunea, dacă

nu rugămintea de a *face*, adică de a înființa un Institut de fete: judecătorii nu sunt chiemați a descoperi machinațiunii saū fraude la vre o dispoziție de ordine publică, operată prin înțelegere între testator, legatarul seū și terțiul incapabil de a primi.

Cele mai multe casuri de anulare de testamente, citate până aci, se rapórtă la legaturi făcute prin persóne interpuse unor comunități saū congregațiunei religióse ne recunoscute; dar acéstă interpunere póte fără indoială se existe de câte ori legea oprește de a da saū lega unor persóne recunoscute ca ne-avênd capacitatea de a primi. Cert este prin urmare, de exemplu, că un legat făcut prin interpunere de persóna unui copil natural, ale cărui drepturi de moștenire, chiar din partea mamei, sunt restrânse prin articolul 757 din C. Francez este tot atât de reductibil, dacă un anulabil în întreg; căci acésta constitue—o dic încă o dată—o

fraudă la articolul citat. Asemenea trebuie se admitem că legaturile făcute în numele unor persoane interpuse, dar în folosul unui copil adulterin sau incestuos, în contra articolului 762 din C. C. Francez care nu recunoște acestor copii de cât drepturi la alimente, sunt nule. Mai cităm încă cazul unde se dispunea în favoarea unui mort civil, când exista mórtea civilă în Francia, tot printr'o persoană interpusă, căci și aci se viola un text precis de lege, care ridică acestor persoane dreptul de a primi.

Tóte aceste dispozițiuni testamentare sunt izbite de nulitate când se constată interpunerea și existența unui legatar real incapabil, și atunci numai își are loc aplicarea articolului 911 C. Francez (Roman 812), care prevede în prima parte a sa toate dispozițiunile făcute în folosul unor incapabili.

Nu putem încheia seria anulărilor de testamente pronunțate de instanțele jude-

cătorești din cauza necapacității de a primi a legatarilor reali, fără a cita celebrul caz al testamentului marchizului de Villette, din 8 Aprilie 1859, prin care institue ca legatar universal al său, pe vechiul său amic, comitele de Brézé, episcop de Moulins. Marchizul încetă din viață la 3 Iunie în același an, și testamentul său fu atacat de moștenitorii săi de sânge. Aceste atacuri aveaŭ de scop a dovedi că episcopul de Moulins nu era decât o persónă interpusă, un fideicomisar, în folosul adevăratului legatar universal, instituit într'un mod secret de marchisul de Villette, și care nu era altul de cât comitele de Chambord. Pretoriile Tribunalului și Curței din Amiens vibrară sub cuvântările elocinte ale lui Marie, avocatul reclamantșilor, Berryer și Plocque apărătorii episcopului de Moulins.

Incapacitatea comitelui de Chambord, de a primi, rezulta din legea de la 10 Aprilie 1832 și din articolul 911 C. c. francez

(812 C. român) care oprește de a transmite unui incapabil printr'o persoană interpusă. Articolul 1 al legii de la 1832 conține într'adevăr următoarele :

„Teritoriul Franciei și al coloniilor sale este de veci interzis lui Carol X, depărtat de la tron prin declarațiunea de la 7 August 1830, coborătorilor săi, bărbaților sau soțiilor coboritorilor săi.

Articolul 2 dice : „*Persónele arătate în articolul precedent nu se vor putea bucura în Francia de nici un drept civil, ele nu vor putea să posédă nici un bun mobil sau imobil, nici nu vor putea să dobândescă bunuri, fie în mod oneros fie în mod gratuit*“.

S'a articulat dar și în cazul acesta o fraudă la o dispozițiune preciză de lege și de ordine publică. După lungi desbateri și aducerea dovedilor celor mai convingătoare s'a constatat existența unui fidei-comis tacit ; cu toate aceste probe, tribunalul din Clermont, în ocolul căruia comitele de

Chambord era foarte iubit, respinse cererea moștenitorilor, recunoscând în contra evidentei, pe episcopul de Moulins ca serios legatar universal al marchizului de Villette. Curtea din Amiens însă, asupra apelului moștenitorilor, infirmă sentința tribunalului, anulând testamentul ca conținând un fideicomis tacit în folosul comitelui de Chambord, incapabil de a primi, puse pe moștenitorii de sânge în posesiunea averei, cu sarcina însă de a executa dispozițiunile neatacate ale testamentului.

Din considerantele Curței din Amiens rezultă că episcopul de Moulins se apăra cu multă tenacitate, în contra acțiunii moștenitorilor de sânge ai marchizului de Villette, susținând că dânsul este adevăratul beneficiar al legatului, iar nu comitele de Chambord; Curtea însă dobândi convingerea contrariă că era un alt legatar real care se ținea în întuneric, și că acesta era comitele de Chambord. „Considerând, dice Curtea, în

drept, că legea de la 10 Aprilie 1832 este generală și n'a fost nici o dată desființată, că dacă pôte fi odios, pentru un interes privat și pentru a spori patrimoniul său, de a mări durerile exilului și de a invoca o incapacitate creată într'un scop politic, incapacitate pe care guvernul n'o invocă nici o dată când nu'l constrânge o rațiune de Stat, tribunalele nu se pot dispensa s'o aplice când particularii vin să cêră executarea ei.“

Aprobăm cu totul și acéstă deciziune a Curței din Amiens care n'are nici o asemănare cu acțiunea intentată de moștenitorii lui Oteteleșanu și nu încetăm a ne întreba unde este în testamentul acestuia legatarul ținut ascuns ? cum fundațiunea proiectată a Institutului de fete constitue o dispozițiune ilicită și contrariă ordinei publice ? și cum refuzul legatarului universal de a trage un folos personal trebuie să 'l facă să 'și piardă drepturile sale !

N'am sfîrși cu citațiunile dacă am voi să

mergem mai departe, credem însă că este bine să semnalăm și deciziunea cu totul recentă de la 4 Iunie 1888 a Curței din Chambéry, pentru a constata și mai mult că ceea-ce justiția lovește, este fraudă la o lege preciză și de ordine publică. Este vorba de procesul Neyroud contra Petit Françoise. Acastă instanță judecătorească a anulat testamentul Joanei Neyroud, făcut în aparentă în favórea mai multor persoane determinate, dar cari nu erau în realitate de cât membrii unei asociațiuni ne-autorizate, însărcinați să primescă pentru zisa asociațiune.

Preambulul acelei deciziuni arată clar speța ; iată'l : „ Considerând că concluziunile lui André Neyroud, apelant de la sentința dată de tribunalul din Chambéry, la 9 Martie 1887, tind ca prin reformarea dîsei sentințe, să se pronunțe că dispoziția testamentului olograf al Joanei Neyroud, cu data de 18 Ianuarie 1880, conținând instituirea în calitate de moștenitoare universală a Jeanne

fică a răposatului François Pantin, Françoise a rēp. Sébastien Petit, și Césarine, fata lui Simon Michel a fost făcută sub numele sus-șiselor, în favórea unei asociațiunii ne-autorizate.“

Este interesant de a cunoște motivul care a dictat Curței din Chambéry acéstă deciziune, și care sună: „Considerând, că din tóte aceste elemente de apreciere, reese pentru Curtea, proba sigură că asociațiunea de fapt care exista atunci între Neyroud și cele trei legateare instituite de dēnsa în testamentul ei din 18 Ianuarie 1880, era adevērata beneficiară a dispozițiunelor sale testamentare ; și că șisele legateare nu erau în realitate de cât persóne interpuse și a căror instituțiune avea de scop unic să asigure beneficiile în cestiune unei comunități care nu e regulat constituită (*La France Judiciaire*, No. 11, Febr. 1889, p. 58-60).

In acéstă deciziune, nu este lovită tot frauda la legea din 1790 asupra desfiin-

țării congregațiilor ? Aceste femei nu se pretindaă ele direct gratificate și nu susțineau că nu erau nici de cum obligate se transmită moștenirea unei comunități a cărei existență, chiar de fapt, e considerată ca ilicită ? Cazul judecat mai sus are el vre o legătură cu obiectul litigiului de față ? Este vre o asemănare între testamentul Joannei Neyroud și acel al răposatului Oteteleşanu, care 'și lasă averea D-lui Kalinderu, cu rugăciunea saă fie chiar cu obligațiunea să facă un institut de fete ? Scopul este ôre ascuns ? Este imoral ? Nici de cum, pentru ori-ce persoană care voiește să cerceteze cestiunea dintr'un punct de vedere obiectiv. Dar unde este, în actul de ultimă voință al lui Oteteleşanu, legatarul *ascuns*, care ar fi în realitate adevăratul instituit, ca în speța judecată de Curtea din Chambéry ?

Reclamanții nemulțumindu-se să învôce decisiunile de mai sus ale jurisprudenței

franceze, se mai sprijinesc, tot în concluziunile lor scrise, și pe două decisiuni ale Curței de Casație a României, din 4 Mai 1881 (Buletinul Curței de Casație, p. 373, 1881) și din 30 Martie 1887 (Buletinul Curței de Casație, p. 213, 1887). Nici una, nici alta din aceste hotărîri nu sunt în favórea reclamantilor, și nu sunt cătuși de puțin contrarie doctrianelor susținute în apărarea noastră. Intr'adevăr, prin cea d'întéiú s'a decis că comunitatea israelită din orașul Craiova, care nu fusese recunoscută de o lege ca o persoană morală, nu avea dreptul să dobêndescă bunuri și se stea în judecată. Inalta Curte profită de acéstă ocaziune pentru a stabili cu motive espuse pe lung principiul că o persoană morală nu póte să fie creată de cât de puterea legiuitoare ; idee recentă la noi, fie ȓis în treacăt, căci în trecut și nu prea departe de timpul nostru, sunt cazuri unde persoane morale au fost instituite și admise

ca atare prin uz, și recunoștere fără vre-o lege specială.

Prin decisiunea doua s'a hotărît că legatul făcut pentru înființarea de burse școlare nu pôte să fie privit ca făcut unor persóne incerte și necunoscute; că el este prin urmare valabil și adresat Statului, reprezentat de ministrul învățământului public.

Din parte-ne invocăm în favórea nóstră tóte decisiunile Curței nóstre de Casație, citate în „Notița juridică asupra unui testament“.

Cât pentru autorii citați, afirmăm din contră că atât Aubry et Rau, cât și Demolombe, Arntz, Laurent, Beudant sunt cu totul de părerea nóstră, precum confirmă acésta, jurisconșulți la care ne am adresat. In ce privesce pe Laurent, D. Beudant în consultațiunea sa, a analizat cu superioritate, teoria celebrului profesor din Gand, care prevédând doué casuri diferite, dá doué soluțiuni ne-identice. Vom adăoga că

Laurent era un inamic neîmpăcat al oricărei congregațiuni și vedea influența preotului catolic în toate actele din țara sa. El ar fi mers chiar până a admite teoria legislațiunelor engleză și americană, care primesc așa de ușor încorporațiunea sau înființarea persónelor morale, dacă nu s'ar fi temut de mâna-mórtă catolică. Intr'adevăr, eată cum se exprimă dênsul în opera sa „*Droit civil International*“ : (t. 4, p. 355).

„Sunt biserici creștine care nu se bucură de personificarea : așa sunt sectele protestante care se forméză în afară de protestantismul oficial. Ele nici nu aũ un mijloc legal de a poseda templul unde se întrunesc credincioșii. De ce nu li s'ar da dreptul de a primi și de a poseda ? Nu e nici pericol de mână-mórtă, nici un pericol pentru moralitate ; catolicismul singur este inamicul civilizațiunei moderne. De ce nu se dă acestor biserici dreptul de a se

„incorpora? Pentru că călugării ar reclama
„acelaș privilegiu și am ajunge la maxima,
„distrugătoare pentru Stat, că dreptul de
„a se asocia este dreptul de a se in-
„corpora. Când călugării nu vor mai fi
„în cauză, nimeni nu se va gândi se com-
„bată incorporarea societăților libere. Im-
„portă din contră că acest drept să fie con-
„sacrat de legile și să intre în moravurile
„nóstre; el este un mijloc de a favoriza spi-
„ritul de asociațiune. Piedicile cari opresc
„acum înființarea de societăți de tot felul
„și incorporarea lor, provin din temerea le-
„gitimă ce o inspiră mâna-mórtă catolică.
„Dispară acéastă temere și vom intra în
„dreptul comun, care trebuie să înlesnescă
„desvoltarea facultăților cu care Dumnezeu
„a înzestrat omul.“

Cum se póte susține că institutul prevă-
dut în testamentul lui Oteteleșanu are o
cauză ilicită, după pasagiul mai sus citat al
lui Laurent, când se știe de toți că în Ro-

mânia clerul n'a avut nici odată pretențiunea de a domina Statul și prin urmare temeri, de felul celor care dominau pe Laurent, neputându-se naște, ori-ce instituțiune menită a înlesni progresul intelectual și îmbunătăți starea socială nu pôte de cât să fie bine vădută și susținută de ori-ce guvern preocupat de fericirea patriei.

Avocații reclamanților, deși afirmă în concludsiunile lor scrise, că nu cunosc conținutul consultațiunilor noastre, declară pentru a le slăbi, de exemplu că d. Beudant este de părerea lor, și se referă pentru a proba acésta, la douë note care se găsesc în Dalloz (*Recueil de Jurisp.* I, p. 5 și II, p. 224; 1879). În nota de la pagina 5, eminentul jurisconsult în urma unei deciziuni de respingere a Curței de Casațiune din 10 Decembre 1878, care a decis că o societate în nume colectiv pôte, cu titlul de persónă civilă, să intre ca asociată într'o altă societate de acelaș gen, a avut de cer-

cetat o cestiune gingașă, adică care este capacitatea acelor ființe fictive cărora s'a recunoscut personalitatea juridică; cu alte cuvinte, cari sunt drepturile pe cari le au și cari pot fi exersate de reprezentanții lor, și admite că o asemenea societate n'are de cât drepturile cari sunt conforme obiectului ei, scopului pentru care a fost formată. El recunoște asemenea judecătorilor faptului dreptul să aprecieze dacă administratorii societăței n'aū depășit dreptul care aparține persoanei morale și care era înscris în statute.

Cât pentru nota aceluiaș onorabil profesor de la pagina 225, a lui Dalloz, ea are de origină speța următoare: Șase preoți aū cumpărat în numele lor personal un imobil, în actul de cumpărătoré se șice însă „partea celui care va muri mai întâiū va trece supraviețuitorilor, ast-fel încât ultimul ramas în viață să fie singur proprietar. „Se constatase că acest imobil era ocupat de

comunitatea religiósă a Părinților *Du Saint-Sacrement*. Acești cuvioși preoți aũ cerut în numele lor personal vecinului lor, și conform cu Codicele Civil, se înalțe cu cheltuiala lor zidul comun, și acesta opuindu-se, reclamantii recuseră la justiție. Era vorba să se știe care este condițiunea legală a congregațiunelor religióse neautorizate, și în speță dacă Părinții *Du Saint Sacrement*, în numele lor personal — în realitate însă în interesul necontestat al comunității — puteau să dobândească, să înstrăineze, să poséda, să stea în judecată. Sentința Tribunalului Senei a respuns negativ și Curtea de Apel din Paris, printr'o decizie de la 21 Februarie 1879, infirmă hotărîrea tribunalului și admise că cei șase preoți erau autorizați să dărime, să reconstruiască și să înalțe zidul comun, care i separa de proprietatea vecinului, cu cheltuiala lor.

D. Beudant cercetéză cu o iscusință re-

marcabilă și cu erudițiune, diferitele sisteme susținute de d-nii Emile Olivier, Clamageran, Ortz și alții, în privința situațiunei juridice a comunităților religioase, care există în fapt și nu sunt recunoscute; și în privința capacităței particulare juridice a membrilor unei asemenea congregațiunii și expune ideeele sale într'un mod foarte convingător. De altminteri în nota sa de opt pagine, microscopic tipărite, nu este nimic care ar putea să fie contrariu remarcabilei consultațiunii pe care tot D. Beudant ne-a dat-o, și pe care ne am grăbit să o tipărim.

Eată pe lângă aceste și care sunt concluziunile sale în privința comunităților religioase ne-recunoscute, și cu care termină lucrarea sa : „Că congregațiunile — ȳice savantul profesor — nu pot să existe ca persoane civile de căt prin autorizarea Statului, nimeni nu o contestă serios; noi credem afară de acésta că congregațiunile ne-autorizate nu trebuie să fie admise ca so-

cietăți de fapt; dar nu se pôte merge mai departe și să li se refuze dreptul de a exista ca simple asociațiuni de particulari, în termenii dreptului comun, fără a recunoște principiile esențiale ale dreptului public modern. Dacă se contestă unor persóne apropiate prin idei și aspirațiuni comune, uzul pe care 'l fac de facultățile lor, ce devine libertatea individuală? Dacă li se contestă cetățenilor uzul pe care 'l fac de bunurile lor, punându-le în serviciul cutărei opere saú întreprinderi, cari le place, ce se face libertatea proprietăței?

Ne mai rămâne, în privința autorilor de care onorabili noștri adversari fac mare vâlvă, să vorbim de o teză de doctorat a D-lui Edmund Seligmann, intitulată: „Despre înființarea și încetarea persónelor morale, în drept Roman și în drept Francez.“ Fără a cerceta situațiunea științifică a acestui autor, de óre-ce el este invocat în contra nóstră, să vedem întru cât ne este

ostil: Demolombe (t. 18, N. 590) arată două căi pentru a putea cu siguranță ajunge a face fundațiunii prin testament. „Noi credem, dice dânsul, că nimic nu se opune ca o dispoziție să fie făcută pentru înființarea unui stabiliment de utilitate publică, unei, comunități, unui ospiciu, când această dispozițiune se pôte considera ca făcută în folosul unei persóne morale deja existente... sau chiar ca sarcina unei liberalități făcute unui alt gratificat.“

Relativ la această doctrină a lui Demolombe, pe care mulți alți jurisconsulți și-au apropiat'o, iată cum d. Seligmann se exprimă la pagina 96 a tezei sale de doctorat, care ni se opune: „eminentul jurisconsult arată această cale ca un procedeu, *dar mē tem ca procedeul să nu fie rēu.*“ Cu toate acestea, tot domnul Seligmann, câte-va rânduri mai jos, dice între altele: „Nu cunosc pentru testatori de cât un mijloc de a ajunge la scopul lor. Acesta este de a institui Statul,

arătând și dorința ca el să întrebuințeze fondurile care i s'au legat, la înființarea cutărei sa și cutărei persoane morale. Acest procedeu va fi puțin sigur, neapărat ; el va avea inconvenientul că une-ori intențiunea testatorului nu va fi îndeplinită, nu este însă alt chip de a satisface rigórea principiilor.“

Am fi înțeles această din urmă recomandățiune pe care o face acest autor, dacă ar exista în Franca o lege ca cea de la 24 Decembre 1864 în Belgia, în privința fundațiilor făcute în interesul învățămîntului și a creării de burse.

Cu toate acestea, Oteteleșanu n'a făcut și nu putea se face alt-ceva, în România mai cu seamă, de cât cea ce recomandă D. Seligmann, cu singura diferență că în loc de a lega Statului, el a instituit o persoană fizică ca legatar universal. Intr'adevăr, ce a făcut *de cuius*, prin dispozițiunile finale ale testamentului său, de cât să exprime rugă-

ciunea, adică dorința că D. Kalinderu să îndeplinească voințele sale? Oare cu câte-va rânduri dintr'o teză se pot combate mijloace arătate ca permise pentru a face o fundațiune testamentară, de autorități ilustre, ca Demolombe, Laurent, Labbé, Beudant, Colmet de Santerre, Bufnoir, Guillaouard, Carel, Jouen, Rolin-Jacquemyns, Arntz, Vuillfroy, Ravelet, Aubry et Rau, Coin Delisle, De Baulny, etc. și atâtea deciziuni ale instanțelor judecătorești? Oare prin câte-va rânduri, ca acele ale D-lui Seligmann se poate distruge o doctrină așa de solid stabilită?

De alt-fel, D. Seligmann însăși exprimă în No. 57, p. 97, din teza sa, o *teoriă particulară*, care mi se pare îndrăsnită din partea D-sale, care nu găsește de bună pe acea a lui Demolombe și alții.

Avem ferma convingere că nu aceste linii ale D-lui Seligmann, ori-care ar putea fi importanța tezei sale de doctorat,

vor putea influența părerea judecătorilor din instanța doua.

Avocații moștenitorilor reclamanți, după ce citéză pe D. Seligmann, mai invócă în favórea lor între altele, o broșură a D-lui Armand Heisser, sub titlul acesta : „Studiū asupra persónelor morale“. Am citit cu atenție pe acest autor, fără a găsi într'ênsul un cuvânt care să fie în contra noastră, din potrivă acéstă lucrare ni să pare, dacă nu străină, mai mult favorabilă teorielor pe care le susținem.

În concluziunile domnilor avocați Grădișteanu, Ionescu, etc. mai găsim citată o consultațiune a d-lor Arntz, Bastiné și Bartels, publicată în *Belgique Judiciaire* din anul 1846 (t. IV). Regretăm că n'am avut la dispozițiunea noastră acest document când am publicat în limba franceză observațiunile noastre asupra acestor conclusiuni, împreună cu consultațiunile d-lor Guillouard, Carel și Jouen, căci ne-am fi făcut o datorie să atra-

gem atențiunea și cititorului străin asupra pretinsei importanțe a acestei lucrări, care este tot de odată indiferentă și cu totul străină de obiectul procesului de față. Am avut multă osteneală să ne procurăm această monografie care nu mai e în comerciū, și tare ne e témă că avocații reclamanților nu cunoșteaū conținutul acestei pretinse consultațiuni, alt-fel n'ar fi citat'o ca o autoritate în favórea lor. Intr'adevăr, aci nu avem nici de cum o consultațiune dinaintea nóstră, ci o monografie, saū mai bine đis o lucrare, asupra unei cestiuni de drept care preocupa viū spiritele în Belgia la 1846. Se întreba atunci dacă o societate anonimă, legal constituită în străinătate, care nu obținuse însă autorisarea prevăđută de articolul 37 al Codicelui de comerciū belgian de pe atunci (despre care se mai discuta dacă n'a fost desființat prin articolul 26 al Constituției) putea să stea în justițiă în Belgia? Unii susțineau că o asemenea socie-

tate nu avea nici o existență legală în țara acésta, fără recunóșterea autorității, și că prin urmare, neavând nici o personalitate juridică, ea nu putea nici să stea în judecată. Cei-l-alți din contra pretindeau că, o dată ce societatea anonimă dobândise personalitatea civilă în străinătate, — după un principiu de drept, starea și capacitatea persoanelor fiind regulate de legile domiciliului lor, — acésta persoană civilă, adică societatea anonimă, creată în mod legal în străinătate, avea neapărat în Belgia aceleași drepturi ca acele pe care legea Belgiană le recunóște străinilor, prin urmare și acel de a sta în judecată.

Acești trei eminenti jurisconsulți studiază adânc, într'un memoriu foarte lung, acésta cestiune, cu o claritate, o știință admirabilă, citând o mulțime de documente de doctrină și de jurisprudență, belgiane și străine.

In § I al memoriului, ei arată care sunt

diferitele categorii de persoane morale și diferitele lor scopuri, și expun cele trei sisteme ce se întrebuintează pentru crearea unei persoane civile; ei ne mai învață care este în punctul acesta, legislațiunea în Statele-Unite, în Anglia și în Belgia.

Intr'un al 2-lea §, D-nii Arntz, Bastiné și Bartels studiază în mod general dacă o persoană civilă, și nu simplu o societate anonimă, existând legalmente în străinătate, poate — în lipsa orî-cărui tractat internațional sau a unei dispozițiuni formale a dreptului pozitiv al unei alte națiuni — să exerseze drepturi în acea țară; și deși constată că în Statele-Unite ale Americii de Nord această chestiune este rezolvată de statutele pozitive ale fie-cărui Stat, acești jurisconsulți vin împreună cu Klüber, Vattel și alți autori, la conclusiunea că o asemenea persoană civilă, constituită în străinătate, nu poate să exerseze nici un drept în Belgia.

In § al 3-lea, ei aplică aceste principii

generale societăților anonime și proclamă, după lungi demonstrații, soluțiunea că aceste societăți n'aū nici o existență legală în Belgia, dacă funcționarea lor nu este autorizată și că prin urmare, ele nu pot sta în judecată.

Infine în § al 4-lea și ultim, cei trei jurisconșulți sus-menționați discută și resping obiecțiunile făcute sistemului lor, și trase, saū din exteritorialitatea Statutului personal proclamat de legea civilă belgiană, saū din perturbațiunea ce ar produce-o sistemul lor în comerțul internațional pe care 'l ar face imposibil și termină prin aceiași concluziune, care este și aceea a lui Merlin și conștând a dice că dreptul civil al unui Stat care a creat persóna civilă nu póte întinde la un alt Stat, o ficțiune operă a lui, și care de altminteri n'ar exista fără dēnsul; că ast-fel fiind, societățile anonime străine nu pot sta în judecată.

Acesta este, asigurăm noi, conșinutul

exact și fidel al memoriului D-lor Arntz, Bastiné și Bartels ; nu este într'ênsul nici un cuvânt despre cestiunea care ne ocupă, nici în favórea reclamanților nici în a noastră. Personal nu'mi remâne de cât să le mulțumesc că mi au dat ocaziunea să studiez mai afund starea acestei cestiuni în anul 1846 și în Belgia, și să mă conving prin acésta că dreptul internațional privat a făcut progrese mari în materia acésta, de la epoca mai sus-đisă, și că tendința e astăzi în Belgia de a face din exteriorialitatea statutului personal aprópe o regulă generală, aplicabilă atât persónelor fizice, cât și celor civile sau morale.

Nu voim se prelungim mai mult lucrarea acésta, mai analizând și pe uni autori pe cari îi citéză reclamanții în concluziunile lor (fără a arăta chiar titlul cărților) ceea ce ar prelungi fără folos și peste măsură acésta introducere deja lungă. Totuși nu putem termina fără a mai răspunde la câte-

va cestiuni pe care și le pun advocații reclamanților în concluziunile scrise date la Tribunal.

1° Cum se face că Oteteleșanu însăși dacă voința sa era sinceră, reală, nu s'a conformat pe când trăia, cerințelor legii? De ce nu a cerut recunoșterea Institutului ca persoană morală? Cauza e că în genere, cine-va nu 'și lasă averea de cât în ultimele sale momente, în vederea cerințelor vieții care reclamă a fi satisfăcute, mai cu sémă când ocupă cineva o situațiune falnică și luxósă ca aceea a răposatului; vom adăoga că acestea sunt dispozițiunile sale cele din urmă, ast-fel cum aũ fost fixate definitiv de dẽnsul, în testamentul seũ de la 19 Martie 1876 și că a răposat la 8 Maiũ, în acelaș an.

2° Reclamanții se miră că ruda lor i a uitat cu totul, și ei nu pot atribui *dispozițiunii de acest fel de cât dorinței bătrĩnului de a se sustrage* la presiuni neĩncetate, știind

fórte bine că ceea-ce va face este nul și de nicî un efect.

Ce presiuni ? Din partea soției ? A legatarului universal, care deși primesce legatul, nu voește să reție nimic și să tragă vre un folos, nu vrea să primescă nimic și refuză chiar ori-ce resplată personală și care n'are și nu va avea de cât sarcine ? Eată o insinuare fórte obscură, fórte sfîosă care nu cutéză să iasă la lumină, care să ascunde. Nu se fac acuzări prin ghicitori. Vom privi dar acéstă biată insinuație îngânată, ca nulă și ne-avenită ; iată tot rês-punsul ce 'l merită.

Cestiunea 3-a și ultima. Acestor straniî sugestioni pe care D-niî avocați ai moștenitorilor au extrema buna-voință să ne prezinte : „Cum D. Kalinderu nu s'a *gândit*, el care o avere îndestulătoră — și tocmai acésta trebuie să înlătore idea de gratificare personală din partea lui Oteteleșanu — cum nu s'a *gândit* să facă cu averea sa a-

devărată, cea mai mică operă de bine-facere de acest fel ? respondem :

Adică, n'ajunge că dăm vremea, grija, știința noastră de jurist, că ne dăm ostenețela să ne ducem să cerem facultăților din Franția și din Belgia consultațiuni erudite, pentru a ne apăra în contra unei acțiuni nedrepte, care ne e intentată de așa de mulți împricinați actuali — și poate și viitori — toate risicurile bănești și aceste jertfe de timp numeroase, trecute, prezente și viitoare, nu sunt absolut nimic în ochii d-lor avocați ai reclamantilor și dacă voesc cât de puțin se dobândesc sau se cuceresc din nou bunele lor grații, trebuie să mă grăbesc să construiesc și eu, cu cheltuiala mea numai, un institut sau mai bine un azil, rezervându-mi însă cu chibzuință un loc pentru mine însu-mi, de care se poate prea bine să am trebuință după ce 'mi voi fi cheltuit averea. Mărturisim că abnegațiunea nó-

stră nu merge până acolo; cu conștiința că am făcut din propria noastră voce, și în viață fiind, fără a ne fâli, ceva pentru patriă, respundem invitațiilor stăruitoare pe care ni le adresați de a începe noi înșine un institut de această natură, cu averea noastră proprie; voe mai ales, Domnule Petre Grădișteanu, voe rudă foarte de aproape a reposatului și care sunteți bogat, incumbă de a lua această nobilă inițiativă și de a alătura pilda la sfat; sfatul e de argint, pilda însă de aur.

Ioan Kalinderu.

București, 18 Decembrie 1889.

CONSULTATIUNE
PENTRU
D. JEAN KALINDERU
CONTRA
MOȘTENITORILOR OTETELEȘANU
DE
L. GUILLOUARD,
Profesor de Drept Civil la Facultatea din Caën

Avocatul subsemnat : Fost decan al baroului avocaților de pe lângă Curtea de Apel din Caen, profesor de Codice civil la Facultate ;

Consultat de D. Ioan Kalinderu ;

După ce am luat cunoștință ;

1° De traducerea în limba franceză a testamentului D-lui Ioan Oteteleşanu de la 16 Martie 1876 ;

2° De notița juridică asupra unui testament, publicată la Paris în anul 1889 de D. Kalinderu, și mai cu seamă, în această notiță, de traducerea articolului 72 al legii prin care se modifică legea comunală Română și de opoziția moștenitorilor lui I. Oteteleşanu ;

3° De broșura intitulată «proces dintre

moștenitoriî Ioan Oteteleşanu și D. I. Kalinderu,» tipărită la București, în 1889, conținând consultațiunile date de onorațiî săi colegi de la Facultatea din Paris, D-niî Beudant, Colmet de Santerre și Bufnoir și de onoratul său coleg din Bruxelles, D. Rolin-Jacquemyns, și traducerea sentinței tribunalului de Ilfov din 27 Maiu 1889 ;

Esprim părerile următore :

Dispozițiunile conținute în testamentul D-lui Ioan Oteteleşanu, în privința căruia suntem consultați ni se par, în ceea-ce privește instituirea D-lui Ioan Kalinderu ca legatar universal—pe atât de juridice și neatacabile în drept pe cât sunt și de bune și mișcătore în fapt—și avem *convingerea* că sentința motivată într'un mod tot de o dată înalt și fôrte juridic, a tribunalului de Ilfov, din 27 Maiu 1889 va fi confirmată de judecătoria de Apel.

In *fapt*, dispozițiunile D-lui Oteteleşanu sunt cu deosebire demne de laudă : el a voit ca averea sa se serve la înființarea unei școlî pentru fete Române, căroră se va da «*o creștere și o învățătură de bune mume de fa-*

milie fără pretenție de lux,» iar în fie-care an restul veniturilor va fi capitalizat pentru a înzestra pe aceste tinere, și în prevederea sa, testatorul a voit ca această zestre să nu fie, nici mai mare, nici mai mică de cât 200 de galbeni.

O asemenea întrebuintare a averii sale merită admirația tuturilor și într'adevăr vom fi la largul nostru pentru a discuta îndată dacă o atare dispoziție e contrariă Dreptului public. Dar nu există nici un Drept public al unei națiuni civilizate, care se nu permită și să nu încurageze sub diferite forme apropiate de moravurile națiunei, o întrebuintare așa de laudabilă a averii cetățenilor. Cugetarea de a forma «bune și simple mume de familie fără obiceiuri de lux» este o cugetare nobilă și dintre cele mai patriotice.

Creдем că nu póte se rămâe nici o îndoială asupra validității testamentului D-lui Oteteleșanu după studiul principiilor stabilite în materie și al precedentelor; este dar de dorit *in fact* ca această soluțiune juridică se triumfe și ca dorința atât de mișcătoare a D-lui Oteteleșanu se priméscă îndeplinirea sa.

In drept, pentru a ajunge la rezultatul pe care 'și 'l propunea, D. Oteteleşanu a făcut două dispoziții, una principală, și una subsidiară.

Prin dispoziția principală, el legă totă averea sa Institutului de fete Române, pe care 'și propune să'l înființeze.

Dispoziția subsidiară este ast-fel concepută:

«In cazul când s'ar susține și admite de verice persoane interesate, că legatul averei mele imobile pe care 'l fac acestui Institut care se va crea, este nul, fie pentru că este făcut unui stabiliment care nu va avea în fapt o existență materială în momentul încetării mele din viață; fie pentru verice altă nulitate s'ar putea invoca în contra acestei dispozițiunii a înființării așezământului mai sus arătat, în asemenea caz, dic, legatul în întregul său va fi privit ca făcut directamente D-lui Ioan L. Kalinderu, cu îndatorire și rugăminte ce'i fac de a îndeplini în întreg dispozițiile mele sus arătate în privința înființării stabilimentului».

In articolul următor al testamentului său, D. Oteteleşanu dispune de averea sa mișcă-

tóre în aceiași termenî, mai întaiu, în folosul Institutului, și subsidiar în folosul D-lui Kalinderu pentru cazul când soția sa ar muri înaintea lui.

În fine prevădend cazul în care D. Kalinderu, după ce va fi primit beneficiul legatului ce i se face, ar muri înainte de a îndeplini sarcina ce i s'a dat, testatoarele adaogă :

«Dreptul eventual la moștenirea mea, al «D-lui Ioan L. Kalinderu ce i'l dau prin acest «testament va trece în patrimoniul său în «momentul încetării mele din viață cu rugă-
«minte, că atât densus cât și ori-ce moștenitor
«al său, se esecutive cele de mai sus în privința
«fundării Institutului.»

Se cercetăm care este valoarea dispoziției principale în folosul Institutului de fete Române, apoi și cea a dispoziției subsidiare în folosul D-lui Kalinderu.

I

DISPOZIȚIA PRINCIPALA

O credem *nulă* pentru motivele pe care le a arătat foarte bine sentința de la 27 Maiu 1889,

articolul 808 al Codicelui Civil Român, redactat în aceiași termeni ca articolul 906 al Codicelui Civil Francez, cere ca legatarul pentru a fi capabil de a primi, se fie «*concepțut la epoca morței testatorului*» și noi credem că această necesitate de a avea personalitate juridică pentru a fi legatar este tot așa de bine cerută când este vorba de o persoană morală ca și când este vorba de o persoană fizică. Pentru una, viața există în momentul concepțiunei, pentru cea-l-altă în ziua autorizațiunei guvernamentale care o crează, prin aceea că 'i dă existența juridică.

Scim că sistemul opus a fost susținut în dreptul nostru cel vechi și că 'l mai profesază Troplong în dreptul nou, (*Des Donations et testaments*, II, No. 612) : a da unui stabiliment neautorizat, se dă în acel sistem, înseamnă a 'i da *cu condițiunea* se fie autorizat, *cum capere potuerit*, și legatul va fi valabil, dacă după morțea testatorului, se dă stabilimentului autorisarea.

Noi însă nu putem să admitem această teorie căci legea cere ca în momentul morței testa-

torelui, legatarul să aibă o personalitate juridică ; în momentul acela și nu în altul «*conceput la epoca morții testatorului*» ; dacă la această epocă stabilimentul neautorizat nu există, ne aflăm în fața neantului. Legea noastră lovesce prin urmare acest pretins legatar conditional cu o incapacitate radicală și dacă testamentul nu conține alte dispozițiuni, averea rămâne a moștenitorilor lui *de cuius*.

II

DISPOZIȚIUNEA SUBSIDIARA

Aci *convingerea noastră este absolută* : legatul făcut D-lui Kalinderu este valabil și trebuie să fie adus la îndeplinire.

Se precizăm bine în fapt însemnătatea acestui legat. Prevădând cazul — care trebuie să se realizeze după noi — în care Institutul de fete Române ar fi declarat incapabil de a primi, D. Oteteleşanu institue pe D. Kalinderu *legatarul său universal*, de ôre-ce 'i lasă tótă averea sa nemișcătore, pur și simplu, iar averea sa mișcătore în cazul când soția sa (lui Oteteleşanu) ar muri înaintea lui ; el il

însărcinează și 'l rógă, pe dênsul și pe moștenitorii seî, de a executa voința sa pentru creațiunea Institutului de fete Române.

Acéstă dispozițiune constituie, ȃiceam noi, un legat universal ; și acest legat este valabil, fie din punctul de vedere al dreptului public, fie din punctul de vedere al dreptului privat.

El este *universal*, și nu să pôte califica într'alt fel «*dreptul eventual la moștenire*», un «*legat făcut directamente D-lui Kalinderu*», care «*va trece în patrimoniul seü*» îndată după mórtea lui Oteteleșanu.

Prin ce expresiuni mai precise s'ar putea exprima dreptul la bunurile, dat D-lui Kalinderu ? Nu este aci o vocațiune complectă și personală la întregul patrimoniu al lui *de cujus* ?

Sa nu se obiecteze că legatul nu este de cât aparent, că în realitate D-l Kalinderu nu va profita cu nimic de bunurile lui *de cujus*, că D-sa nu le primește de cât pentru a le transmite Institutului de fete Române și că astfel în loc de a fi un legatar universal, nu este de cât un *executor testamentar*.

Acéastă obiecțiunea se baséză pe o confusiune de care trebuie să ne ferim între *legatul cu sarcină* și *execuțiunea testamentară*. Nu este vorba de a sci dacă D. Kalinderu va primi în realitate o parte din averea D-lui Oteteleșanu; acésta nu este semnul după care se recunósce legatul universal. Cestiunea este acésta : are o vocațiune la tótă succesiunea, *in universum jus*? În patrimoniul său a trecut bunurile lui *de cujus*, la mórtea acestuia? Iar dacă sarcinele impuse în testament n'ar putea să se îndeplinescă, este el acela căruia ar aparține averea?

Testamentul nu lasă nici o îndoială în privința acésta. D. Oteteleșanu a voit să *lege* averea sa; el a *legat'o*, în primul rând Institutului de fete Române, și apoi în al 2-lea rând, pentru cazul când primul legat nu ar fi valabil, el a *legat'o* D-lui Kalinderu. Dacă legatul făcut Institutului ar fi valabil, nimeni nu s'ar induoit că acest Institut ar fi legatar universal; dar testatorele dice că D. Kalinderu îi va fi substituit și va avea aceleași drepturi «*legatul*

în întregul său va fi considerat ca fiind făcut directamente D-lui I. Kalinderu».

Dar se obiectează că sarcina impusă absorbă totă moștenirea : ce importă ? « Legatarul ar putea să fie universal, zice foarte bine Demolombe, chiar și atunci când n'ar primi toate bunurile testatorului, ba chiar când n'ar primi de cât foarte puțin sau nimic din ele ». (*Cours de code civil*, XXI, No. 535),

Jurisprudența franceză ne dă aplicațiunii remarcabile ale acestei idei. Într'o primă speță un testator împarte toate bunurile sale la diferiți legatari particulari, lăsând celui pe care 'l face legatar universal numai o *tabacheră de aur*. Legatul a fost declarat valabil, căci reese din testament că testatorul a voit se institue un legatar universal, iar nu un executor testamentar (Proces dintre Colot și Pépin, Casație, 14 Iulie 1830, Dalloz, **Repertoriu alfabetic** ; V. Dispoziții între vii și testamentare, N. 3594).

În speța a doua, legatarul universal nu are *nimic*, căci totă averea se împarte între legatari cu titlu universal : nu e mai puțin

proclamat legatar universal, căci așa a voit testatorele care avea interes să facă acésta, pentru că scăpa de punerea pecetelor și înlesnea cererea în liberare a legatarului cu titlu universal. (Proces *Bergeron*, Orléans, 22 Aprilie 1847, Dalloz 1847, IV, 314).

Aci interesul D-lui Oteteleşanu de a institui un legatar universal era cu mult mai mare; acesta era *singurul chip* de a îndeplini voința sa de a crea un institut de fete Române în ipoteza subsidiară, în care se punea; adică a nulității legatului făcut direct Institutului. Trebuie ca averea pe care o va lăsa se repaoze pe capul cuiva, pentru ca scopul pe care 'și 'l propune se fie ajuns; dacă Institutul nu pôte se o priméscă, o lasă unui terțiu în patrimoniul căruia va intra, cu sarcina pentru dênsul de a executa voința sa. Se numéscă numai un executor testamentar, în ipoteza acésta subsidiară, în care s'a pus testatorele, ar fi fost zadarnic, căci acésta ar fi fost se lase moștenitorilor sêi un patrimoniu căruia voia sê dea o altă destinație.

Maî de curênd, principiile pe care le expunem aũ fost proclamate într'o deciziune a Curții din Bourges, datã într'o spețã *identică* cu afacerea pentru care suntem consultați. Legatarul universal era însărcinat să întrebuinteze *tot ce ar rămâne din avere, după plata legaturilor particulare, în bune opere*. Curtea a proclamat cu tôte acestea validitatea legatului universal, deși sarcinele absorbeau tot emolumentul (11 Ianuarie 1887, Dalloz, II, p. 80, 1887).

I. Oteteleșanu trebuia să alégã un legatar universal pentru cazul incapacității Institutului, el a *voit* să facã acéstã alegere și a *făcut-o* în termeni fôrte clari:

D. Kalinderu nu este nici executor testamentar; el este un *legatar universal cu sarcinã*.

Adãogãm cã acest legat universal este valabil.

El ar putea să fie contestat pentru douë motive principale.

În primul loc, ñice-se, D. Kalinderu nu este alt-ceva de cât o persoanã interpusã, în-

sărcinată să remită bunurile unui Institut incapabil de a le primi; dispozițiune care ar fi contrariă tot de o dată și dreptului public și dreptului privat.

În al 2-lea loc, acest legat ar cuprinde o substituțiune defensivă.

Să studiam valoarea acestor obiecțiuni.

Vom înlătura de mai 'nainte obiecțiunea trasă din aceea că înființarea Institutului de fete Române ar fi contrariă *dreptului public*.

Am putea răspunde mai întâi că, dacă această sarcină este contrariă dreptului public, ea va fi considerată ca nescrisă și legatul universal făcut în profitul D-lui Kallinderu nu va primi mai puțin executarea sa în folosul legatarului, ceea-ce ridică orice interes din partea moștenitorilor să reclame nulitatea sarcinei.

Dar nu e numai atât, afirmăm că rezultă din documentele reproduse în *Notice juridique*, că dreptul public Român recunoște validitatea creațiunilor de felul Institutului de fete Române, cu o *administrațiune inde-*

pendentă, care se prenoește prin sine însăși la trebuință.

Articolul 72 al legii prin care se modifică legea comunală (pag. 76 din *Notice juridique sur un testament*), prevede existența unor stabilimente de utilitate publică, destinate mai cu seamă învățământului, cu o administrațiune privată, și dă primarului dreptul de a le visita și de a se sili să le oprască de a se îndepărta de voința testatorului, sau donatorului, acționând la trebuință pe administratorii dinaintea tribunalelor.

Să adăogăm că înființarea spitalului Xenocrat (*Eodem loco*, p. 71—75) prezintă cea mai mare analogie cu înființarea institutului de fete Române, din punctul de vedere al administrațiunei; primul administrator va fi doctorul Kiriazi, după dânsul un comitet compus între-altele de persóna arătată prin testamentul său, acest administrator va numi el însuși pe urmașul său prin testament «și acest mod de desemnare va continua de veci». Acéstă fundațiune a fost autorizată

fără dificultate printr'o lege și spitalul s'a declarat persónă civilă.

Dar trebuie să mergem mai departe: admițând că vre una din dispozițiunile de detaliu ale testamentului D-lui Oteteleşanu ar fi contrariă, nu dreptului public, ci obiceiurilor administrative ale Regatului României, fundațiunea nu ar fi autorizată de cât cu modificările cerute de acele obiceiuri administrative. Dar ceea ce nu se pôte susține și ceea ce nu vom discuta mai mult, este că într'un Stat așa de civilizată ca Regatul României, a cărei legislațiune e întipărită de un caracter atât de înalt și de liberal, înființarea unui Institut, autorizat sau nu, merit se formeze mume oneste și simple de familie, n'ar fi nu numai permisă de lege, ci susținută cu favóre de guvern, cum ar fi și de opiniunea publică în orî-ce Stat care se îngrijește de mărirea sa morală. Ceea ce a voit D. Oteteleşanu *nu este ca Institutul se fie înființat în cutare condițiune, ci să se înființeze*, să pôtă să'si îndeplinescă scopul, orîcum; iar acest scop este în deplină armonie cu

legile și cu aspirațiunile orî-căreî națiunii civilizate.

Din punctul de vedere al *Dreptului privat*, se obiectează că D. Kalinderu nu este de cât o persoană interpusă, însărcinată de a remite averea D-lui Oteteleșanu unui incapabil — Institutul încă neautorizat — și se conchide de aci că dispoziția este nulă.

Dacă obiecțiunea ar fi temeinică, s'ar ajunge la o consecință foarte gravă: aceia că cei, și ei sunt numeroși, care nu pot înființa în viață fiind, un aședământ de utilitate publică care a fost cugetul lor nestrămutat, n'ar putea să'l facă nici după mórtea lor; opera ar fi licită, demnă de laude, bunurile lui *de cujus* de liberă dispozițiune și el însuși capabil de a dispune și cu tóte aceste, aședământul nu ar putea se fie înființat! Acésta ar fi cea mai grea piedică la dreptul atât de esențial al libertăței testamentare, și *a priori* ȃicem că dreptul civil trebuie se dea un mijloc de a ajunge la un asemenea scop și de a înlătura acéstă piedică.

Vechiul nostru drept permitea de a ajun-

ge la dènsu pe calea *directă*; înființând stabilimentul de creat, se presupunea că legatul era făcut *sub condițiunea* recunoscerei stabilimentului, și că prin urmare era valabil.

«Hotărârea de la 10 Ianuarie 1665 și aceea de la 11 Mai 1654, dice Ricard, sunt încă considerabile pentru o altă deciziune, căci aș judecat că atunci când donațiunea și legatul sunt făcuți pentru înființarea unei monastiri, nu se putea obiecta lipsa de autorizare saă de *Lettres-patentes*, ceea ce este drept, pentru că acest gen de dispozițiuni sunt presupuse făcute sub condițiune și pentru a avea ființă în cazul când ar place Regeluî se admită stabilimentul; și într'adevăr ar fi altmintrelî imposibil de a ridica monastiri noi, pentru că nu se permite să se mă facă altele dacă nu sunt precedate de o fundațiune; și el observă chiar că contractul saă actul de fundațiune se pune sub coperta sigiliuluî acelor *Lettres-patentes* pentru a înlesni obținerea lor».
(Ricard, *Traité des Donations entre vifs*

et testamentaires, partea I-a, cap. III, sect. XIII, No. 613. — Ed. din 1713, t. I, p. 137. Sic. Furgole, *Traité des Testaments*, cap. VI, Sect. I, No. 40.—Ed. din 1775, tomul I, p. 329).

Am dis mai sus că această înființare *directă* a stabilimentului neautorizat încă, ni se pare imposibilă în starea legislațiunei noastre; articolul 906 al Codicelui Civil (de asemenea art 808 al Codicelui Român) cerând ca legatarul să fie cel puțin *conceput* la epoca morței testatorului.

Dar atunci a trebuit să se caute, și s'a și găsit, un alt mijloc juridic de a dobândi acel rezultat: acela de a institui un legatar universal care se succede reposatului, să primască patrimoniul său și să îndeplinescă sub formă de sarcină impusă legatului său, voința pe care *de cuius* n'a putut s'o îndeplinescă când trăia, dar pe care a voit s'o realizeze după mórtea sa.

Totul este licit în acest procedeu :

Scopul, de óre-ce este vorba de a crea o fundațiune pe care *de cuius* ar fi putut s'o

înființeze când trăia, cu condițiunea d'a dobândi precum va face legatarul său, autorizarea guvernului, sau de a crea stabilimentul fără autorizarea guvernului, dacă legea și regulamentele administrative permit acesta.

Mijlocul, de orice e permis de a lega averea sa unui terțiu și de a da acestui legatar sarcine care pot se absorbe totalitatea bunurilor pe care le primește, precum am arătat mai sus.

De aceea nici doctrina, nici jurisprudența n'a ezitat să proclame deplina validitate a acestei instituirii de legatar.

În doctrină vom cita pe D-nii Aubry et Rau, Demolombe și Labbé :

«Dispozițiunile în favoarea stabilimentelor «nu încă recunoscute, vor fi de asemenea valabile, dacă ele pot după împrejurările speței «să fie considerate ca *simple sarcine* de legatură făcute unor persoane capabile». (Aubry et Rau, 4e éd. VII, § 649 text, și Nota 8 p. 25).

«Mai este de altminteri și un alt mijloc de «a ajunge la acelaș rezultat, și chiar acest «mijloc ar fi după părerea noastră mai juridic.

«Noi credem că nimic nu se opune ca o dis-
«pozițiune să fie făcută pentru înființarea
«unui stabiliment de utilitate publică, a unei
«comunități, a unui ospiciu, când această dispo-
«zițiune p^ote fi considerată ca făcută în folosul
«unei persoane morale deja existente..... *sa*u
«*chiar numai ca sarcina unei liberalități*
«*făcute unui alt gratificat*. În zadar s'ar o-
«pune atunci lipsa de autorizare legală și lipsa
«de personalitate juridică. Căci tocmai dispozi-
«țiunea, așa precum o presupunem, nu se p^ote
«concepe de cât dacă stabilimentul nu există,
de óre-ce ea are de scop să'l înființeze! Și
«nici nu este el (stabilimentul) care este di-
«rect obiectul dispozițiunei, de óre-ce această
«dispozițiune e făcută în folosul unei alte per-
«sone morale, sau nu este ea însăși de cât
«sarcina unei alte dispozițiuni». (Demolombe,
Cours de Code Civil, XVIII, No. 590).

«...Dar dacă legatul sau fidei-comisul sunt
«imposibile, este o altă formă de dispozițiune
«pe care testatoarele p^ote s'ó întrebuințeze pen-
«tru a transmite un folos óre-care unei per-
«sone neconcepute, sau unui stabiliment neau-

«torizat, *acésta este dispoziția modală saú*
«*cu sarcină, dispoziție în favórea unei per-*
«*sóne existente și capabile, cu sarcina unei*
«*întrebuințări anumite. Beneficiarul sarcii*
«*neí nu dobândește un drept; el n'are trebu-*
«*ință să îndeplinescă condițiunile cerute pen-*
«*tru un donatar și un legatar... În termenii*
«*aceștia, un legatar póte să primescă o sumă*
«*destinată să înlesnescă pe viitor creațiunea*
«*unuí stabiliment de caritate. Suma primită*
«*de legatarul a fost valabil atribuită ace-*
«*tuí legatar sub o sarcină licită: ea va fi*
«*vărsată mai târziu în mânilor persónelor de-*
«*semnate de testament, fără ca acestea să se*
«*numescă creditóre în puterea testamentului,*
«*și prin urmare de și n'aú putut, din lipsă de*
«*existență să primescă de la testatore». (Labbé,*
Notă, Sirey 1870, II, p. 145).

În jurisprudență vom indica deciziunile următóre; pe lângă decisiunea Curței din Bourges pe care am citat'o mai sus și care consacră aceiași doctrină, (Ianuarie 1887, Dalloz II, 80 1887):

Casație; 7 Noembre 1859, Sirey 1860, I p. 350;

Caën, 12 Noembre 1869, Sirey 1870, II, 145.

Casație, 21 Iunie 1870, Dalloz 1871, I, 97;

Casație, 5 Iulie 1886, Dalloz 1887, I 465;

Angers, 22 Iunie 1887, Dalloz 1889, II, 4;

Casație, 6 Noembre 1888, *Gazette du Palais* 21 Noembre 1888.

Cu privință la ultimele trei decisiuni pe care le am citat, pronunțate câteșî trele în procesul *de Biencourt*, vom dice împreună cu onoratul nostru coleg. D. Beudant «*că ar crede cine-va că aceste decisiuni aũ fost date în afacerea de față.*» Eată într'adevăr considerantul atât de juridic, după judecata noastră, și formulat cu atâta hotărâre, al decisiunei secțiunei civile, de la 5 Iulie 1886, care se regăsește în decisiunea Curței din Bourges de la 1887.

«Considerând că reese evident din dispozițiunea acésta, o vocațiune în folosul lui de Biencourt, la totalitatea bunurilor care compun moștenirea testatórei. Că puțin importă

prin urmare că executarea sarcinilor care au fost impuse ȃisului de Biencourt și ȃndeplinirea mandatului ce'l are prin urmare de executat trebuie sǎ absorbǎ ȃn totalitate folosul dispozițiunei fǎcutǎ ȃn favoarea sa ; cǎ nu rȃmȃne mai puȃin continuatorul juridic al persoanei testatorei, ȃn calitatea sa de legatar universal al acesteia . »

Acestea sunt adevǎratele principii juridice. D. Kalinderu nu este o persoanǎ interpusǎ, el este continuatorul juridic al persoanei d-lui Oteteleșanu, devenit la mǎrtea acestuia proprietarul bunurilor sale, ȃnsǎrcinat cu titlul acesta cu un mandat licit care va absorbe emolumentul dispozițiunei fǎcute ȃn folosul sȃu. Institutul de fete romȃne nu dobȃndește drepturi imediate, puȃin importǎ dar cǎ nu este autorizat ; legatarul direct, D. Kalinderu este aci, capabil, primind dispozițiunea fǎcutǎ ȃn folosul sȃu, care trebuie sǎ'și aibǎ esecuțiunea.

Cȃt pentru obiecțiunea care ar consta ȃn a vedea ȃn acest legat o substituțiune prohibitǎ, nu putem sǎ adǎogǎm nimic la demonstraȃia atȃt de peremptorie și decizivǎ care

a fost dată de onorații noștri colegi de la Facultatea din Paris. Chiar când s'ar crede că D. Kalinderu are *obligațiunea* de a îndeplini sarcina care i s'a impus, pe când testatoarele întrebuintează de două ori cuvântul «*rugăminte*» nici una din însușirile substituțiunei proibite nu se găsește, precum au stabilit prea bine onorații noștri colegi. Vom observa că D. Kalinderu are dreptul absolut de a *dispune* cum crede cu cale de bunurile *legate*, de a le înstrăina, ceea-ce înlătură orî-ce idee de substituțiune, *de óre-ce nu i s'a impus sarcina de conservare*.

În rezumat, din orî-ce punct de vedere s'ar pune cine-va, legatul universal făcut în folosul D-lui Kalinderu, de D. Oteteleșanu trebuie să fie privit ca valabil.

Acéstă întrebuintare atât de generósă a averei sale este din cele mai recomandabile prin scopul ei înalt.

Ea nu e mai puțin lăudabilă prin alegerea legatarului său universal, investit de funcțiunî însemnate ;

Ea este, din punctul de vedere al dreptului,

apărată de marele principiu al libertății testamentare ; adresându-se unui legatar capabil impuindu-i o sarcină licită, ea nu lovește în nici o regulă de drept public sau privat ; și suntem *convinși* că Curtea de Apel din București, inspirându-se de motivele așa de juridice după noi, care au dictat sentința primilor judecători, din 27 Mai 1889 și de jurisprudența franceză, mai cu sémă în afacerea *de Biencourt*, va proclama validitatea testamentului D-lui Oteteleşanu.

Deliberat la Caën, 18 Octombrie, 1889.

L. Guillouard.

ADERAREA

D-LUI CAREL,

PROFESOR DE DREPT CIVIL LA FACULTATEA DIN CAËN
LA CONSULTAREA D-LUI GUILLOUARD

Avocatul subsemnat, profesor de drept
civil la Facultatea din Caën, fost decan,
Consultat de D. I. Kalinderu.

Vădând notița juridică publicată de consul-
tantul, precum și părerile în scris ale onora-
ților săi confracți și colegi, D-nii Beudant,
Colmet de Santerre, Bufnoir, Guillouard, este
de părere precum urmază :

Aderez pe deplin la consultațiunile delibe-
rate de eminenții mei confracți, și resum pă-
rerea mea personală în următoarele două pro-
puneri :

1° În fapt este evident că D. Oteteleșanu a
instituit pe D. Kalinderu *legatar universal*,
iar nu simplu *executor testamentar*, pentru
cazul când înființarea Institutului proiectat de

densul nu ar fi posibilă pe calea de dispozițiune directă.

2° Instituirea unui legatar universal, cu sarcina de a consacra totalitatea bunurilor testatorului la înființarea unui stabiliment de învățământ, constituie o dispozițiune licită după regulile dreptului civil și acele ale dreptului public.

Prima cestiune este o cestiune de aplicațiune, iar nu de interpretare a testamentului în litigiu.

Ceea-ce constituie *esențial* legatul universal, este *vocațiunea* la *proprietatea* universalității patrimoniului testatorului, pe când ceea-ce constituie *esențial* mandatul de executor testamentar este un simplu *drept* de administrațiune, mai mult sau mai puțin întins, dar exclusiv, prin natura sa însăși, de apropierea pe deplin, de investirea cu *dominium*.

Testatorele a declarat însă că în cazul de imposibilitate juridică a legatului direct unui Institut de înființat «legatul în întregul său «va fi privit ca făcut directamente D-lui I. «L. Kalinderu, cu îndatorire și rugăciune

«ce'i fac, de a îndeplini în întreg dispozițiile
«mele sus arătate în privința înființării stabi-
«limentului.»

Legatul *direct* al patrimoniului este dar
făcut D-lui Kalinderu, cu sarcina de a crea
aședământul proiectat de testatorele. D. Kalin-
deru este dar investit cu proprietatea patrimo-
niului întreg, cu o îndatorire determinată, el
este așa dar legatar universal cu sarcină, iar
nu un simplu executor testamentar.

Acésta ar fi de ajuns ; însă pentru a înlătura
precum pare, până și aparența unei în-
doeli, testatorul adaogă : «Dreptul eventual
«la moștenirea mea, al D-lui Ioan L. Kalin-
«deru ce i'l dau prin acest testament, va trece
«în patrimoniul său, în momentul încetării
«mele din viață, cu rugămintea că atât dânsul
«ca și orî-ce moștenitor al său, se execute
«cele mai de sus în privința fondării Institu-
«tului.»

D. Kalinderu este prin urmare sezisat, din
diua încetării din viață a testatorului, de drep-
tul la moștenire care i s'a dat, și acest drept
este transmisibil propriilor săi moștenitori,

orî carî ar fi ei, sub aceleași sarcine și condițiuni, și este evident că moștenitorii D-lui Kalinderu care vor succede la moștenirea ce i s'a dat, nu sunt executori testamentari, învestiți cu un simplu mandat de încredere, ci proprietari, posedând de pe urma autorului lor, și care exercităză drepturile sale sub condițiunea de a îndeplini și obligațiunile.

Orî-ce discuțiune este de prisos după aceste două citațiuni.

2° In *drept*, nu pricepem că s'ar putea serios pune la îndoială validitatea unui asemenea legat universal, fiind date principiile dreptului civil și ale dreptului public ale legislațiunei franceze, împrumutate de legislațiunea română.

Dreptul de a dispune de universalitatea patrimoniului său este recunoscut în principiu în favórea orî-cărui cetățean, afară de restricțiunile stabilite în favórea moștenitorilor cu rezervă.

Din punctul acesta de vedere, testatorele neavând moștenitori rezervatari, era stăpân absolut pe întreaga sa succesiune.

El a putut prin urmare se testeze valabil în folosul D-lui Kalinderu, în contra căruia nu s'a semnalat nici o cauză de incapacitate personală de a primi.

Legatul universal pôte ôre să fie criticat pentru că folosul întreg va fi absorbit de sarcina cu care este făcut?

Nu, din trei motive decisive.

1° *In drept* este o doctrină și o jurisprudență neîndoiósă, că un legat universal este valabil, chiar când toate bunurile mișcătore și nemișcătore ale succesiunei ar fi direct legate cu titlu particular sau universal: ajunge vocațiunea, chiar eventuală, la totalitate pentru ca legatul să subsiste.

Legatul universal este asemenea valabil, chiar atunci când pasivul întrece activul, chiar când nu este activ de loc, și nu există de cât pasiv, căci legatul universal nu se aplică la obiecte particulare, ci la *universum jus*, patrimoniul, succesiunea.

Pentru acelaș motiv, legatul universal cu sarcină de a întrebuinta toate valórele moștenirei la o afectare impusă de testatorele re-

mâne valabil pentru că el subsistă în esența sa, care este transmiterea imediată a proprietății întregului patrimoniu, aceluia care a fost desemnat de testatoarele pentru a continua persoana sa.

2° *In drept* existența unei sarcine care absorbă totalitatea succesiunii, lasă să subsiste pentru cazul când sarcinele nu ar putea să fie executate, o *vocațiune utilă*, la folosul pecuniar, al proprietății bunurilor ereditare.

În speță dacă fundațiunea nu poate să fie pusă în execuțiune, din împrejurări independente de voința și de faptele consultantului, —adică ale Domnului Kalinderu— el va păstra pentru dânsul și moștenitorișii săi beneficiul integral al legatului.

3° Mai trebuie observat că *în fapt* dacă legatarul universal este ținut să consacre totalitatea valorilor moștenirii la înființarea unui aședământ de educațiune, acest aședământ când va fi creat și investit cu personalitatea juridică, nu va avea nici un drept la veniturile percepute de legatarul înainte de nașterea sa la viața civilă.

Proprietar sezisat încă din ziua morții testatorului, legatarul va face ale sale veniturile până în ziua înființării stabilimentului, și dacă atunci nu păstrează acele fructe, el va face cu ele o donațiune voluntară și liberă ¹⁾ căci nimic în testament nu 'l obligă — ca în speța afacerii de Biencourt — să adune veniturile pentru a face din ele acelaș uz ca și din capital.

În fapt și în drept, legatul universal rămâne valabil cu totă întinderea sarcinei de care e grevat.

Asemenea nu se poate ataca legatul ca fă-

¹⁾ Recunoștem justețea acestei argumentațiuni cu care ne unim cu totul; nu e mai puțin sigur că deși suntem, adevăratul continuator, ca legatar universal ce suntem, al reposatului, nu vom sta un moment la îndoială de a alege calea arătată, a donațiunii, pentru a face pe Institutul să beneficieze de acele fructe.

Acastă declarațiune o facem din nou, și pentru cazul atât de inadmisibil în care puterile publice s'ar opune la înființarea Institutului, sub orî-ce formă; rămîind prin urmare noi proprietar absolut al bunurilor moștenirei. Și în acel caz ca deplin proprietar ce am fi, și în plina noastră libertate, vom dispune fără nici un interes personal, de întrégă acea avere, tot în interesul instrucțiunii și apropiîndu-ne cât vom putea mai mult de frumoșele intențiuni ale reposatului I. Oteteleşanu.

cut în fraudă a legii. Neapărat după regulile dreptului francez și ale celui Român nu se poate lega unui stabiliment care nu există în ziua morții testatorului; acesta este o urmare a regulii că *trebuie a fi conceput*, adică în viață, sau considerat ca în viață pentru a fi capabil de a primi.

Însă legatul universal făcut unei persoane în viață și capabilă de a primi, este valabil, deși sarcina acestui legat ar fi înființarea unui stabiliment.

Legatul făcut direct așezământului, încă neexistent este nul, din lipsa de a putea fi primit, el cade prin lipsa de a găsi un beneficiar capabil de a 'l accepta; el este însă din contră valabil, când e primit de un legatar în viață, căruia i se impune o simplă sarcină.

Aci nu este nici o fraudare a legii; ci întrebuințarea licită a unui mijloc indirect pentru a ajunge la un scop pe care legea nu 'l proibă. Exemplele sunt numeroase și este de prisos să le mai dăm, de mijlăce indirecte pentru a ajunge în mod licit la un rezultat, care nu se

pöte obține direct : acésta nu este o fraudă a legei.

Fraudarea legei presupune tot-d'a-una douë lucruri : minciunea, simulațiunea mai întâi și apoi un scop contrariu ordinei publice sau drepturilor terțiilor.

In speță nu este aci neadevër, nici simulațiune ; pentru casul când testatorul nu pöte valabil să institue un așezământ care nu există încă, el institue printr'un act sincer pe D. Kalinderu de legatarul său universal ; dënsul or ce s'ar întâmpla va fi fost totuși un proprietar serios și real, iar nu o persónă interpusă, proprietatea saü 'i va remânea, saü după ce se va fi recunoscut momentan ca a sa, ea va trece pe cale de transmitere sinceră și reală, în folosul fundațiunei, dacă dënsa se realiséază, și nu e aci nici ficțiune, nici minciună, nici cotitură fraudulósă.

Afară de acésta, nu este aci un scop contrariu ordinei publice sau drepturilor unor terți.

Legislațiunea Română ca și cea Franceză autoriséază înființarea de stabilimente de edu-

cațiune, investite cu personalitatea civilă sub anumite condițiuni. Testatoarele pôte prin urmare să impue ca sarcină înființarea unui stabiliment pe care guvernul îl va declara de utilitate publică.

Nu este vorba de a transmite pe o cale lătu-ralnică unui incapabil liberalității pe care legea le prohibă, este vorba de a impune ca sarcină unui legat universal valabil, fundațiunea unui aședământ folositor, conformându-se legilor și regulelor de drept public.

Nu credem de trebuință să respundem la obiecțiunea trasă din oprirea substituțiunelor fidei-comisare, obiecțiunea nică nu este speciósă și a fost combătută prea îndestul de cât să ne mai oprim asupra ei, chiar cu o observație.

In resumat nu este nică text, nică principiu de drept care se opune ca un testator se impue legatarului său universal sarcina de a înzestra țara sa cu un stabiliment folositor, sub pretext că legatarul nu va trage de aci un folos personal.

Nu este legislațiune civilisată, adică

creștină, care să interzică testatorilor generozitatea, și legatarilor dezinteresarea.

Legislațiunea franceză, și sora ei legislațiunea Română, respectază libertatea, se ținem mai bine, suveranitatea testatorilor, când respectând legile de ordine publică, ei dispun de patrimoniul lor în folosul unor persoane capabile, impunându-le numai sarcine licite, ori cât de întinse ar fi acele sarcine.

Deliberat la Caën, în 18 Oct. 1889.

Carel.

ADERAREA
D-LUI JOUEN,

PROFESOR DE DREPT CIVIL LA FACULTATEA DIN CAËN
LA CONSULTAȚIUNEA D-LUI GUILLOUARD

Subsemnatul, avocat, fost decan al baroului avocaților pe lângă Curtea de Apel din Caën, profesor de Codice Civil la Facultatea de Drept din Caën, citind :

1° O broșură intitulată : Notiță juridică asupra unui testament, de D. Ioan Kalinderu și conținând in-extenso testamentul D-lui Ioan Oteteleşanu.

2° O broșură intitulată : Procesul dintre moștenitoriș Ioan Oteteleşanu contra Ioan Kalinderu, și conținând consultațiunile învățaților noștri colegi, D-niș Beudant, Colmet de Santerre și Buffnoir, profesori la Facultatea din Paris, precum și o consultațiune a D-lui Rolin Jacquemyns, avocat la curtea de apel din Bruxelles.

3° O consultațiune deliberată de învățatul său confrate și coleg, D. Guillouard.

Aderă pe deplin la concluziunile și motivele acestei consultațiuni.

Neapărat, precum a judecat cu drept cuvânt tribunalul de prima instanță, legatul făcut de *de cujus* Institutului de fete Române, a cărei înființare o ordonă, este nul, de óre-ce această instituțiune fiind de creat și trebuind să fie autorizată pe calea administrativă, nu avea existență legală la mórtea testatorului.

Dar dispozițiunea prin care, în caz de nulitate a legatului, testatorele într'o formă care nu póte lăsa nici o îndoială asupra intențiunilor sale, institue pe D. Kalinderu legatarul său universal cu *obligațiunea* și rugămintea de a crea stabilimentul, este după părerea noastră valabilă, fără putință de contestațiune.

Ea este un legat cu o sarcină și această sarcină este licită.

Legatul este valabil, de óre-ce legatarul, D. Kalinderu exista la mórtea testatorului și era capabil de a primi. D. Kalinderu nu este un simplu executor testamentar, de óre-ce testa-

torele declară că legatul îi este făcut *direct* și că dreptul său, la *moștenirea* lui *de cuius*, va trece în patrimoniul său, încă de la mórtea testatorului.

El este dar proprietar și legatar universal, instituit printr'o dispozițiune directă, pe când în ipoteza în care se deschide această substituțiune vulgară, în folosul său, în urma nulității legatului făcut în prima linie, așezământul de creat nu mai este beneficiar în virtutea unui legat, a unei dispozițiuni directe a testatorului, ci este numai o sarcină cu care acesta a împovărat pe legatarul universal.

Puțin importă că sarcina dacă este executată absorbéază legatul. Un legatar nu e mai puțin legatar, chiar dacă suportă sarcine perpetui cari absorbéază sau chiar întrec activul.

Testamentul e cât se póte de preciz. D. Kallinderu este proprietar, de óre-ce moștenirea trece în patrimoniul lui, și legatul după termenii testamentului îi este făcut de a dreptul.

Se póte întâmpla încă ca o persónă legatară după termenii unui testament, să nu fie în realitate de cât o persónă interpusă, trebuie

însă pentru acésta să mai fie un alt legatar ascuns, care în realitate să fie cel adevărat instituit.

Nu numai că este greu a presupune acésta, când este vorba de un aședământ de înființat, nu numai că nimic nu permite în testament posibilitatea unei asemenea interpretări (și proba ar trebui s'o facă cei cari susțin existența interpunerei de persóne) dar este sigur, absolut sigur că D. Kalinderu nu este o persónă interpusă.

Neapărat D. Kalinderu este obligat se înființeze fundațiunea și noi suntem de părere că nu este aci o simplă rugămintă ne-obligatoriă, de óre-ce testatoarele nu întrebuintează numai cuvântul de «rugămintă» ci și cel de obligațiune.

Însă dacă acéastă obligațiune nu póte să fie executată pentru că Aședământul n'ar fi autorizat, nu se vede nicăeri în testament apărând, chiar în germene, acéastă idee că legatarul va trebui prin căi lăturalnice se creeze un Institut ilegal.

Dacă fundațiunea este imposibilă, el este

degajat de obligațiunea sa, nu numai din punctul de vedere civil, ci chiar din punctul de vedere moral.

Testatoarele nu declară nicăeri că în cazul când fundațiunea nu ar putea să aibă loc, legatul D-lui Kalinderu va fi caduc.

Cestiunea de interpunerea de persoane nu se poate dar pune. D. Kalinderu este un adevărat legatar și un legatar universal cu vocațiune la universalitate și acésta, fără nici o sarcină, dacă fundațiunea nu ar fi autorizată.

Este sarcina licită? Dacă ar fi ilicită, ea n'ar anula legatul, ci ar fi simplu considerată că nescrisă.

Sarcina este însă din cele mai licite.

Inființarea unui aședământ supus unei autorizări administrative poate să fie creată prin testament.

Dacă stabilimentul este autorizat, sarcina se execută. Dacă nu, și în speță s'a demonstrat că va fi autorizat, sarcina dispăre și legatul cu sarcină devine un legat pur și simplu.

Ceea-ce face că legatul lăsat unui așe-

deşământ de înființat sau încă neautorizat la mórtea testatorului este nul, este că legatarul trebuie să existe la mórtea dispozantului.

Dar în speța noastră legatarul există și așdeşământul de înființat, beneficiar al sarcinei, nu este un legatar. El va fi creat de legatarul și nu va primi bunurile de la testator, ci de la legatar.

Acéstă deosebire între legatul și sarcina este neîndoiósă în drept.

Prin urmare sarcina în folosul unui beneficiar care nu există la mórtea testatorului este perfect valabilă și se va executa în ziua când beneficiarul sarcinei va exista, în ziua când așdeşământul va fi creat și autorizat.

N'avem trebuință să insistăm asupra mijlocului tras din substituțiunea definsă, mijloc care tinde a face să cadă împreună și legatul și sarcina.

Ajunge într'adevăr să observăm că :

1° testatoarele nu obligă pe D. Kalinderu, legatarul universal, să păstreze bunurile legate pentru a le remite așdeşământului și că el póte

să le înstrăineze pentru a întrebuința prețul lor la înființarea acestui Institut.

2° Că trebuie pentru ca să fie o substituțiune proibită, ordinea succesivă, adică că trebuie ca chiebatul să nu primescă bunurile decât la mórtea grevatului. Fundațiunea însă trebuie să se facă în decursul vieței D-lui Kalinderu și cât mai curênd se va putea.

Nu póte dar să fie vorba de substituțiune definsă.

Pentru noi, validitatea legatului D-lui I. Kalinderu nu póte lăsa nici o îndoială, și credem că sentința primei instanțe nu va putea de cât să fie confirmată, pur și simplu.

Deliberat la Caën, în 18 Oct. 1889.

L. Jouen.

TESTAMENT OLOGRAF
AL RĂPOSATULUI
IOAN OTETELESANU
din anul 1876
CARE FACE OBIECTUL LITIGIULUI

D I A T A¹⁾

Voesc ca după încetarea mea din viață să se urmeze cu averea mea precum jos urmază :

1) Las soției mele Elena născută Filipescu totă averea mea mișcătoare, bani, efecte, valori, scule, mobile, creanțe și orî-ce s'ar găsi.

2) Las pe soția mea uzufructuară generală pe totă avereă mea nemișcătoare cu dispensă formală de garanție.

Va putea prin urmare D-ei să arendeze fără licitație, să transigeze chiar ; va putea aseme-

¹⁾ Pentru că consultațiunile coprinse aci se referă de may multe orî la testamentul care face obiectul litigiului și pentru înlesnirea cititorilor, am cređut cu cale se publicăm din nou acel act, pe care l'am dat deja în publicațiunea noastră precedentă „Proces dintre moștenitorii Ioan Oteteleșanu și D. I. Calinderu.“

nea să vîndă de bună-voe și chiar fără licitație casa mea din București cu tot locul și grădina ei, asemenea și casa cu grădina și locul de la Măgurele; cu baniî prinși după aceste vîndări se va stinge datoria către creditul funciar.

Soția mea va respecta dreptul de uzufruct pe moșia Otetelișu și dreptul de abitațiune pe Casa din curtea fostului meu otel, concepute fostei mele soții Safta Cămpineanu și fiind-că otelul este vîndut, soția mea Elena va servi acei 300 galb. pe an chiriă D-ei Balș, cumpărătoarea otelului, până la încetarea din viață a fostei mele soții Safta Cămpineanu.

3) Doresc și rog pe soția mea să ia ca povățuitoări pe DD. Ioan I. Cămpineanu și Ioan L. Calinderu; iar acești D-ni mai târziu vor deveni administratorii fondului pentru care jos se va dispune.

4) După încetarea din viață a soției mele, întreaga mea avere, va servi la facerea unui institut de fete Române, cărora li se va da o creștere și educație de bune mume de familie, fără pretenție saū lux; prisosul ce va rămâ-

nea după budgetul anului, se va capitalisa spre a se da zestre acelor fete, care nu va fi nici măi mult nici măi puțin de cât două sute galbeni uneia, No. 200 #.

5) Programul de studiu pe bazele arătate de mine, și repartiția veniturilor în cheltueli anuale și în fond pentru zestre, se vor face de administratorii numiți de mine.

6) Administratorii numiți de mine vor fi în drept să numescă la rândul lor pre alții, ca ast-fel să se perpetueze acest drept de administrațiune prin delegațiile succesive.

7) In cazul în care s'ar sustine și admite de verice persoane interesate, că legul averii mele mobile, pe care 'l fac acestui institut, care se va crea, este nul, fie pentru că este făcut unui stabiliment care nu va avea în fapt o existență materială în momentul încetării mele din viață, fie pentru verice altă nulitate s'ar putea invoca în contra acestei dispozițiuni a înființării aședămintului măi sus arătat, în asemenea cas, dic, legatul în întregul său va fi privit ca făcut directamente D-lui Ioan L. Calinderu, cu îndatorire și rugăciune ce-î fac

de a îndeplini în întreg dispozițiile mele sus arătate în privința înființării stabilimentului.

8) În cazul în care s'ar întâmpla, ferescă D-deu, ca soția mea să înceteze din viață înaintea mea, atunci averea mea mobilă ce'i lăsasem în plină proprietate, va reveni tot aședemântului, de care sus s'a vorbit saū D-lui Ioan L. Calinderu, cu aceleași îndatoriri de mai sus.

9) Și cel după urmă; rog pe prea iubita mea socie să mă ierte de tot ce'i voi fi greșit în acest lung interval de viețuire între noi; tot-de-odată, o rog, dacă veniturile se vor mai mări și cheltuelile se vor împuțina, precum sunt încredințat, saū dacă nu va mai avea trebuință de scule și parte din argintărie, să le vîndă și să începă singură, cu ajutorul celor mai sus-numiți acest stabiliment, care va fi și o distracție pentru D-ei, și o mulțumire sufletului meu. Acesta însă nu este o îndatorire, ci numai o rugăciune.

Este bine înțeles că dreptul de delegațiune 'l vor avea D-lor Ioan I. Câmpineanu și Ioan Lazăr Calinderu, imediat din momentul înce-

tărei mele din viață, că ast-fel D-lor vor avea facultatea, pentru a se putea cu modul acesta perpetua dreptul de administrație, mai sus arătat, de a transmite după încetarea mea din viață dreptul de administrare la persoanele, în care vor avea încredere ; acest drept se înțelege că va fi exercitat de fie-care în ceea ce privesce persoana sa. Asemenea dreptul eventual la moștenirea mea al D-lui Ioan Lazăr Calinderu ; ce i'l dau prin acest testament va trece în patrimoniul său în momentul încetării mele din viață, cu rugămintea, că atât dânsul, cât și orî-ce moștenitor al său, să eșecute cele de mai sus în privința fundării Institutului. Veri-ce alt testament anterior este nul în întregul său.

Făcut în Bucuresci astă-dî nouă-spre-dece Martie No. 19,—1876.

(Semnat) **Ioan Oteteleșanu.**

GREFA TRIBUNALULUI ILFOV SECȚIA I CIVILA

Acastă copie fiind conformă cu originalul testament olograf al defunctului Ioan Otete-

leşanu, depus de D-na Elena Oteteleşanu, prin D. G. C. Filipescu, pe lângă petiția înregistrată la No. din 15 Maiu 1876, și a căruï citire și constatare a stărei materiale s'a făcut prin procesul verbal registrat la No. 4663, din 15 Maiu 1876, se legaliséză.

(Semnat) Grefier **Niculescu.**

VERIFICAT
2017

TABLA DE MATERII

	<u>PAGINA</u>
Precuvântare	5
Consultațiunile D-lui Guillaouard . .	75
Idem D-lui Carel	103
Idem D-lui Joaen	117
Testament olograf al răposatului Ioan Otețeleșanu din anul 1876 care face obiectul litigiului	127

